

Operácia SPOLOČNÁ ZODPOVEDNOSŤ

ZUZANA mieri k Baltu
Vianoce veteránov
Vojna o Náhorný Karabach
Rozhovor s ministrom obrany
Jaroslavom Nad'om

V rámci operácie Spoločná zodpovednosť realizovali Ozbrojené sily SR testovanie obyvateľov Slovenska v troch fázach. Dovedna sa uskutočnilo 5 811 163 testov, z toho 57 467 bolo pozitívnych. Najväčšie personálne aj technické nasadenie zaznamenali ozbrojené sily počas druhej fázy operácie, teda celoplošného testovania obyvateľov Slovenska, keď v teréne po oba dni pôsobilo viac ako 40 000 vojakov, policajtov, hasičov a záchranárov, zdravotníkov, príslušníkov finančnej správy, samosprávy a množstvo dobrovoľníkov. Vojaci najazdili viac ako milión kilometrov a previezli 6 000 ton materiálu. „Ozbrojené sily SR opäť podržali Slovensko. Za krátky čas dokázali pripraviť najväčšiu logistickú operáciu v histórii SR. Som hrdý na všetkých vojakov, ktorí odvedli neuveriteľný výkon,“ ocenil príslušníkov Ozbrojených síl SR minister obrany Jaroslav Naď.

Foto: Ivan Kelement

Vojaci podržali Slovensko

Vieme si predstaviť, že dostaneme pod stromček pekne zabalený darček – a my by sme ho bez záujmu odložili, nerozbalili by sme ho... To by bola urážka darcu, nespoznali by sme, čo nám dal, obrali by sme sa o radosť z prekvapenia, namiesto prehlbenia našich vzťahov by zostalo rozlodenie a možno aj hnev a smútok...

Skutočným zmyslom Vianoc je betlehemské Dieťa v jasliach. Tento Dar, ktorý nám dáva Boh, je často zabalený do pekných tradícií a zvykov, do rodinnej idyly, výzdoby, vzájomných darčiekov a nadmerného konzumu.

Mali by sme si však uvedomiť, čo je iba obal a čo je vlastný Dar Vianoc, z ktorého to všetko milé a pekné vyplýva – a venovať záujem aj poznaniu tohto Daru: koho nám v ňom Boh dal, v čom spočíva jeho láska, k čomu nás inšpiruje jeho príklad... Stretnúť sa s ním v tichej modlitbe, v slovách Evanjelia, účasťou na bohoslužbe, stretnúť ho v našom bližnom, ktorému prejavíme pozornú lásku – to je prameň opravdivého vianočného pokoja a radosti.

Milí priatelia, každému a každej z vás – zvlášť vám, ktorí budete prežívať sviatky v službe, či už vo vlasti alebo v zahraničí – ako i vašim drahým, úprimne želim prežiť radosť z tohto najcennejšieho Daru Vianoc. Nech je pre nás motívom inšpirovať sa jeho láskou po všetky dni nového roka, aby sme ju uskutočňovali úprimnými skutkami dobra – a tak prinášali ľuďom radosť a nádej.

František Rábek • biskup – ordinár OS a OZ SR

„Nebojte sa...“

Drahí priatelia, bratia a sestry, spolubojovníci, tieto slová zazneli vystrašeným pastierom od anjela, ktorý ich upokojoval. Od anjela, ktorý im zvestoval, že v meste Dávidovom sa narodil Spasiteľ, Kristus Pán. Ich strach sa v tme zmenil na radosť.

Aj my sme možno trochu ustráchaní, aké budú tohtoročné Vianoce. Máme za sebou náročný rok. Náročný v práci a aj v medziľudských vzťahoch.

Otepľovanie, požiare, korona, pokles ekonomiky – samé negatívne správy. Zdanlivo samá tma okolo nás, aj keď je tu ešte stále naša vôľa a ústretovosť, aj obetavosť a úsmevy tých druhých. No a hlavne – je tu ten anjel a to, čo bolo potom...

Prajem všetkým nám v rezorte obrany tu doma na Slovensku, ako aj všetkým vojakom a ľuďom plniacim si povinnosti za hranicami nášho krásneho Slovenska, pozastavenie v tiche a v spolupatričnosti. A pri tom pozastavení prijmime pokoj, ktorý sála z betlehemských jasli, lásku, ktorá sa stala Svetlom v Pánovi Ježišovi a prichádza aj do našej tmy. Odpustenie a pokoru, s ktorou sa Boh sklonil k nám.

V tme nikdy nepochybuj o tom, čo ti Boh povedal o svetle.

Viktor Sabo • generálny duchovný

Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR

ČÍSLO MESIACA

4

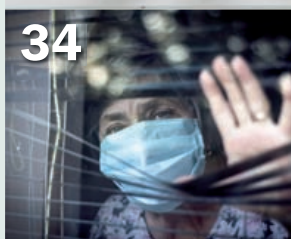
14

16

19

34

38

46

- 4 Amerika má prezidenta
- 13 Teroristický útok vo Viedni
- 14 Príprava delostrelcov do Lotyšska
- 16 Rozhovor s ministrom obrany Jaroslavom Naďom
- 19 TÉMA: Spoločná zodpovednosť
- 26 Svetový rekordér MiG-25
- 28 Dron na lovenie dronov
- 30 Vianoce veteránov

- 32 Bitky v prvej etape povstania Františka II. Rákociho
- 34 Rezortné súťaže FotoAtak a Galéria MIL 2020
- 37 Podporný tím VŠC Dukla Banská Bystrica
- 38 Náhorný Karabach ako zástupná vojna
- 40 Cookies a čo s nimi robiť
- 41 MILITARY ENGLISH: The Nagorno-Karabakh conflict
- 43 Chip, Dale, nanoboty a 5G
- 44 Covid a preskúšanie z pohybovej výkonnosti
- 46 1. československá samostatná tanková brigáda v ZSSR
- 47 Československá medaila a sovietsky rad

NA TITULNEJ STRANE: Najväčšiu civilno-vojenskú operáciu v dejinách SR zvládli vojaci na výbornú • Foto: Ivan Kelement

Biden

porazil Trumpa

Víťazom amerických prezidentských volieb z 3. novembra sa stal demokratický kandidát Joe Biden po tom, čo zvíťazil v štáte Pensylvánia. Bývalý viceprezident presiahol potrebnú hranicu 270 hlasov voliteľov a porazil tak svojho republikánskeho protikandidáta a úradujúceho šéfa Bieleho domu Trumpa.

Ten však odmietol prijať prehru v prezidentských voľbách. Vyhlásil, že voľby boli poznačené manipuláciami, podvodmi a podniká v tejto veci právne kroky.

Oddelená úcta

Neprekvapuje, že Donald Trump aj Joe Biden si 11. novembra uctili Deň vojnových veteránov oddelene na dvoch rozličných podujatiach. Trump zložil veteránom úctu na Arlingtonskom národnom cintoríne v štáte Virgínia a na verejnosti sa oficiálne objavil po prvý raz od volieb. Počas slávnosti sa zdržal verejných vyhlásení. Biden si vojnových hrdinov uctil pri pamätníku kórejskej vojny vo Filadelfii. Na adresu veteránov vyhlásil, že sú im Spojené štáty zaviazané, a dodal, že jedinou skutočne posvätnou povinnosťou krajiny je zaistiť a vyzbrojiť vojakov vystavených nebezpečenstvu a starať sa o nich a ich rodiny po návrate do vlasti.

Novozvolený prezident Joe Biden a viceprezidentka Kamala Harrisová krátko po oznámení víťazstva predstavili štyri hlavné priority programu, ktorými sú: pandémia Covid-19, obnova ekonomiky, rasová rovnosť a klimatická zmena.

NATO aj OSN

Generálny tajomník Severoatlantickej aliancie Jens Stoltenberg zablahoželel Joeovi Bidenovi k jeho víťazstvu v prezidentských voľbách a označil ho za silného podporovateľa Aliancie. Stoltenberg sa neraz musel prispôbovať neočakávaným oznámeniam prezidenta Donalda Trumpa o znižovaní počtu amerických vojakov v jednotkách NATO, vyslaných do rôznych konfliktov. A tak teraz na Twitteri napísal, že sa teší na spoluprácu s Bidenom, ako aj s novozvolenou viceprezidentkou Kamalou Harrisovou. „Silné NATO je dobré aj pre Severnú Ameriku, aj pre Európu,“ uviedol šéf NATO. „Vodcovská úloha Spojených štátov je v tomto nepredvídateľnom svete dôležitá, tak ako vždy,“ dodal.

Generálny tajomník OSN António Guterres zablahoželel Joeovi Bidenovi k víťazstvu v amerických prezidentských voľbách a americkému ľudu k „energickému uplatneniu demokracie“.

Svet reaguje

Po vyhlásení výsledkov volieb J. Biden hovoril s britským premiérom Borisom Johnsonom, francúzskym prezidentom Emmanuelom Macronom, nemeckou kancelárkou Angelou Merkelovou a írskym premiérom Micheálom Martinom. Johnson s Bidenom hovoril o posilňovaní partnerstva me-

dzi krajinami a spolupráci v oblasti spoločných záujmov v oblasti klimatickej zmeny, presadzovania demokracie a riešenia pandémie koronavírusu. Johnson zároveň Bidena pozval na Konferenciu OSN o zmene klímy na budúcoročný november v Glasgowe. Britský líder verí, že prezidenta stretne aj na summite krajín G7, ktorý sa má v roku 2021 konať v Británii. Nemecká kancelárka Angela Merkelová sa počas telefonátu s Bidenom zhodla na význame transatlantickej spolupráce v súvislosti s početnými globálnymi výzvami, uviedol hovorca nemeckej vlády. Írsky premiér Micheál Martin hovoril s Bidenom o brexite a potrebe ochrany mierovej dohody z roku 1998, ktorá ukončila dlhoročný krvavý konflikt v Severnom Írsku, ktorú J. Biden podľa vyhlásenia írkej vlády plne podporuje. Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan zablahoželel Bidenovi k víťazstvu v amerických prezidentských voľbách a vyzval na užšie vzťahy medzi oboma spojencami zo Severoatlantickej aliancie. Čína vzala víťazstvo demokratického kandidáta J. Bidena v amerických prezidentských voľbách na vedomie, no zároveň sa zdržala akýchkoľvek gratulácií. Militantné hnutie Taliban vyzvalo novozvoleného amerického prezidenta, aby dodržal dohodu medzi USA a Talibanom, ktorá ráta so stiahnutím amerických vojakov z Afganistanu.

Kto je J. Biden

Joe Biden sa narodil 20. novembra 1942 v Scrantone v Pensylvánii ako Joseph Robinette Biden Jr. v katolíckej rodine so zmiešaným anglicko-francúzsko-írskym pôvodom. Vyrastal spoločne so sestrou a dvomi bratmi. Keď sa v 50. rokoch minulého storočia scrantonská oblasť ocitla v ekonomickom úpadku, Bidenov otec si nemohol nájsť trvalú prácu, a tak presťahoval rodinu do Claymontu v susednom štáte Delaware. Tam Biden v roku 1961 vyštudoval Archmere Academy v Claymonte a v roku 1965 históriu a politické vedy na University of Delaware v Newarku. Počas štúdií bol hráčom amerického futbalu a venoval sa aj bejzbalu. V roku 1968 získal akademický titul doktor práv na Syracuse University a začal vykonávať právnickú prax vo Wilmingtone. V roku 1970 ho zvolili do okresnej rady New Castle a o dva roky neskôr uspel v senátnych voľbách v štáte Delaware. Stal sa tak šiestym najmladším senátorom v histórii Spojených štátov amerických. V senáte vydržal 36 rokov, a keď v januári 2009 rezignoval v súvislosti s nomináciou na viceprezidenta USA, patril medzi služobne najstarších senátorov v krajine.

„Sľubujem, že budem prezidentom, ktorý nevidí modré alebo červené štáty, ale iba Spojené štáty.“

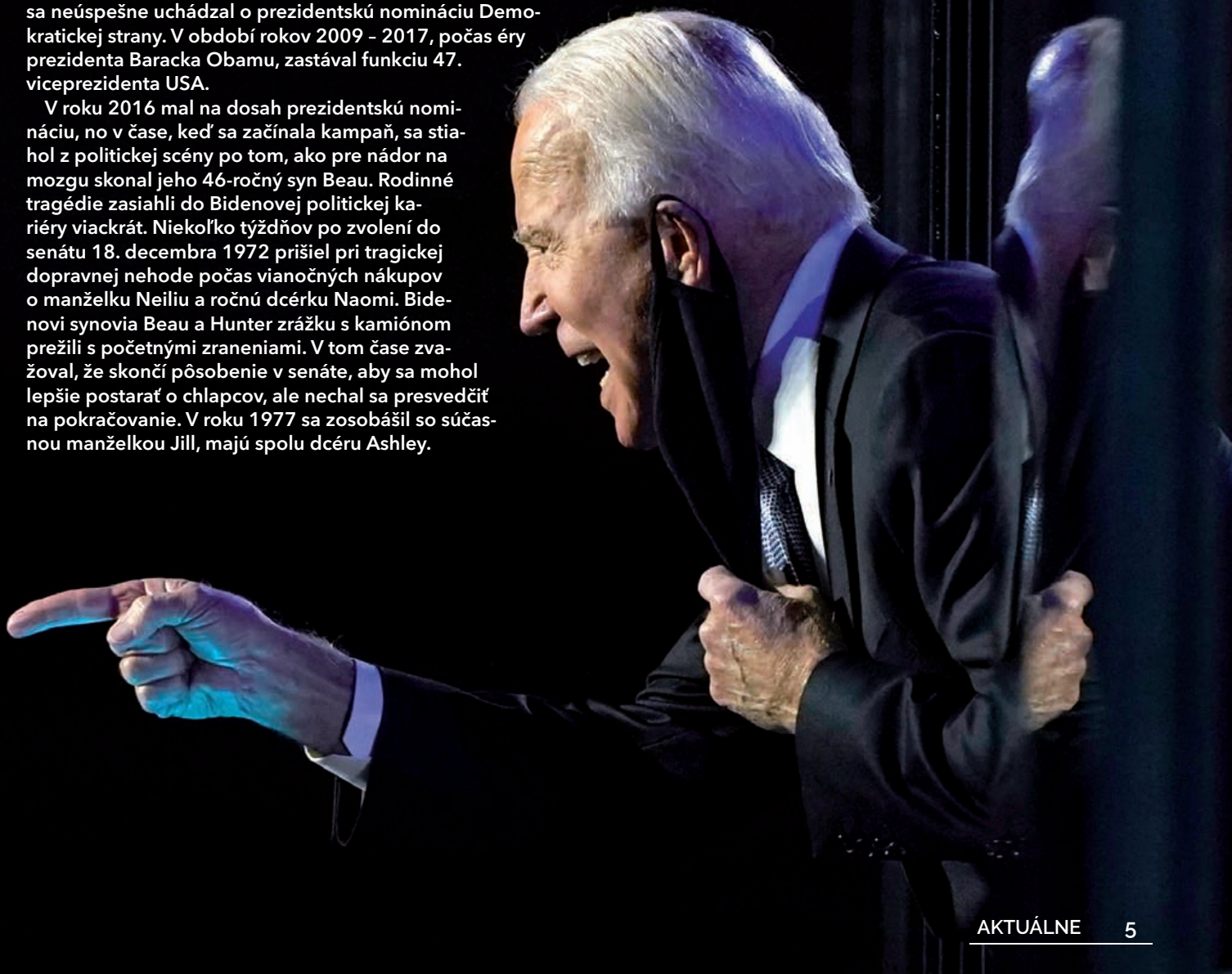
Joe Biden,
víťaz prezidentských volieb v USA

Počas kariéry senátora (1973 - 2009) sa viackrát zviditeľnil v súvislosti s medzinárodnou politikou USA. V roku 1991 sa postavil proti vojne v Perzskom zálive. Podporil však rozšírenie pôsobnosti Organizácie Severoatlantickej zmluvy (NATO) do východnej Európy a jej zásah v konfliktoch na Balkáne v 90. rokoch. Podporil tiež rezolúciu schvaľujúcu vojnu v Iraku v roku 2002, nesúhlasil však so zvýšením počtu amerických vojakov v roku 2007. V rokoch 1988 a 2008 sa neúspešne uchádzal o prezidentskú nomináciu Demokratickej strany. V období rokov 2009 - 2017, počas éry prezidenta Baracka Obamu, zastával funkciu 47. viceprezidenta USA.

V roku 2016 mal na dosah prezidentskú nomináciu, no v čase, keď sa začínala kampaň, sa stiahol z politickej scény po tom, ako pre nádor na mozgu skonal jeho 46-ročný syn Beau. Rodinné tragédie zasiahli do Bidenovej politickej kariéry viackrát. Niekoľko týždňov po zvolení do senátu 18. decembra 1972 prišiel pri tragickej dopravnej nehode počas vianočných nákupov o manželku Neiliu a ročnú dcérku Naomi. Bidenovi synovia Beau a Hunter zrážku s kamiónom prežili s početnými zraneniami. V tom čase zvažoval, že skončí pôsobenie v senáte, aby sa mohol lepšie postarať o chlapcov, ale nechal sa presvedčiť na pokračovanie. V roku 1977 sa zosobášil so súčasnou manželkou Jill, majú spolu dcéru Ashley.

V čase prezidentskej inaugurácie v januári 2021 bude Joe Biden najstarším zvoleným prezidentom v dejinách USA. Bude mať 78 rokov, bude teda o sedem rokov starší, ako mal počas prezidentskej prísahy doterajší najstarší nový zvolený prezident USA Donald Trump.

Text: SITA, TASR
Foto: SITA

Partnerstvo a vízie

Meniace sa bezpečnostné prostredie, nové a stále aktuálne výzvy v politicko-bezpečnostnej oblasti, efektívny multilateralizmus a zdieľanie spoločných cieľov a hodnôt v rámci euroatlantického priestoru boli 13. novembra témy stretnutia ministra obrany SR Jaroslava Naďa s mimoriadnou a splnomocnenou veľvyslankyňou Nemeckej spolkovej republiky Barbarou Wolfovou, ktorá sa mu pri tejto príležitosti predstavila vo svojej funkcii. Jednou z hlavných tém bolo nasadenie Ozborených síl SR v rámci operácie Spoločná zodpovednosť.

Predmetom prvého oficiálneho stretnutia Jaroslava Naďa s mimoriadnym a splnomocneným veľvyslancom Slovinskej republiky Gregorom Kozovincom 12. novembra boli aktuálne otázky obrany a bezpečnosti. Aj slovinský veľvyslanec sa zaujímal o skúsenosti, ktoré SR a jej ozbrojené sily nadobudli počas operácie Spoločná zodpovednosť. Minister informoval veľvyslancu aj o prioritách vlády v oblasti obrany a bezpečnosti a o príprave nových strategických dokumentov.

Foto: Jakub Neubauer

Rozprávky od nadácie

rodného krízového manažmentu. „Toto dielo je venované všetkým našim mierotvorcom, ako aj ich rodinám – a hlavne deťom,“ zdôraznil správca nadácie podplukovník v z. Milan Gajdoš o publikácii, ktorú ilustroval známy slovenský výtvarník Martin Kellenberger.

▶ LOTN uzavreli zmluvu v Rusku

Generálny riaditeľ a predseda predstavenstva Leteckých opravovní Trenčín, a. s., Ľubomír Gallo úspešne zavŕšil proces zmluvy o poskytovaní služieb na konštrukčno-technologickú podporu generálnych opráv (KTSR) vrtuľníkov typu Mi-8/Mi-17. Podpísali ju v Moskve spoločnosť JSC Russian Helicopters a Letecké opravovne Trenčín, a. s. Uzavretiu kontraktu predchádzala intenzívna komunikácia a rokovania na Slovensku aj v Rusku.

▶ O radaroch s piatimi

Ministerstvo obrany SR o obstaraní 3D rádiolokátorov pre Ozborené sily SR rokuje už iba s krajinami, ktoré na základe výhodnosti vybral projektový tím odborníkov rezortu obrany. Doplňujúce informácie si vyžiadalo od Francúzska, Izraela, Maďarska, Spojených štátov amerických a Spojeného kráľovstva

Veľkej Británie a Severného Írska. Po získaní potrebných údajov projektový tím usporiada ponuky podľa výhodnosti a predloží ich ministrovi obrany, ktorý ich predstaví vláde.

▶ Inaugurácia hlavného lekára

Náčelník Generálneho štábu Ozborených síl SR generál Daniel Zmeko v Ružomberku slávnostne uviedol do funkcie nového riaditeľa Úradu hlavného lekára Ozborených síl SR plukovníka MUDr. Romana Jantoša. Na inaugurácii sa zúčastnil aj predchádzajúci riaditeľ úradu brigádny generál MUDr. Vladimír Lengvarský, riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP v Ružomberku. Náčelník generálneho štábu mu poďakoval za doterajšiu prácu a novoustanovenému riaditeľovi zaželal veľa úspechov pri rozvoji vojenského zdravotníctva.

▶ Ocenená výstava

Redakčná rada časopisu Pamiatky a múzeá spolu so Slovenským národným múzeom a Pamiatkovým úradom SR udelila 29. raz ceny za najvýznamnejšie aktivity z oblasti kultúrneho dedičstva. V kategórii Výstava cenu prireкли Miloslavovi Čaplovičovi, Branislavovi Panisovi, Radoslavovi Ragačovi, Jozefovi Habodászovi, Slovenskému národnému múzeu a Vojenskému historickému ústavu za výstavu Milan Rastislav Štefánik. Generál – Osloboditeľ.

Výstava bola od konca októbra 2019 do začiatku mája 2020 inštalovaná na Bratislavskom hrade a v letných mesiacoch potom v Novej budove Národného múzea v Prahe.

Úcta rozsvietila hrad

Na znak úcty vojnovým veteránom bol 11. novembra Bratislavský hrad vysvietený symbolom Medzinárodného dňa vojnových veteránov – červenými makmi.

Medzinárodný deň vojnových veteránov a tiež 102. výročie skončenia prvej svetovej vojny si pripomenuli predseda vlády Igor Matovič, minister obrany Jaroslav Nad', podpredseda Národnej rady SR Gábor Grendel a náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko. Vzdali hold všetkým vojnovým veteránom a zároveň poukázali na ich neutíchajúci a stále aktuálny odkaz - boj za univerzálne hodnoty mieru, demokracie a slobody.

„Som hrdý na príslušníkov ozbrojených síl, ktorí nám v posledných týždňoch veľmi zásadným spôsobom pomohli, aby sme mohli opäť pokojnejšie žiť,“ povedal predseda vlády SR Igor Matovič. Vzdal úctu všetkým veteránom prvej a druhej svetovej vojny a tiež účastníkom Slovenského národného povstania. „Verím, že aj v budúcnosti budú slovenské ozbrojené sily prvkom, ktorý nám umožní žiť náš život pokojne, a Európa bude naďalej pokojným prístavom bez vojen,“ dodal.

„Teší ma, že sa nám pri príležitosti Dňa vojnových veteránov po prvý raz v histórii podarilo zorganizovať slávnostné vysvietenie Bratislavského hradu divým červeným makom, ako symbolom preliatej krvi na poliach a lúkach počas prvej svetovej vojny. Sme vďační veteránom prvej a druhej svetovej vojny, veteránom SNP, ale aj novodobým veteránom misií a operácií OSN, EÚ či NATO a v ostatnom mesiaci všetkým príslušníkom a príslušníckam OS SR za to, čo dokázali urobiť pre Slovenskú republiku a zdravie našich občanov,“ povedal minister obrany Jaroslav Nad'.

Podľa podpredsedu NR SR Gábara Grendela nám Deň vojnových veteránov pripomína, že mier a pokoj nie sú sa-

mozrejmosťou: „Pre našu generáciu ich vybojovali starí a prastarí rodičia. Som rád, že národná rada môže k spomienke na nich prispieť aj týmto vysvietením Bratislavského hradu.“

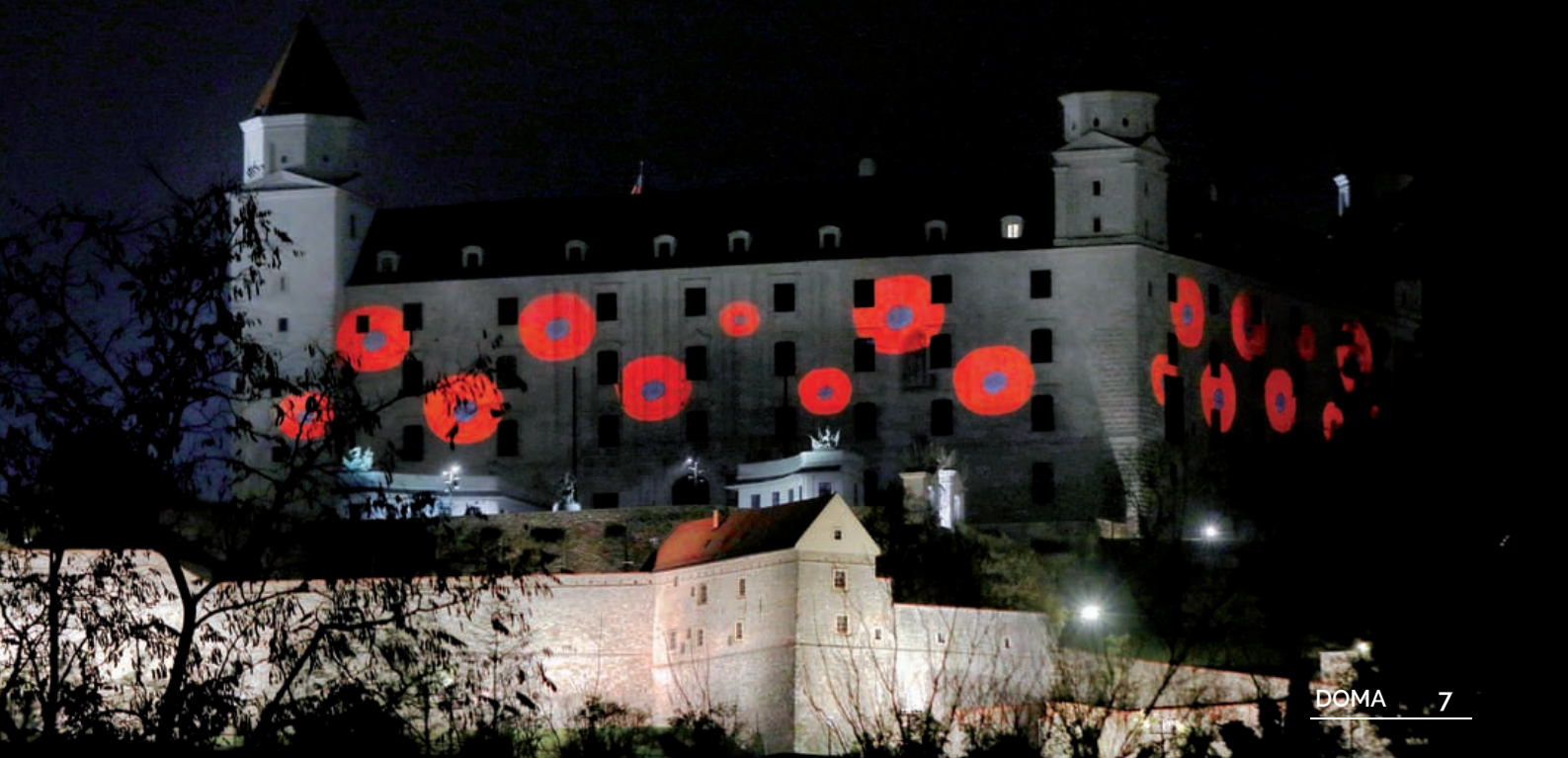
„Chcel by som vyjadriť vďačnosť za to, že Deň vojnových veteránov sa stáva aj sviatkom celej občianskej spoločnosti. Tí, čo preliali krv v prvej alebo druhej svetovej vojne a počas ďalších konfliktov, neboli len vojakmi. Boli to občania v uniforme, slúžili svojej vlasti, svojmu národu. Zaslúžia si našu spomienku. Som veľmi rád, že ozbrojené sily pokračujú v tradíciách,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko.

Rezort obrany eviduje okolo 400 žijúcich účastníkov národného boja za oslobodenie z obdobia druhej svetovej vojny a takmer 200-tisíc vojnových

veteránov, ktorí plnili a mnohí stále plnia úlohy v rámci medzinárodného krízového manažmentu. „Nezabúdame však ani na tých, ktorí v súčasnosti svojím nasadením pomáhajú budovať mier a bezpečnejší svet všade tam, kde je to potrebné - ďaleko od svojich domovov, blízkych, ale s cieľom lepších zajtrajškov pre všetkých. Ďakujeme,“ zdôraznil minister Nad'.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov rozdávali vojaci vo viacerých mestách na Slovensku červené maky s letáčkami, aby sa verejnosť dozvedela viac o tomto dni a jeho tradícii. Minister obrany Jaroslav Nad' vzdal hold vojnovým veteránom aj pri Pamätníku zmierenia v areáli Ministerstva obrany SR a aj na Šafárikovom námestí v Bratislave.

Foto: Ivan Kelement

Zuzana mieri k Baltu

Začiatok decembra tohto roka zostane navždy zapísaný v povedomí našich delostrelcov. Po prvý raz v histórii slovenských ozbrojených síl odchádza do zahraničia plniť úlohy ucelená delostrelecká jednotka.

Teda kontingent, ktorý v Lotyšsku vystrieda príslušníkov nitrianskeho mechanizovaného práporu. Tí v operácii NATO Predsunutá prítomnosť (eFP) pôsobili rok. A rovnaké obdobie budú pri Baltskom mori plniť povinnosti aj príslušníci michalovského samohybného delostreleckého oddielu.

Prví delostrelci

Veliteľ útvaru, ktorý nesie čestný názov Samohybný delostrelecký oddiel generálmajora Alexandra Kordu, podplukovník Roman Bobaľ pripomenul, že pre útvar a všetkých jeho príslušníkov je to veľká pocta.

„V uplynulom období sme úspešne absolvovali množstvo certifikačných cvičení a zamestnaní v rámci práporových skupín. Príprava bola dlhodobá a zameraná predovšetkým na celkové zladenie jednotlivých tímov, jednotiek, ktoré budú v Lotyšsku pôsobiť. Zároveň útvar bude postupne prechádzať určitým prebrojením na novú techniku. Terajšie samohybné kanónové húfnice Zuzana boli doplnené o nové rádiostanice. Spolu s nimi bude do zahraničia vyvezený aj systém Delosys. Celkovú prípravu, podobne ako v iných útvaroch, nepriaznivo poznačil Covid-19 a určité meškanie v montáži nových rádiostaní do diel. Aj napriek tomu je prvá rotácia, ktorá odchádza na rok do Lotyšska, dobre pripravená,“ konštatoval podplukovník Bobaľ.

Priblížil, že prvým veliteľom kontingentu delostrelcov v Lotyšsku bude jeho zástupca major Michal Németh. Okrem iného aj preto, lebo základ jednotky budú tvoriť príslušníci druhej palebnej batérie. A tej pred časom velil práve major Németh.

Tri prvenstvá

Rodák z Nižného Slavkova v okrese Sabinov pôvodne začínal po vyštudovaní Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši v michalovskom útvaru ako veliteľ palebnej čaty so samohybnými kanónovými húfnicami Zuzana. Na konte má v rámci zahraničných operácií aj dve prvenstvá. Bol historicky prvým veliteľom strážnej čaty ECP-3 v Kandaháre aj prvým veliteľom slovenského tímu OMLT v Tarin Kowte, ktorý desať mesiacov školiť afganských vojakov v prevádzke a údržbe húfníc D-30. Teraz k týmto dvom prvenstvám pridá aj tretie. Bude prvým veliteľom delostreleckého kontingentu v zahraničnej misii či operácii.

„Cítim hrdosť, samohybná, plne automaticky nabíjaná zbraň je v Lotyšsku medzi jednotkami NATO raritou. Kanaďania majú ťahané delostrelectvo, ktoré nahrádzame,“ spokojne

povedal major Németh. Pripomenul, že posledné fázy prípravy nepriaznivo ovplyvnil Covid-19. „Absolvovali sme síce výcvik, ale museli sme ísť na dva týždne do karantény. To skrátilo našu prípravu a v poslednom období sme ju museli zhustiť. A to nás čaká ešte pred nasadením ďalšia karanténa.“

Strelby z húfníc D-30 vo VVP Valaškovce boli podľa neho dôležité preto, aby sa lepšie zosúladiť ostatné súčasti kontingentu. Najmä príslušníci prešovského práporu ISTAR a skupina koordinácie palebnej podpory, ktorá práve tam reálne po prvý raz cvičila. „Som rád, že do Lotyšska ide prakticky kompletná 2. palebná batéria, ktorej som nedávno velil. Veľmi dobre ju poznám. Jej silné i slabé stránky. Viem, že od nich môžem čakať zodpovedný prístup a ochotu do práce. Je to výborný kolektív. Aj napriek tomu, že sa rotácia predĺžila na rok,

sú pripravení úlohu plniť. Ale pre všetkých, od veliteľa až po vodiča, je to výzva. Aj preto, lebo budeme plniť úlohy v úplne neznámom prostredí. Práve v takých podmienkach sa ukáže, ako sme na tom s vycvičenosťou. Pre mňa je to výcviková misia a po roku, keď sa budeme vracieť, verím, že sa na Slovensko vráti perfektne vycvičená a pripravená jednotka. Zatiaľ má asi tretina vojakov medzinárodné skúsenosti. Prakticky každé družstvo je zložené tak, že

sú v ňom skúsenejší aj menej skúsení vojaci. Výbornú prácu odvádzajú aj špecialisti martinského opravárenského práporu. Ale nielen oni. V kontingente sú spolu zástupcovia jedenástich útvarov a zložiek,“ poznamenal jeho veliteľ.

Delostrelecká premiéra

Veliaci poddôstojník veliteľskej čaty 2. palebnej batérie rotmajster Miloš Staško zmenil síce útvar, ale celé roky pôsobil v tých istých michalovských kasárňach. Len najskôr v ženijnom prápore a po príchode delostrelcov u nich. Spoločne s veliacim poddôstojníkom 2. palebnej batérie nadrotmajstrom Marcelom Antalom priznávajú, že uplynulé obdobie bolo pre všetkých veľmi náročné. Zamerali sa predovšetkým na zladenie kolektívov jednotiek, do ktorých postupne zapracúvali nových príslušníkov. Aby každý vedel, čo má vo svojej pozícii robiť, aby angličtinu ovládali tí, ktorí najviac potrebujú komunikovať v anglickom jazyku. Teda na veliteľských pozíciách a spojári. Vybraní príslušníci jednotky boli na jazykových kurzoch.

„Všetci sa tešia, že konečne budú môcť aj v medzinárodnom prostredí prezentovať svoju odbornosť, lebo doteraz v zahraničných misiách a operáciách nepôsobili ako delostrelci, ale zväčša príslušníci strážnych jednotiek,“ povedal nadrotmajster Antal. V niektorých jednotkách je podiel nových, menej

„Samohybná plne automaticky nabíjaná zbraň je medzi jednotkami NATO v Lotyšsku raritou.“

major Michal Németh
veliteľ kontingentu

155 mm samohybná kanónová húfnica vz. 2000 Zuzana

je bojový systém slovenskej výroby. Základom je upravený osemkolesový podvozok Tatra 815 s pohonom všetkých kolies. Motor značky Tatra je umiestnený v zadnej časti korby, zhora krytý zatvárateľnými pancierovými žalúziami. Stroj je schopný obratu o 360° na mieste s polomerom 14 m. Vodič má počas jazdy k dispozícii systém podhustenia pneumatík, ktorý je vhodný pri jazde v rozbahnenom alebo piesočnom teréne. Korba vozidla je počas strelby stabilizovaná hydraulickými podperami umiestnenými medzi druhou a treťou nápravou. Vodičova dvojmiestna kabína a zväraná veža sú ľahko pancierované a odolávajú črepinám a puškóvemu streľivu do kalibru 7,62 mm. Veža je kanónom rozdelená na dve klimatizované oddelenia.

Hlavná zbraň, ktorou je 155 mm kanón dlhý 45 kalibrov (~7000 mm), má rozsah námeru -3,5° až +70° a rozsah odmeru -60° až +60°. Maximálny dostrel zbrane s ERFB-BB, s náplňou č. 10 je viac ako 39 km. Kadencia strelby s automatom nabíjania je šesť výstrelů v prvej minúte, potom päť rán za minútu. Pri manuálnom nabíjaní dva výstrely za minútu. Pri strelbe s automatickým nabíjaním môže húfnica strieľať salvovým režimom (MRSI – Multiple Rounds Simultaneous Impact), čo znamená, že strelbou z jednej zbrane pomocou vhodnej prípravy munície a zodpovedajúcou zmenou námeru možno dosiahnuť, že určitý počet striel dopadne do toho istého cieľa vo veľmi krátkom časovom intervale, takmer naraz. To má za následok podstatné zvýšenie mohutnosti palebného úderu vedeného jednou zbraňou. Kvalitatívnu úroveň zodpovedajúcu zbraňam 21. storočia zabezpečuje palubný systém riadenia palby, ktorého jadrom je počítač pracujúci so systémom Windows, doplnený navigačným a polohovacím systémom, ktorý zaisťuje presné vyhodnotenie polohy zbrane a zameranie cieľa podľa mapových súradníc. Hmotnosť vozidla aj s muníciou je okolo 29 000 kg.

Pri bojovom nasadení môžu húfnice spolupracovať navzájom alebo pomocou nadriadeného stupňa velenia, ktorý môže tvoriť systém Delosys. Na dopravu a doplnenie munície v poľných podmienkach slúži muničné vozidlo Zuzana MV.

skúsených vojakov väčší. Medzi také jednotky patrí muničné družstvo. Jeho veliteľ rotný Peter Demčík pripomenul, že okrem neho nikto nebol v zahraničnej misii či operácii. Z tohto pohľadu bude pre nich pobyt v Lotyšsku novou skúsenosťou. Je rád, že v minulom roku absolvoval kurz vojskových pyrotechnikov. Preto mohol oveľa fundovanejšie pripravovať podriadených. Dnes ovládajú celú problematiku od zápalkovej skrutky až po zapalovač na veľmi dobrej úrovni. Oceňuje ich úsilie všetko sa naučiť. Úspešne zvládli prípravné praktické zamestnania, sú pripravení na ročné pôsobenie. „Priamo na mieste ešte upevníme praktické návyky. Pocítia ešte viac a častejšie váhu granátu, budú pod určitým tlakom celého prostredia, lebo si nechcú urobiť v zahraničí hanbu. V neznámych podmienkach to nebude ako v Lešti, kde už prakticky aj naspäť vedeli, kde je nabíjacie miesto – priestor. Som rád, že takto všetci získame nové skúsenosti. Je to aj pre mňa výzva. Ale výzvy sú na to, aby sme ich zvládli a zasa sa posunuli ďalej vo svojej odbornosti. Z príslušníkov muničného družstva musím pochváliť slobodníčku Zambovú, ktorá veľmi dobre zvládla svoje ťažké muničné vozidlo a je príkladom aj pre ostatných,“ zdôraznil rotný Demčík.

Nebezpečné náklady

Slobodníčka Silvia Zambová už od malička chcela ísť do armády. Pôvodne ju však lákali psy. „Povedali mi, aby som si urobila vodičák skupiny B. Urobila som si ho, ale miesto nebolo. Zasa mi poradili, že nech si urobím vodičák C na nákladné vozidlá a budem mať väčšiu šancu. Tak som si ho urobila a som tu. Začínala som na vétrieske, tatrovka sa mi zdala pre ženu veľká. Mala som z nej určitú obavu, ale postupne som to zvládla a začala som rozvážať muníciu na muničnom vozidle T-815-7. Pomohli kolegovia. Vozím nebezpečný náklad. Vodič sa musí vyjadziť, aby získal potrebnú sebadôveru. Teraz je to už fajn po tisíckach kilometrov po celom Slovensku, keď vozím muníciu na Záhorie a späť. Neznáme terény Lotyšska budú pre mňa novou skúsenosťou. Som presvedčená, že to zvládnem,“ odhodlane povedala rodáčka z Vojčíc v okrese Trebišov. Sebe a svojmu kolektívu verí aj zástupca veliteľa dela čatár Tomáš Babjak.

Veliaci poddôstojník samohybného delostreleckého oddielu nadrotmajster Jaroslav Pinkoš pripomenul: „Ľudia sa pripravili duševne na to, že budú rok preč. Dobré je, že rotácia je postavená na organickej jednotke. Ľudia sa poznajú, ale po-

Prepisujú históriu

Koordinátor palebnej podpory – náčelník delostrelectva Generálneho štábu OS SR plukovník Pavol Barančík priznáva, že vyslanie príslušníkov michalovského samohybného delostreleckého oddielu do Lotyšska prepisuje históriu.

„V histórii delostrelectva OS SR ešte nebola vyslaná organická jednotka na plnenie úloh mimo územia SR. Je to veľká výzva pre delostrelectvo a palebnú podporu. Okrem reprezentácie OS SR je to aj možnosť porovnať taktické parametre a interoperabilitu jednotky s jednotkami členských štátov NATO. Bude to aj premiéra profesionálnych vojakov zaradených do skupiny koordinácie palebnej podpory (SkPP). To je novou vytváranou – požadovanou spôsobilosťou, dôjde k jej overeniu v medzinárodnom prostredí,“ hovorí plukovník Barančík.

Podľa neho vyslanie delostreleckej jednotky preverí schopnosť plniť úlohy v medzinárodnom prostredí, overí operačné

a taktické postupy, taktické požiadavky a ich využitie v medzinárodnom prostredí a interoperabilitu. Delostrelecká jednotka sa na nasadenie v Lotyšsku pripravovala dlhodobo. V roku 2019 plnila úlohy v rámci medzinárodného cvičenia Dynamic Front v Poľsku. Výborne tam splnila všetky úlohy. Dynamic Front okrem iného ukázal na dôležitosť mať spojenie aj v utajovanom režime.

Plukovník Barančík pripomenul, že cvičenie dopadlo dobre aj z hľadiska porovnania systémov riadenia palby; nášho novo vyvíjaného Delosysu a v armáde USA používaného AFATDS (The Advanced Field Artillery Tactical Data System). Delosys mu bol plnohodnotným partnerom, v niektorých oblastiach ho dokonca prekonával.

Náčelník delostrelectva však priznáva i niektoré obmedzenia v rámci prípravy. Výcvik bol ovplyvnený funkčnosťou 155 mm ShKH vz. 2000 Zuzana. Neboli vždy k dispozícii v požadovanom množstve, čo výrazným spôsobom limitovalo komplexný

znajú sa aj ich rodiny. Takže si vedia počas neprítomnosti navzájom pomôcť. Vzájomná pomoc je veľmi dôležitá. Sám som ju zažil, keď som bol v misii UNDOF a mojej rodine takto kolegovia a ich rodiny pomohli. Pre vojakov, ktorí budú rok preč, je to dobré a motivujúce. Takú pomoc mám vlastne v útvere na starosti spoločne s duchovným. Ale ten odchádza do Lotyšska. Máme pripravené vozidlo i vojakov, ktorí vedú v prípade potreby pomôcť s nákupmi či inými službami. Všetky rodiny odchádzajúcich majú moje telefónne číslo, pravidelne ich budeme kontaktovať,“ priblížil nadrotmajster Pinkoš starostlivosť o rodiny vojakov, ktorí budú v zahraničí.

Zástupca veliteľa prešovskej mechanizovanej brigády plukovník Ondrej Vaško priznáva, že pre celú brigádu je misia v Lotyšsku veľkou udalosťou. Veď doteraz tam pôsobili len príslušníci topoľčianskej mechanizovanej brigády. „Príslušníci michalovského oddielu sú vycvičení a pripravení. Dokázali to aj svojou pripravenosťou plniť úlohy v rámci praporevých skupín i Cieľov spôsobilosti 2017. Verím, že v Lotyšsku budú šíriť dobré meno našej brigády.“

Text a foto: Jozef Žiak

výcvik jednotky. Podľa neho nízky počet techniky bol zároveň ovplyvnený montážou nových rádiokomunikačných prostriedkov do nich. Ďalším limitujúcim faktorom sú aj dostupné skladové zásoby munície, absencia inej ako smrtiacej munície, napríklad dymovej, osvetľovacej...

„Certifikačné cvičenie prebehlo vo VVP Valaškovce s použitím ZS 122 mm HD-30A. Bola precvičená schopnosť koordinovať palebnú podporu na štábnej úrovni - identickej v eFP, plniť palebné úlohy na základe požiadaviek nadriadeného veliteľa. Hodnotenie komisie len potvrdilo skutočnosť, že delostrelecké jednotky oddielu sú dlhodobo pripravované výborne, za čo patrí uznanie veliteľovi podplukovníkovi Romanovi Bobaľovi a veliteľovi kontingentu vyslanému do Lotyšska majorovi Michalovi Némethovi,“ spokojne konštatoval plukovník Barančík.

Aj napriek tomu, že Covid-19 ovplyvňoval úroveň, efektívnosť a komplexnosť výcviku, musel byť preplánovaný, v niektorých prípadoch aj zrušený. Často prebiehal len na teoretickej úrovni. Ďalšia činnosť jednotky bola obmedzená aj jej umiestnením do karantény, čo ovplyvnilo docvičenie.

< ANKETA >

S akými predstavami a predsavzatiami odchádzajú do Lotyšska v rámci operácie NATO Predsunutá prítomnosť (eFP) príslušníci michalovského samohybného delostreleckého oddielu?

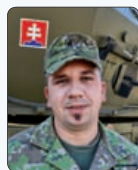
major Michal Németh

(zástupca veliteľa oddielu, veliteľ kontingentu v Lotyšsku): „Je to výzva, veľká zodpovednosť. Cítim hrdosť, že idem ako veliteľ vôbec prvej delostreleckej jednotky do zahraničia. Viem, že budeme reprezentovať nielen náš útvar, delostrelectvo, ozbrojené sily, ale aj celé Slovensko. Sme pripravení ich reprezentovať čo najlepšie. V rámci rekognoskácie som si už priestor nasadenia prezrel, ale aj tak sa prostredie v tomto období môže veľmi rýchlo zmeniť v súvislosti so šírením Covid-19.“

kapitán Šimon Czap

(duchovný oddielu): „Odchádzam s veľkými očakávaniami. Bude to pre mňa prvá dlhodobá zahraničná misia, aj keď v spomínanej oblasti v Lotyšsku som už v rámci duchovnej pomoci našim vojakom bol pred sviatkami. Ale byť s vojakmi 24 hodín denne, po celý rok je predsa len iné. Keďže psychologička s nami nejde, budem plniť úlohy aj v tejto oblasti, ale to považujem za prirodzené.“

rotmajster Miloš Staško

(veliaci poddôstojník veliteľskej čaty 2. palebnej batérie): „Pre mňa to bude po operácii ISAF v Afganistane druhá zahraničná skúsenosť. Som rád, že teraz idem s vojakmi z vlastnej jednotky. Navzájom sa poznáme. Vieme, čo jeden od druhého môžeme očakávať aj v stresových situáciách. A to je dobre. Verím, že rok v Lotyšsku pomôže ešte viac stmeliť celú čatu.“

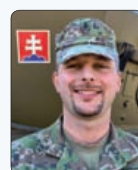
rotný Peter Demčík

(veliteľ muničného družstva): „Skúsenosti z medzinárodného prostredia som nadobudol v misii Európskej únie Althea v Bosne a Hercegovine. Veľmi mi pomohli. Také skúsenosti zatiaľ chýbajú mojim príslušníkom družstva, je medzi nimi viacero nových vojakov. Pevne verím, že po roku sa vráti z Lotyšska celé družstvo výborne pripravené s množstvom skúseností z pôsobenia v medzinárodnom prostredí.“

nadrotmajster Marcel Antal

(veliaci poddôstojník 2. palebnej batérie): „Očakávam, že všetci príslušníci batérie získajú potrebné praktické skúsenosti v medzinárodnom prostredí. Z plnenia úloh v pre nich doteraz neznámom prostredí, nie v notoricky známej Lešti. Dôjde k stmeleniu kolektívov jednotlivých jednotiek i celej batérie. Lebo doteraz len zhruba 30 percent jej príslušníkov má zahraničné skúsenosti. Nové získam aj ja, zatiaľ ich mám z Afganistanu.“

čatár Tomáš Babjak

(zástupca veliteľa dela): „Bude to naša zahraničná premiéra vo svojej odbornosti. Aj pre mňa, lebo v Afganistane som v operácii ISAF bol ako príslušník strážnej jednotky a nie delostrelec. Už sa teším na túto príležitosť dokázať aj príslušníkom ostatných armád NATO v Lotyšsku, že svoju odbornosť dobre ovládame. Budeme tam jediná samohybná kanónová húfnica s automatickým nabíjaním.“

NATO zriadi vesmírne centrum

Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg oznámil, že Severoatlantická aliancia vytvorí v Nemecku nové vesmírne stredisko na boj proti hrozbám zo strany Číny a Ruska. Plánované centrum sa bude nachádzať na leteckej základni Ramstein na juhozápade Nemecka neďaleko francúzskych hraníc, ktorú spravujú USA a Európska únia. „Niektoré krajiny vrátane Ruska a Číny vyvíjajú systémy, ktoré môžu oslepiť, znefunkčniť alebo zostreliť družice. Vesmír je nevyhnutný pre našu schopnosť navigovať, komunikovať a odhaľovať štarty raketových striel. Naši vojaci preto potrebujú rýchlu, účinnú a bezpečnú satelitnú komunikáciu,“ vyhlásil Stoltenberg. Centrum bude slúžiť na výmenu informácií o potenciálnych hrozbách pre družice a na riadenie činnosti, dodal. „Naším cieľom nie je militarizovať vesmír, ale zvýšiť povedomie NATO o výzvach vo vesmíre a našej schopnosti vyrovnávať sa s nimi,“ potvrdil Stoltenberg.

Foto: NATO

Lídri odsúdili neprijateľné kroky

Lídri 27 členských krajín Európskej únie na videosummite 29. októbra odsúdili jednostranné kroky Turecka vo východnej časti Stredozemného mora, kde Ankara vedie spor s Aténami o prieskum podzemných ložísk zemného plynu. V okolí gréckeho ostrova Rhodos v Egejskom mori Turecko opäť predĺžilo svoj kontroverzný prieskum plynových ložísk. „Odsudzujeme jednostranné kroky, ku ktorým došlo vo východnom Stredomorí, rovnako ako provokácie a rétoriku,“ uviedol predseda Európskej rady Charles Michel. EÚ od Turecka očakáva rešpekt a to, že sa v rámci sporu s Gréckom vydá na pozitívnu cestu v záujme zmiernenia súčasného napätia. Michel varoval, že EÚ má pripravenú aj „menej pozitívnu“ alternatívu. Tvrdší postup voči Ankare presadzujú najmä Grécko, Cyprus a Francúzsko. Francúzsky prezident Emmanuel Macron Turecko obvinil zo zaujatia bojachtivého postoja voči svojim spojencom v NATO. V rozhovore pre televíziu al-Džazíra povedal, že napätie by sa mohlo zmierniť, ak by turecký prezident Recep Tayyip Erdogan preukázal rešpekt a nešíril klamstvá. Macron odsúdil správanie Turecka v Sýrii, Líbyi a v oblasti Stredozemného mora.

Foto: European Union

Štvorstranné cvičenie

India, Austrália, Japonsko a Spojené štáty absolvovali spoločné námorné strategické cvičenie Malabar, zahŕňajúce protiponorkový a protivzdušný boj v Bengálskom zálive, reagujúce na rastúcu vojenskú moc Číny. Štvorica krajín tvorí neformálne zoskupenie s názvom Dialóg štvorstrannej bezpečnosti (QSD), založené v roku 2007 s cieľom čeliť narastajúcemu vplyvu Pekingu. Austrália, ktorá má takisto problematické vzťahy s Čínou, sa na cvičení zúčastnila prvý raz za viac než desaťrocie.

Podvýživa v Jemene

Organizácia Spojených národov oznámila, že na juhu Jemenu trpí akútnou podvýživou viac ako pol milióna detí mladších ako päť rokov. Nepriaznivú situáciu zhoršuje pandémia nového koronavírusu a nedostatočné financovanie humanitárnych organizácií. Vo vekovej kategórii detí do päť rokov došlo k 15,5-percentnému nárastu prípadov vážnej podvýživy. To znamená, že existuje vysoké riziko úmrtia najmenej 98 000 detí, ak im nebude poskytnutá urgentná zdravotná starostlivosť. Jemen sužuje vojna, v ktorej bojujú vládne jednotky prezidenta Abda Rabbuha Mansúra Hádího a šiitski povstalci húsiovia.

Podmienečné nerozmiestnenie

Vladimir Putin pripustil pripravenosť nerozmiestňovať rakety 9M729 Novator v európskej časti Ruska, ak recipročné kroky podniknú aj členské štáty NATO a nerozmiestnia v Európe rakety a strely zakázané Zmluvou o likvidácii rakiet stredného a krátkého doletu. Putin navrhol zväziť zavedenie rôznych overovacích opatrení, ktoré by sa týkali systémov Aegis Ashore s odpaľovacími zariadeniami MK-41 na základniach v USA a NATO v Európe a ruských rakiet 9M729 na ruských vojenských zariadeniach v Kaliningradskej oblasti.

Čína chystá sankcie

Čína zavedie sankcie na tri americké firmy, ktoré dodávajú zbrane Taiwanu. Budú sa vzťahovať na zbrojárske spoločnosti Boeing Defense, Lockheed Martin a Raytheon. Nespresnila však, kedy k uvaleniu sankcií dôjde a ani aká bude ich konkrétna podoba. Podobné sankcie na americké spoločnosti uvalila už v minulosti, doteraz sa však nevie, aká bola ich podoba.

Turecko testovalo S-400

Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan potvrdil, že jeho krajina aj napriek námitkam zo strany Washingtonu otestovala ruský systém protivzdušnej obrany S-400. „Postoj Ameriky nie je pre nás absolútne záväzný. Nebudeme sa ich na to pýtať,“ dodal. Kritizoval dvojaký meter USA v súvislosti s Gréckom, ktoré využíva ruský systém S-300. Spojené štáty tvrdia, že systém S-400 je nekompatibilný so systémami NATO a predstavuje hrozbu pre ich stíhacie lietadlá vybavené technológiou stealth. Washington preto zrušil účasť Turecka na výcvikovom programe viacúčelových stíhacích lietadiel Lockheed Martin F-35 Lightning II a pohrozil aj uvalením sankcií na Ankaru.

Text: TASR

Islamský extrémizmus sa priblížil k našim dverám

Terror ante portas!

Večer 2. novembra zaútočil dvadsaťročný Rakúšan pôvodom zo Severného Macedónska v centre Viedne. Mladému stúpecovi Islamského štátu padli za obete štyri ľudské životy, vyše dve desiatky ľudí boli zranené.

Pondelňajšia strelba v centre Viedne a útoky na ďalších piatich miestach si vyžiadali štyri obete a najmenej 22 zranených. K strelbe v centre Viedne neďaleko synagógy na ulici Seitenstettengasse a k útokom na ďalších piatich miestach prišlo v pondelok 2. novembra večer. Pri útoku zahynuli starší muž a žena, študent a čašníčka. Slovenka, ktorá bola medzi zranenými, je mimo ohrozenia života. Útočníkom bol podľa polície 20-ročný Kujtim Fejzulaj, ktorý mal rakúske aj severomacedónske občianstvo. Páchateľa polícia krátko po útoku zastrelila. V minulosti bol odsúdený za pokus vycestovať do Sýrie, kde sa chcel pripojiť k extrémistickej organizácii Islamský štát, ktorý sa neskôr k útoku vo Viedni aj prihlásil. Súd mu za to vymeral trest odňatia slobody v trvaní 22 mesiacov, minulý rok ho však predčasne prepustili. Rakúsky minister vnútra Karl Nehammer konštatoval, že útočníkovi sa po prepustení z väzenia podarilo oklamať program zameraný na deradikalizáciu, vďaka čomu sa predčasne dostal na slobodu. Podľa neziskovej organizácie Derad, ktorá zastrešuje program deradikalizácie, však Fejzulaj niekoľko dní pred útokom začal hlásať čoraz extrémistickejšie náboženské názory, o čom boli úrady informované.

Slovenská stopa

Napriek prvotným informáciám terorista vo Viedni neútočil muníciou zo Slovenska. Slovenská polícia v lete zachytila informáciu, že podozrivé osoby z Rakúska chceli nakúpiť muníciu na našom území. Nákup sa im však nepodaril. Bezpečnostné zložky SR prostredníctvom systému výmeny informácií Europolu 27. júla 2020 informovali rakúsku stranu o pokuse nakúpiť muníciu do automatickej zbrane. Rakúsko potvrdilo prijatie informácie. Rakúsky denník Heute informoval, že muž údajne v polovici júla vycestoval na Slovensko, aby si zaobstaral muníciu do útočnej pušky typu AK-47. Vo Viedni však nestrielal z kalašnikova, ale z juhoslovanskej útočnej pušky M70. Minister vnútra Nehammer pripustil, že Spolkový úrad na ochranu ústavy a boj proti terorizmu (BVT) bol slovenskou tajnou službou informovaný o neúspešnom pokuse 20-ročného útočníka z Viedne nakúpiť muníciu na Slovensku. V ďalších krokoch sa však podľa neho v komunikácii zjavne nič nepokazilo.

Tajní v kríze

Rakúsky kancelár Sebastian Kurz na mimoriadnom zasadnutí parlamentu oznámil, že plánuje spustiť reformu vnútornej tajnej služby – Spolkového úradu na ochranu ústavy a boj proti terorizmu. Reorganizácia je podľa neho potrebná aj preto, aby sa predišlo zopakovaniu teroristického útoku vo Viedni. Podľa Kurza Rakúsku v súčasnosti chýba viacero právnych prostriedkov potrebných na sledovanie alebo trestanie extrémistov. Rakúsky minister vnútra Karl Nehammer obvinil svojho predchodcu Herberta Kickla z krajne pravicovej Slobodnej strany Rakúska (FPÖ), že BVT pod jeho vedením utrpela trvalé škody, dokonca bola zničená. Nehammer potvrdil, že Fejzulaj konal sám. Zároveň informoval, že vyšetrovanie prebieha aj vo Švajčiarsku a v ďalšej krajine, ktorú nenehoval. Švajčiarska polícia zadržala dve osoby, ktoré boli už v minulosti trestne stíhané v súvislosti s terorizmom. S páchatelom útoku vo Viedni sa podľa informácií švajčiarskej prokuratúry poznali. Rozsah kontaktov medzi zadržanými a útočníkom je naďalej predmetom spoločného vyšetrovania švajčiarskych a rakúskych úradov.

Väzby na Nemecko

Islamisticky motivovaný útok vo Viedni má väzby aj na Nemecko. Povedal to nemecký minister vnútra Horst Seehofer. „V súvislosti s prípadom vo Viedni máme väzby na nebezpečné osoby aj v Nemecku,“ vyhlásil v Spolkovom sneme bez uvedenia ďalších podrobností. Islamisti v Európe majú podľa nemeckého ministerstva vnútra hustú sieť kontaktov presahujúcich hranice krajín, preto sa dajú predpokladať aj v tomto prípade. Najväčšiu hrozbu v Nemecku predstavuje pravicový extrémizmus, uviedol Seehofer s tým, že nebezpečný je aj islamistický terorizmus. V Nemecku evidujú 615 nebezpečných osôb z radov islamistov, ktoré sú nepretržite monitorované. „S útokmi musíme počítať kedykoľvek,“ varoval Seehofer s tým, že bezpečnostná situácia v krajine je vážna. „Boj proti terorizmu nie je bojom proti islamu, ale proti násilnému extrémizmu,“ zdôraznil.

Text a foto: TASR

Vojenský veterinári: 100 rokov

Tím na vyšetrovanie nebezpečných nákaz hlási pripravenosť na odber vzoriek a laboratórnu činnosť

V roku 2021 uplynie 260 rokov od založenia prvej školy pre veterinárov na svete vo francúzskom Lyone v roku 1761. Veterinárna služba v Československej armáde vznikla 27. marca 1920.

Dôstojníci – veterinárni lekári boli pridelení do vybraných vojenských útvarov – do plukov, oddielov ľahkého, hrubého (ťažkého) a horského delostrelectva, jazdeckých a dragúnskych plukov, útvarov remontnej služby.

Hlavnou úlohou veterinárnej služby bola starostlivosť o zdravotný stav zvierat patriacich vojenskej správe. Súčasťou veterinárnej služby bola aj podkúvačská služba. Osobitou úlohou veterinárnej služby bola kontrola mäsa určeného na výživu vojsk.

Čierne výložky v akcii

Medzi zariadenia veterinárnej služby patrili aj tzv. konské nemocnice (neskôr veterinárne); postupne vznikli v Pardubičiaci, Hraniciach na Morave a v Bratislave. Už vtedy sa začalo s očkovaním koní proti tetanu, kachu koní a besnote, psy sa očkovali proti psinke a besnote, holuby sa očkovali proti diftérii. Prvý inštruktážny kurz pre dôstojníkov – veterinárnych lekárov v zálohe sa uskutočnil v roku 1930 v Prahe. Ako vedecká základňa v armáde slúžil Vojenský technický ústav v Prahe a Vojenské veterinárne laboratórium. V Bystřici pod Hostýnem bol vojenský veterinárny sklad a v Horných Motešiciach vojenský žrebčinec. Príslušníci služby nosili na golieri blúzy a plášte rovnošaty vzor 21 výložky čiernej farby. Na rovnošate vzor 30 boli zamatové výložky čiernej farby so žltým lemom, vyjadrujúce spojitosť so zdravotníckou službou (čierna farba výložky) a tiež príslušnosť k jazdectvu (žltý lem).

Po rozpade ČSR a počas druhej svetovej vojny bola situácia vo veterinárnej službe iná v Česku a iná na Slovensku.

Vojenský veterinárni lekári v Česku boli demobilizovaní a zamestnaní v civilnom sektore. Viacerí sa aktívne zapojili do domáceho odboja. Niektorí odišli z vlasti a aktívne sa zapojili do zahraničného odboja. Na Slovensku vojenský veterinárni lekári pokračovali v službe v armáde. Viacerí z nich sa aktívne zapojili do domáceho odboja v Slovenskom národnom povstaní a v 1. čs. armádnom zbore.

Veterinárne nemocnice

V máji 1945 bola obnovená Čs. armáda a v auguste aj vojenská veterinárna služba. Znova sa vytvorili vojenské veterinárne nemocnice: Praha, Příbram, Hranice na Morave, Bratislava. Ale aj nemocnice v peších divíziách. Na Slovensku v Banskej Bystrici a v Košiciach. V septembri 1946 sa s veterinárnou službou zlúčila remontnícka služba. Súčasťou veterinárnej služby sa stali vojenské žrebčiny (Houstoň, Horné Motešice, Mimoň) a tiež príslušníci vojenskej evidencie koní. Vojenská veterinárna nemocnica bola 1. mája 1948 dislokovaná z Prahy do Pardubíc. K nej bola pričlenená Škola pre dôstojníkov v zálohe pre veterinárnych lekárov. Koncom roka 1948 boli vojenské žrebčiny odovzdané civilnej správe.

Po septembri 1950 začalo veterinárne oddelenie pôsobiť ako samostatné oddelenie v rámci novo vzniknutého Hlavného tyla ČSLA. V roku 1955 došlo k rušeniu hipomobilných útvarov a zariadení, orgánov evidencie koní. Postupne došlo aj k zrušeniu veterinárnych nemocníc. V Pardubičiaci prestala pôsobiť škola pre dôstojníkov veterinárnej

služby v zálohe. Jej funkciu neskôr prevzali novozriadené vojenské katedry v rámci veterinárskych fakúlt v Brne a v Košiciach.

V roku 1951 vzniklo v Terezíne výcvikové stredisko psov a psovodov, ktoré bolo v máji 1953 dislokované do Grabštejna (v roku 1958 prešlo do podriadenosti pohraničnej stráže). V roku 1953 bol v Dobrej u Místku vytvorený Ústredný veterinárny sklad. Vtedy bol zrušený Vojenský technický ústav Praha a z neho vzniklo v Prahe-Motole Veterinárne výskumné stredisko, neskôr reorganizované na Vojenský veterinárny doškoľovací a výskumný ústav (VVDVÚ). V rokoch 1958 až 1966 bolo veterinárne oddelenie v rámci MNO zaradené do štruktúry zdravotníckej služby. Veterinárna služba sa na jeseň 1966 osamostatnila. V Hlučine bol vytvorený Ústredný veterinárny oddiel, ktorý v prípade potreby vytváral pojazdnú armádu veterinárnu rotu a poľné veterinárne laboratórium. Začala sa výroba pojazdných veterinárnych laboratórií.

Po okupácii ČSSR spojeneckými vojskami Varšavskej zmluvy po 21. auguste 1968 bola časť príslušníkov veterinárnej služby prepustená z politických dôvodov. Ústredný veterinárny oddiel v Hlučine bol reorganizovaný. V septembri 1969 ČSLA prevzala od Pohraničnej stráže späť výcvikové stredisko služobných psov v Grabštejne, ktoré bolo v roku 1970 reorganizované na veterinárnu základňu. V roku 1978 sa ako jej odľúčená časť vytvoril Ústredný veterinárny sklad, dislokovaný v Mězne pri Táboře.

Vojenský veterinárny doškoľovací a výskumný ústav bol dislokovaný v roku 1975 z Prahy do Košíc. V jeho podriadenosti vznikol v roku 1977 4. veterinárny oddiel v Topolčanoch, v roku 1979 dislokovaný do Trnavy, v roku 1990 do Hlohovca a nakoniec v roku 1993 do Košíc. Na sklonku roka 1984 sa Ústredný veterinárny sklad presťahoval z Mězna do Košíc a stal sa súčasťou VVDVÚ Košice.

Aliančná spolupráca

Vznikom Armády SR od 1. 1. 1993 došlo k prechodu od tylových služieb k zdravotníckej službe. Veterinárne oddelenie zdravotníckej správy Generálneho štábu ASR riadilo činnosť VVÚ, Veterinárneho oddielu, Veterinárneho skladu a neskôr aj Výcvikového strediska vojenskej kynológie Hronsek, ktoré vzniklo v roku 1996. Pod VVÚ Košice bola začlenená Chovná stanica služobných dravcov, ktorá bola spoločným pracoviskom VVÚ a Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach. Ornitológické zabezpečenie lietania patrilo pod stanice biologickej ochrany letísk, ktoré po odbornej stránke riadil náčelník veterinárnej služby armády prostredníctvom odborných náčelníkov veterinárnej služby na jednotlivých stupňoch vedenia a riadenia. Pod vojenský veterinárny oddiel boli začlene-

Odbery vzoriek z kontaminovaného prostredia

né vojenské veterinárne strediská vo vojenských výcvikových priestoroch a Ústredná veterinárna ošetrovňa.

VVÚ Košice sa transformoval a prevzal funkčné povinnosti Veterinárneho oddielu a Veterinárneho skladu, ktoré súčasne zanikli. V roku 2000 sa vojenská kynológia dostala do podriadenosti Vojenskej polície, rovnako aj Výcvikové stredisko vojenskej kynológie Hronsek. Boli zrušené Vojenské veterinárne strediská Záhorie, Lešť a Javorina a od 1. júla 2006 aj Vojenský veterinárny ústav Košice. Z neho sa vytvoril odbor hygieny, epidemiológie a veterinárneho zabezpečenia ako súčasť Vojenskej nemocnice Ružomberok, detašované pracovisko Liptovský Mikuláš. V súčasnosti službu riadi hlavný veterinárny lekár OS SR so sídlom v Ružomberku v Úrade hlavného lekára OS SR. Vojenský veterinárni lekári sú riadiacimi dôstojníkmi tímov preventívnej medicíny a tímov na vyšetrovanie nebezpečných nákaz. Pod ich vedením sa tímom podarilo v roku 2012 získať národnú a v roku 2013 aj medzinárodnú certifikáciu. V rokoch 2014 – 2015 boli tímy zahrnuté do národného krízového manažmentu. V roku 2016 spolu s poľskými kolegami v jednom tíme boli súčasťou bojového zoskupenia Európskej únie (EU BG 2016) ako prvý certifikovaný tím v histórii zložený z príslušníkov viacerých krajín. Reorganizáciou Úradu hlavného lekára OS SR v Ružomberku v roku 2016 vznikol odbor veterinárnej podpory, ktorý sústreďuje všetky aktivity veterinárnej služby v súčasnosti. Príslušníci veterinárnej služby stáli aj pri zrode tzv. biobanky, teda databázy biologických údajov príslušníkov OS SR.

V rokoch 2015 až 2018 Veterinárna služba OS SR predsedala Expertnému panelu pre hygienu potravín a vodu a pre veterinárnu podporu ako najvyššiemu odbornému orgánu v štruktúrach NATO. Slovenskí vojenský veterinári sa aktívne zapojili priamo do tvorby významných dokumentov. Na prelome rokov 2019 a 2020 slovenských veterínarov reprezentoval príslušník našej služby v misii CJTF OIR v Iraku ako dôstojník pre výcvik zdravotníckych spôsobilostí a budovanie partnerstva pre Iracké ozbrojené sily a čiastočne pôsobil aj ako veterinárny lekár pri poľnej nemocnici ROLE III v Bagdade a na veliteľstve misie v Kuvajte. V súčasnosti má Veterinárna služba OS SR svojho zástupcu v pozícii odborného radcu aj v Centre výnimčnosti pre vojenskú medicínu v Budapešti v Maďarsku. Spolu pôsobí v tejto službe 16 veterinárnych lekárov v uniforme a jeden v civile, ako aj ďalší traja pracovníci.

Text: mjr. MVDr. Tomáš Molčányi, kpt. Mária Šavelová, odbor veterinárnej podpory, Úrad hlavného lekára OS SR

Odborná spolupráca: plk. v. v. MVDr. Ladislav Žáčik, pplk. v. v. MVDr. Michal Ondovčík, plk. v. v. MVDr. Vladimír Sobota, CSc.

Foto: mjr. MVDr. Tomáš Molčányi

Výšetrenia a resuscitácie služobného psa s americkými kolegami v Kuvajte v roku 2020

Energia, nezlomnosť, schopnosti a úspech

S ministrom obrany sa rozprávame najmä o nasadení vojakov v rámci operácie Spoločná zodpovednosť, ako aj o tom, čo sa podarilo novému vedeniu rezortu popri boji proti šíreniu ochorenia na Covid-19.

Ako vznikla myšlienka, aby sa hnačím motorom a chrbticou celoštátneho testovania stali Ozbrojené sily SR?

Koncom septembra prišiel premiér Igor Matovič na rokovanie vlády so svojimi poradcami a požiadal o neverejnú časť rokovania. V rámci nej nás informoval o tom, že zvažuje vykonanie celoplošného testovania na Covid-19. S tým, že v najbližšom období to bude presnejšie rozpracované a potom sa k tomu vrátíme. Ministri za všetky politické strany, všetci členovia vlády povedali, že to je zaujímavá myšlienka, a nikto nebol proti. No a 13. októbra v popoludňajších hodinách mi zazvonil telefón. Bol to predseda vlády a povedal mi, že na tento telefonát asi nezabudnem do konca života. Pokračoval, že po porade so svojím zborom poradcov a po rôznych diskusiách si jednoducho uvedomili, že ak niekto dokáže na Slovensku zorganizovať a zabezpečiť celoplošné pretestovanie, tak sú to ozbrojené sily a nikto iný. Preto ma požiadal, aby som poveril náčelníka generálneho štábu spracovaním veľmi rýchlej analýzy, či a za akých podmienok sú ozbrojené sily naozaj schopné takúto operáciu uskutočniť. To bolo v utorok a už v stredu po rokovaní vlády sme v úzkom tíme, kde bol aj minister vnútra či ministerka spravodlivosti, prezentovali predsedovi vlády, ako a za akých podmienok by sme boli schopní túto operáciu zvládnuť. Vtedy vzniklo rozhodnutie, že do toho ideme.

Pilotné testovanie na Orave a v Bardejove síce dopadlo dobre, ale pred tým prvým celoplošným to chvíľku vyzeralo takmer na uterák v ringu. Ako ste sa cítili, keď na ministerstve obrany aj celá štátna správa a zamestnanci vo verejnom záujme od generálnych štátnych radcov až po referentov zvolávali zdravotníkov?

Nie ľahko. Realita bola taká, že my sme dokázali zabezpečiť vojakov, materiál, testy, certifikáty či ochranné pomôcky, dokázali sme komunikovať so samosprávou, s políciou, hasičmi, mali sme zabezpečené a pripravené odberové miesta, ale nemali sme zdravotníkov, ktorí by robili samotné stery. To je totiž už zdravotnícky úkon, ktorý môžu robiť

iba ľudia s adekvátnym vzdelaním. Priznávam, že sme očakávali od ministerstva zdravotníctva už hotovú databázu ľudí, no keďže sa nič také nestalo, museli sme veľmi práce zvládať zdravotníkov my tu v rezorte obrany. Dokonca sme sponzorsky ako vláda dostali možnosť využívať služby profesionálneho call centra. No napriek tomu, že sme vo štvrtok mali len 20-per-

centnú obsadenosť odberných miest zdravotníkmi a v piatok cez deň to bolo stále ešte iba na 60 percent, neskoro večer pred testovaním sme už mali odberné miesta takmer komplet. Bolo to nadšenie, viera, že to zvládneme – a za to patrí vďaka všetkým ľuďom, ktorí sa o to pričínili. Vráťane samospráv, ktoré využili miestne kontakty na zdravotníkov zo svojho regiónu, a ostatných

silových štruktúr, štátnej správy, dobrovoľníkov a samotných zdravotníkov.

Kedy ste nadobudli istotu, že testovanie sa môže ako celok vydať?

Asi až v prvý deň testovania poobede. To znamená v sobotu, keď som už mal informácie, že sú otvorené všetky plánované odberné miesta, že to funguje. A že tie rady ľudí, ktoré boli zrána také obrovské, postupne mierne zredli. Pritom skvelý bol aj ten samotný záujem a aj to, že ľudia boli napriek čakaniu trpezliví, milí a ďakovali vojakom aj ostatným. Ešte to, pravdaže, nebol koniec, ale vtedy som si povedal, že naše ozbrojené sily to spolu s ostatnými dokázali.

Kde boli hlavné zdroje energie a schopností, vďaka ktorým to vojaci a náš rezort nevzdali a zvládli?

Práve v tom, že to vojaci nevzdali a zvládli, spočíva presná reflexia môjho obdivu. Samozrejme, chcel som aj osobne, aby vnímali, že som s nimi, že s nimi prežívam všetko to, čo museli zvládnuť. Že skrátka vedenie rezortu a velenie ozbrojených síl ťahajú absolútne spolu. Aj preto som sa snažil chodiť na ranné, denné aj neskoro večerné či už nočné porady Stáleho operačného veliteľstva, preto som okamžite pomáhal realizovať požiadavky generálov, preto som vystupoval v médiách a objasňoval situáciu s tým, že to zvládne... Ukázalo sa, že vojaci sú nielen profesionáli, ktorí vedú maximálne zabráť, ale že majú vôľu, morálku a veľké srdce. Pretože to, čo dokázali za tri víkendy a všetky tie dni medzi nimi, nebolo len o rozkazoch. Bola to kombinácia obrovskej miery zodpovednosti, nadšenia a pochopenia, že ide o vec, ktorá môže pomôcť občanom a celkovému fungovaniu štátu. Ozbrojené sily tak dokázali, aké sú dôležité pre systém bezpečnosti v našej krajine. Ja som za tento prístup naozaj veľmi vďačný každému jednému vojakovi a vojačke, začínajúc náčelníkom generálneho štábu, ktorý mi niekedy pripadal, že má tú svoju zásobu energie nekonečnú.

Čím vás vojaci prekvapili najviac?

Tým, ako pod obrovským tlakom dokázali stále hľadať riešenia, aby sme to spoločne dokázali. Nezabaliť to a situácia ich nezlomila ani vtedy, keď to vyzeralo takmer beznádejne. Napokon – aj ja som sa v istom momente už pomaly videl v situácii, ako mi náčelník generálneho štábu prichádza hlásiť, že sa to jednoducho nedá... To sa nestalo. Naopak. Vojaci namiesto toho analyzovali všetky možnosti, ako sa to dá. Hľadali cesty a v každej chvíli verili, že to spoločne dokážeme. Nie každý o tom vie, respektíve nie každý mohol vidieť do epicentra velenia alebo na budovanie

tých tisícok odberných miest. Pritom už teraz dobre viem, že v budúcnosti sa nájde nemalo takých, ktorí sa pokúsia tento úspech vojakov relativizovať, prípadne si z neho čo najviac prisvojiť. Doprajem každému, ale stojím si za tým a opakujem – zo strany ozbrojených síl to bola obdivuhodne zvládnutá práca.

Aké by ste v celom tomto procese definovali rezervy v rámci nášho rezortu?

Najprv radšej spomeniem, že keď som sa v priebehu minulých dní rozprával so zahraničnými kolegami, nechápali tú rýchlosť, tú akcioskopnosť pri vytvorení päťtisíc odberných miest a celé to nasadenie. Iste, realizácia operácie nám ukázala, aký materiál potrebujeme nakúpiť, akí špecialisti nám chýba-

Dôkazom toho, že sme postupovali správne, je nielen preberanie našich skúseností v zahraničí, ale najmä ocenenie zo strany našich občanov.

jú, takže aj to beriem pozitívne, pretože sme sa mohli poučiť. No najdôležitejšie je to, že sa nám v priebehu troch víkendov podarilo identifikovať viac ako 50 000 ľudí, ktorí mali pozitívny výsledok testu a takpovediac sa stiahli z obehu, aby nešírili nákazu ďalej. No a to je úžasná vec, ktorá má vplyv na zdravie celej populácie.

Aké benefity priniesla Spoločná zodpovednosť samotným ozbrojeným silám?

Precvičili si také úlohy, ktoré si nemali možnosť precvičiť v podstate ešte nikdy. Dokázali sme, že v spolupráci s miestnou samosprávou, štátnou správou, políciou, hasičmi, správou štátnych hmotných rezerv, Finančným riaditeľstvom SR, Červeným krížom, zdravotníkmi a s inými inštitúciami dokážeme zvládnuť veľmi komplexnú operáciu. Bolo to obrovské cvičenie najmä v oblasti civilno-vojenskej spolupráce, ktoré sa za iných okolností nedá napláňovať. Bola to aj obrovská skúsenosť z hľadiska komunikácie celého rezortu. Veď o čom inom v médiách tri týždne dominovali správy? A ak aj médiá hľadali medzery či nedostatky, tak to už v mediálnom svete býva, o to bolo dôležitejšie, že aj komunikačný odbor ministerstva a komunikačné štruktúry ozbrojených síl odvedli vynikajúcu prácu.

Takže ste stihli vnímať aj všetky tie hoaxy?

Všetky, samozrejme, nie, ale je zrejmé, že operácia mala okrem praktického medicínskeho významu aj politický presah. Tu je pochopiteľné, že v politickom spektre sú ľudia, ktorí sa nestotožňujú s takýmto riešením a napádajú ho, prípadne spochybňujú jeho úspech. Celkove si myslím, že by sme mali mať stále na pamäti slovo zodpovednosť. Zodpovednosť vlády za zdravie obyvateľstva, ako aj zodpovednosť občanov voči svojmu zdraviu a zdraviu svojich blízkych. Keď som chodil po desiatkach odberných miest počas troch odberových víkendov, tak som nemal od ľudí ani jednu negatívnu reakciu. Práve naopak, videl som ľudí, ktorí boli motivovaní prísť sa testovať, boli pokojní a vďační, čo bolo v úplnom kontraste so sociálnymi sieťami, kde sa vyskytovalo množstvo klamstiev a hoaxov, z ktorých som bol veľmi sklamaný. No dôkazom toho, že sme postupovali správne, je nielen preberanie našich skúseností vo Veľkej Británii, Francúzsku, v Taliansku či Rakúsku, ale hlavne ocenenie zo strany našich občanov.

Ktoré ťažiskové zámery a ciele z programového vyhlásenia vlády v oblasti obrany sa vám podarilo od jari rozbehnúť?

Rozbehnúť sa ich podarilo veľmi veľa, hoci vnímam aj to, že vzhľadom na situáciu veľa z nich nejde tak rýchlo, ako by som si želal a ako sme predpokladali. Som však napríklad veľmi rád, že sa nám podarilo zmluvne dohodnúť 17 miliónov na oblečenie vojakov. To je základná vec, na ktorej mi veľmi záležalo, aby sa mali vojaci poriadne do čoho obliecť a obuť. Zároveň prebieha množstvo modernizačných projektov. Môžem povedať, že sme vo finálnej fáze v rámci obstarávania radarovej techniky. Intenzívne sme pracovali na projekte vozidla 8x8. Pracujeme aj na ďalších modernizačných projektoch, ktoré smerujú k ťažkej brigáde, tak ako je to v záväzkoch voči Aliancii. Chystáme aj iné modernizačné projekty. Zároveň musím potvrdiť, že budúci rok sa sústredíme tiež na infraštruktúru. Viaceré základne po celom Slovensku sú v katastrofálnom stave a nemajú nič spoločné s 21. storočím. Navštívil som takmer všetky útvary a verím, že po mojich návštevách sa podarilo urobiť aspoň niečo. Niektoré projekty sú menšie. Iné sú zásadné, v miliónoch eur a znamenajú komplexnú modernizáciu vybavenosti a obmenu infraštruktúry.

Konkrétne?

Napríklad sme pred podpisom zmluvy s aliančnou agentúrou NSPA na opravu letiska na Sliači. Prechádzame modernizáciou letiska v Kuchyni. Tých projektov je veľa, pretože dlh z minulosti

voči rekonštrukciám základní a útvarov je obrovský. Preto verím, že keď sa situácia stabilizuje, budeme mať priestor sústrediť sa aj na túto oblasť.

To budú nemalé investície...

O to viac som rád, že sa nám podarilo už na tento rok výrazným spôsobom zvýšiť obranný rozpočet, a to takmer o 300 miliónov eur. Na základe komunikácie s ministerstvom financií a vládou tento rozpočtový nárast v súbehu so znížením HDP krajiny znamená, že v tomto roku sa prvý raz v histórii Slovenskej republiky dostaneme nad úroveň výdavkov dve percentá z HDP na obranu. Vnímam to ako veľkú vec, ktorá ukazuje, že vláda má záujem o obranu a aj o plnenie medzinárodných záväzkov.

Sú ozbrojené sily schopné v tejto situácii rotovať vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, nepripravujú sa zmeny v obsadení?

Súčasťou zodpovednej obrannej politiky štátu je aj naša účasť v týchto operáciách, a to v rámci síl OSN či EÚ, ako aj pod vedením NATO. V parlamente máme predĺžené mandáty vo všetkých súčasných misiách a operáciách. Aj všetky nové návrhy na vyslanie vojakov, či už do Mali, Stredoafrickej republiky, alebo v rámci operácie Irini v Stredozemnom mori, prechádzajú v Národnej rade SR s obrovskou väčšinou hlasov. Pôjde o isté mierne zvýšenie celkových počtov, no treba zároveň povedať, že aktuálne nemáme vonku zďaleka toľko vojakov ako pred piatimi či siedmimi

rokmi. V každom prípade sa chceme poďakovať všetkým, ktorým sme pre Covid-19 predĺžili rotáciu z polroka na rok. Verím, že sa nám podarí napríklad ukončiť rotáciu v Lotyšsku tak, aby sa nám po ročnej službe vrátili všetky ženy a muži už v decembri. Zároveň ďakujem aj ich rodinám a blízkym za podporu a pochopenie. A, pravdaže, očakávam, že striedajúci vojaci budú pripravení kvalitne, aj keď od skorej jari plníme úlohy spojené s Covid-19.

Zintenzívni sa po skúsenostiach zo Spoločnej zodpovednosti budovanie záloh?

Zintenzívni a zároveň sa zmení. Aktuálny systém nie je dostatočne funkčný a nevytvára predpoklady na dostatočný záujem. Pre mňa je inšpiráciou český model, kde do aktívnych záloh môžu ísť napríklad aj občania, ktorí predtým nemali skúsenosti z pôsobenia v ozbrojených silách ani v policajnom zbore. Tá zmena systému bude komplexnejšia, no ako funguje u našich susedov, verím, že bude aj u nás. Dal som preto už pokyn zodpovedným sekciám, aby pripravili návrh na zmenu legislatívy.

Z čoho ste sa najviac tešili pod stromčekom, keď ste boli malý chlapec, a čo seba a príslušníkom rezortu želáte pod stromčekom a do nového roka teraz?

Najväčší darček bol bicykel. Mal som asi desať rokov a to bola vec, ktorá ma nesmierne potešila. Veľmi som po ňom túžil, bol to športový Favorit a bol to darček od rodičov, pričom ma až tak neprekvapil. Mali sme totiž dohodu, že ak si naň menšiu sumu nasporím, oni

mi dodajú zvyšok. I tak to bola obrovská radosť. Možno ešte umocnená tým, že ak som ja svoju časť dohody splnil, tak ju rovnako splnili aj oni. Bol som skrátka veľmi šťastný a dalo mi to veľa aj do budúcnosti. A zrejme tak by to malo fungovať aj v bežnom živote, keď máme každý svoju mieru zodpovednosti a potom môže prísť ten spoločný úsmev. Veď práve tak to bolo aj túto jar, aj na jeseň v rámci operácie Spoločná zodpovednosť. No a ak si vojaci, vojačky aj zamestnanci rezortu plnili a plnia svoje úlohy skvele, o to viac je úlohou vedenia rezortu, aby sme si splnili svoje úlohy aj my. Preto, ako som už povedal, verím, že sa nám podarí realizovať viaceré infraštruktúrne projekty, akvizície novej techniky, že budeme pokračovať v nákupe výstroja a výzbroje. Že pritom zvýšime úroveň transparentnosti v rezorte a aj úroveň vzájomných vzťahov a že zároveň posilníme rešpekt, úctu a uznanie voči vojakom v povedomí ľudí. Samozrejme – v tom poslednom nám paradoxne pomohol Covid-19, respektíve nie on, ale všetci tí, ktorí proti jeho šíreniu v našom rezorte zabojovali a ktorí sa na zastavení jeho šírenia ešte podieľajú. Verím, že sa to podarí a že sa na konci roka obzrieme za seba s hrdosťou a najmä – že budeme živí, zdraví a šťastní so svojimi rodinami a blízkymi. To je ten základný moment, ktorý každej vojačke, vojakovi, zamestnankyni a zamestnancovi z nášho rezortu želám.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Spoločne a zodpovedne

„Až sa toto skončí, tak vás už teraz všetkých pozývam na večeru, kde budú velitelia najlepších regionálnych veliteľstiev odmenení a tí s najslabšími výsledkami tú večeru zaplatia,“ odľahčil napätú atmosféru počas pravidelného brífingu Stáleho operačného veliteľstva operácie Spoločná zodpovednosť náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko v situácii, keď by stávkové kancelárie na jej úspech vypisovali kurzy len v hlboko záporných číslach.

Som schopný rozvinúť odborné miesta. Nie som schopný splniť úlohu celoplošného testovania,“ strohým hlasom potvrdil v piatok 30. októbra ráno vo videokonferenčnom brífingu operácie Spoločná zodpovednosť plukovník Jozef Paňko, veliteľ regionálneho veliteľstva Nitra. „Som schopný rozvinúť všetky pracoviská, nie som schopný vykonať celoplošné testovanie,“ v málo modifikovanej verzii hlásil to isté plukovník Peter Kríž z regionálneho veliteľstva Trebišov, ktoré pokrývalo aj Košice. Rovnako to bolo v takmer všetkých šestnástich regionálnych veliteľstvách. A ak v Trebišove bola 24 hodín pred testovaním funkčná len tretina tímov, Michalovce či Rožňava na tom boli ešte o poznanie horšie. Všetci však vedeli, aké dôležité sú presné čísla a že maľovať si percentá na ružovo by bol krok do priepasti. No predsa len – plukovník Pavol Šebík zo Žiliny oznamoval, že má na sobotu už 96 % funkčných tímov a na nedeľu 87 %. „Som schopný splniť úlohu v mojom priestore zodpovednosti,“ zahlásil sebavedome, očakávajúc, že tých niekoľko percent chýbajúcich zdravotníkov do odberových tímov za tých 24 hodín ešte zoženie... To dávalo nádej, že sa chýbajúce počty podarí doplniť aj inde. Celkovo v rámci republiky boli odberové miesta výhradne pre nedostatok zdravotníkov kompletné len na asi 60 % a do podvečera tento podiel stúpil iba na 72 %. Hodiť však flintu do žita? Vyhovárať sa na iných? Slziť nad tým, že celá armáda už desať dní v podstate nespala? Energia medzi vojakmi bola celkom iná.

Bud'te kreatívni

„Modus operandi nemeníme, v našom pláne pokračujeme, len vás prosím, bud'te kreatívni. Nebud'te schematicí, nečakajte len na rozkazy, volajte, riešte situáciu s miestnymi lídrami, bojujte, poďme do toho! Veď už máme funkčných okolo dvetisíc tímov a aj v tejto situácii sme schopní testovať až milión ľudí,“ povzbudzoval generál Zmeko v piatok ráno dôstojníkov zo Stáleho operačného veliteľstva na brífingu v priestoroch ministerstva obrany, ako aj veliteľov regionálnych veliteľstiev spojených videokonferenciou. „Minister v miestnosti,“ zaznelo z úst dôstojníka sediaceho najbližšie pri dverách. Keď sa všetci postavili a vzápätí si sadli, minister obrany Jaroslav Naď bez zaváhania oznámil: „Ešte neskoro v noci sme rokovali s premiérom a ministrom financií. Určite do testovania ideme!“

„V Martine sú silní v kolenách, Malacky tiež nevyzerajú zle a Bratislava je už na 80 percentách, Žilina je stabilne fajn,“ dokladoval ministromi pevným hlasom veliteľ operácie Spoločná zodpovednosť brigádny generál Ivan Pach. Predtým už prešiel oblasti, ktoré mali problémy, až sa zdalo, že testovanie naozaj bude zabezpečené nerovnomerne. Samozrejme, na stole, respektíve na premietacej ploche, boli okrem štatistík týkajúcich sa najmä vývoja obsadenosti odberných miest zdravotným personálom aj presné čísla o rozvoze testovacieho materiálu, certifikátov, o počtoch aktuálne nasadenej techniky a vojakov, ako aj o počtoch vojakov z odberových tímov, ktorí boli medzitým identifikovaní ako covid pozitívni a muse-

Zodpovednosť v číslach

V rámci operácie Spoločná zodpovednosť realizovali Ozbrojené sily SR testovanie obyvateľov Slovenska v troch fázach.

V pilotnej fáze bolo 23. až 25. októbra 2020 v troch oravských okresoch a v okrese Bardejov testovaných 140 976 ľudí,

z toho 5 599 pozitívne. Miera pozitívnych testov bola na úrovni 3,97 %. Nasadených bolo 5 060 osôb, z nich bolo takmer 2 200 vojakov.

V druhej fáze – v celoplošnom testovaní v rámci celej Slovenskej republiky, sa v dňoch 31. októbra a 1. novembra podarilo testovať 3 625 332 ľudí. Test vtedy ukázal pozitívny výsledok u 38 359 osôb, čo predstavovalo pomer 1,06 %. V tejto fáze po oba dni pôsobilo v operácii Spoločná zodpovednosť viac ako 40 000 vojakov, policajtov, hasičov a záchranárov, zdravotníkov, príslušníkov finančnej správy a samosprávy, ale aj veľa dobrovoľníkov. Príslušníkov ozbrojených síl bolo spomedzi nich každý deň približne 6 300.

V poslednej fáze testovania sa 7. a 8. novembra prišlo dať testovať dovedna 2 044 855 obyvateľov. Tretie kolo už nebolo celoplošné, uskutočnilo sa v 45 tzv. červených okresoch, ako aj v domovoch sociálnych služieb či v niektorých zariadeniach ministerstva vnútra. Výnimku dostali okresy, kde

li byť vystriedaní. Ešte dôležitejšie ako štatistiky však bolo niečo iné. Atmosféra odhodlania. A to aj u tých, ktorí neobliekali vojenské uniformy.

„Do horšej situácie sa už nedostaneme, ale do lepšej by sme sa dostať mohli,“ zhodnotil situáciu 24 hodín pred testovaním minister obrany. Pred odchodom ešte dodal: „Vy, vojaci, ste si úlohy už teraz splnili nie na sto, ale na tristo percent, ste super, veľmi ďakujem. No ešte musíme všetci poriadne zabráť.“

Blízkosť bytia

„Už som v uniforme dosť dlho, aby som mohol porovnať, že ešte nikdy si nebolo politické vedenie rezortu a vojenské velenie ozbrojených síl také blízke ako pri tejto akcii,“ poznamenal pred svojimi vojakmi generál Daniel Zmeko. Vedel aj to, že ozbrojené sily od druhej svetovej vojny neboli poverené takou náročnou a rozsiahlou civilno-vojenskou operáciou s mimoriadne náročnou logistikou, akou bola Spoločná zodpovednosť – a vedel tiež to, že sami by ju nezvládli. Vedel aj to, aké úlohy plnia v posledných dňoch civilní zamestnanci rezortu: od referentov až po generálnych štátnych radcov.

„Z ministerstva zdravotníctva sme dostali databázu 21-tisíc dobrovoľníkov, ktorí prostredníctvom webových platforiem prejavili záujem zúčastniť sa na testovaní. Bolo potrebné presne špecifikovať, aké majú vzdelanie, aké úlohy môžu plniť, a zadeliť ich na jednotlivé odberné miesta. Keďže sme chceli vojakom pomôcť, už štyri dni pred testovaním sme začali všetkým telefonovať,“ opisala Petra Martaus, riaditeľka kancelárie generálneho tajomníka Služobného úradu Ministerstva obrany SR, ktorú generálny tajomník Peter Kozák poveril koordináciou vytvárania dobrovoľníckej databázy. „Nepáči sa mi, ak niekto podceňuje štátnych úradníkov, teraz ukázali, ako vedľa

robiť s chuťou a nadšením aj nad rámec svojich služobných povinností a pracovných hodín,“ dodala energickým hlasom organizátorka Petra Martaus, ktorá v sobotu predpoludním nastúpila ako dobrovoľníčka zabezpečujúca administráciu v odberovom tíme na bratislavských Palisádach. „Začínali sme telefonovať ráno pred ôsmou, končili po desiatej v noci,“ povedal Ján Sekelský, generálny štátny radca zo sekcie obrannej politiky. Tento plukovník vo výslužbe a veterán z nasadení v Angole aj v bývalej Juhoslávii, ktorý ako vojenský diplomat pôsobil tiež v Bruseli, dodal: „Za našu sekciu sme preverili okolo 3 500 kontaktov, a keďže podmienky sa priebežne menili a dolaďovali, bolo treba volať aj opakovane.“

Kancelária štátneho tajomníka MO SR na čele s Marianom Majerom sa sústredila napríklad aj na koordináciu testovania v podnikoch kritickej infraštruktúry a vo firmách či v priemyselných parkoch, kde je zamestnaných viac ako 4 000 pracovníkov. „Bolo to na dobrovoľnej báze, pričom nás museli osloviť, že majú záujem a že dokážu splniť podmienky,“ konštatoval Michal Križan, riaditeľ kancelárie štátneho tajomníka. „Ozbrojené sily do firiem prideliť vojaka, ako veliteľa odberného miesta, testy a certifikáty. Podniky museli na svoje náklady zabezpečiť priestory, ochranné pomôcky a zdravotnícky aj administratívny personál, čím odbremenili od organizácie ozbrojené sily. Konali tak tiež vo vlastnom záujme, keďže chceli čo najviac ochrániť svojich pracovníkov. No nie vždy sa to podarilo, niektoré svoj zámer stornovali, a tak to vôbec nebolo jednoduché celé administratívne zvládnuť,“ konštatoval Michal Križan, pričom tých podnikov napokon ostalo 16 a testovali takmer 39-tisíc ľudí, 306 bolo pozitívnych.

Financi, policajti, hasiči

„Do druhej fázy nasadzujeme 250 ľudí a 115 automobilov,“ ozrejmil nám podplukovník Jozef Kontura, vedúci oddelenia koordinácie výkonu a služieb Finančnej správy SR, ktorý mal

bol pred týždňom počet pozitívnych pod 0,7 %, ako aj Bratislava a Košice. Aj v zelených okresoch a v hlavnom meste i v Košiciach bolo však zriadených 33 odberových miest. V sobotu otvorili dovedna 2 756 odberných miest, v nedeľu 2 671, pričom 13 509 osobám ukázal antigénový test pozitívny výsledok. Finálna miera pozitívnych testov tentoraz predstavovala 0,66 %. Na realizácii a zabezpečení testovania sa priamo podieľalo takmer 21 000 ľudí, z nich bolo po oba dni približne 3 600 vojakov.

Ozbrojené sily najazdili pri plnení úloh všetkých troch etáp operácie spolu viac ako milión kilometrov a previezli súhrnne približne 6 000 ton materiálu. Tieto počty boli napokon vyššie, pretože logistická časť operácie pokračovala aj v ďalších dňoch. Celkovo v rámci operácie Spoločná zodpovednosť realizovali 5 811 163 testov, z toho 57 467 bolo pozitívnych. Na porovnanie: kým počas celoplošného testovania bolo v červených okresoch testovaných 1 750 179 obyvateľov,

z toho 25 811 pozitívne, týždeň na to stúpol počet testovaných na 1 837 464, no počet pozitívnych testov klesol na 11 477. Miera incidencie tak s týždenným odstupom klesla z 1,47 % na 0,62 %, teda o takmer 58 %. Ešte výraznejší efekt malo plošné testovanie na Orave a v Bardejove, kde sa uskutočnili všetky tri fázy. V prípade okresu Námestovo došlo medzi prvým a posledným testovaním

k poklesu pozitívnych prípadov až o 88 %, Bardejov klesol o 74 %.

„Ozbrojené sily SR opäť podržali Slovensko. Za naozaj krátky čas dokázali pripraviť najväčšiu logistickú operáciu v histórii Slovenska. Som nesmierne hrdý na každú vojačku a každého vojaka, ktorí odvodili neuveriteľný výkon – pracovali v podstate nonstop. Rovnako snímam pomyselný klobúk z hlavy aj pred všetkými, ktorí sa o tento úspech pričínili po boku našich ozbrojených síl – policajti, hasiči, záchranári, príslušníci finančnej správy, dobrovoľníci a najmä zdravotníci, bez ktorých by to nebolo možné,“ ocenil minister obrany SR

tiež svoje miesto za veliteľským stolom operácie. „Mimoriadne dôležitá je a bude koordinácia regionálnych veliteľstiev s miestnou štátnou správou. Preto na všetkých okresných úradoch máme vytvorené krízové štáby a pomáhame veliteľstvám aj smerom k starostom,“ konštatoval vedľa neho sediaci riaditeľ odboru civilnej ochrany a krízového plánovania Ministerstva vnútra SR plukovník Miroslav Ivica, kedysi major v Armáde SR. „Do víkendového celoplošného testovania nasadzujeme po jednom policajtovi na každé odberové miesto plus stovka je v rôznych koordináčnych pozíciách, takže v rámci Spoločnej zodpovednosti ich pôsobí vyše päťtisíc,“ vyrátal major Silvester Kaczor, pridelený do SOV z Prezídia Policajného zboru SR. „Zdravotníkmi a ich pomocníkmi obsadzujeme vyše pol stovky odberových tímov,“ dodal plukovník Jozef Voľanský z Prezídia Hasičského a záchranného zboru. Profesor Jozef Šuvada z ministerstva zdravotníctva a člen konzília odborníkov si síce pred spustením operácie myslel, že efektívnejšie by bolo testovanie len v najpostihnutejších regiónoch, ale štátna tajomníčka ministerstva zdravotníctva Jana Ješíková, ktorá tiež prichádzala na brífingy Spoločného operačného veliteľstva, bola jednoznačne za celoplošné testovanie. Od začiatku obdivovala vojakov za ich nasadenie, aj za vieru, že zdravotníkov predsa len bude dosť.

Nesadnúť na lep

Na kraji stola bolo neotvorené vrečúško dehydrovaných špagiet s nejakou omáčkou a vedľa neho instantná slepačia polievka, ktorú si tiež nebolo kedy nasypať do hrnčeka a zaliať horúcou vodou. Na bojisku o vedomie ľudí to totiž 16 hodín pred celoplošným

testovaním vrelo. Najhoršie by bolo, keby ľudia sadli na lep konšpirátorom a nežičlivcom a začal by narastať odpor proti testovaniu. Také nastavenie spoločnosti by mohlo celý zámer zničiť. „Denne zachytíme v infopriestore od 400 do 600 dezinformácií a hoaxov, ktoré sa týkajú testovania, mnohé z nich opakujúce sa v rôznych webových lokalitách,“ konštatoval major Mário Pažický z veliteľstva síl pre špeciálne operácie, ktorý zriadil a koordinoval činnosť nadrezortného komunikačného centra. V ňom mali zastúpenie tlačové oddelenia úradu vlády a jednotlivých zainteresovaných rezortov – ministerstva obrany, zdravotníctva, práce, sociálnych vecí a rodiny. Jeho ľudia z podriadenosti veliteľstva síl pre špeciálne operácie spolupracovali aj pri zachytávaní hoaxov a dezinformácií – na čom sa okrem spomenutých podieľalo policajné prezídium, vládne situačné centrum, Národné analytické bezpečnostné centrum, Analytický útvar MO SR a bezpečnostní analytici tretieho sektora. Analyzovali, vyhodnocovali, reagovali alebo navrhovali postupy. A to začínúc niekoľko dní pred pilotným testovaním na Orave a v Bardejove. Sedem dní v týždni, dvadsaťštyri hodín denne.

„To si netreba všímať, nemám čas na sfukovanie,“ zaneprázdnene mávol rukou podplukovník Štefan Zemanovič, hovorca ozbrojených síl, keď zbadať náš pohľad na nafukovačku opretú o stenu. S manželkou a deťmi už nebol vyše troch týždňov, hoci do Trenčína sa mu dva razy podarilo odskočiť na otočku. Len aby nakúpil zásoby rodičom a položil to pred dvere. No a tá druhá nafukovačka patrila jeho kolegovi kapitánovi Petrovi Poldruhákovi, ktorému tiež telefón prirástol k uchu na dvadsať hodín v priebehu jednej služby. „Denne riešime asi desaťnásobne viac novinárskych otázok, ako je priemer,“ štatisticky konštatovala vedúca tlačového oddelenia MO SR Mária Precner, pričom ich oddelenie odpovedalo na posledné služob-

né hovory neraz až pred polnocou, doslova už z postele. „Na adresu mi chodilo 700 mailov za deň, a keď som raz mala počas tlačovej besedy hodinu a pol vypnutý telefón, nazbieralo sa v ňom za tu chvíľu 89 otázok,“ poznamenala hovorkyňa MO SR a riaditeľka komunikačného odboru ministerstva Martina Koval' Kakaščíková. „Občas sa k nám dovolali ľudia, ktorí chceli odpoveď na celkom jednoduchú otázku, ktorá už odznela v médiách stokrát, ďalší boli vystrašení, iní dezorientova-

ní,“ poznamenal podplukovník Branislav Krajčík, jeden z veteránov civilno-vojenskej spolupráce. Aj im, aj všetkým ostatným bolo treba odpovedať ústretovo, jasne, milo, a to aj opakovane.

Jaroslav Naď. Osobitne vyzdvihol samosprávy za nesmierne nasadenie pre spoločnú vec. Zásadným pre úspech operácie bol podľa ministra aj ústretový a zodpovedný prístup obyvateľov, za ktorý im opätovne poďakoval.

Borec Pali a spol.

„Chválim nášho Paliho, je to vynikajúci človek, za tie dva dni mám pocit, ako keby sme sa kamarátili už desať rokov,“ povedala v druhý deň celoplošného testovania na adresu rotmajstra Pavla Smolára, veliteľa odberného miesta 475 spod bratislavského mosta Lafranconi, zdravotníčka Erika Hošťacká, ktorá pracuje v Národnom onkologickom ústave. „Pali je borec, všetko zariadil, všetko vybavil, všetko fungovalo, nemali sme žiadne prestoje,“ pridala sa ďalšia sestra – špecialistka z onkológie Alexandra Serinová. „Včera sme skončili večer o desiatej, Pali to tu ešte hodinu upratoval a dezinfikoval – a potom ma už pred polnocou viezol svojím autom na internát,“ pokračoval piatok na farmácii Adam Kováčik z Kremnice.

„Pali je líder, skvelý chlap, džentlmen,“ dodala Dominika Mihelová, ktorá druhý rok študuje fyzioterapiu. „Chcela som pomáhať, lebo to má zmysel – a to som ešte nevedela, že budeme mať Paliho...“ pridala sa dobrovoľníčka Natália Pagáčová z Čadce, ktorá v Bratislave pracuje ako asistentka manažéra v reštaurácii. Skrátka, poddôstojníka Smolára, tak ako tisícky ďalších vojakov, všetci chválili. A vôbec nie preto, že práve počas našej návštevy odbehol cez poludňajšiu pre-

V tom tlaku to nebolo jednoduché. Mimochodom, uvedomovala si to aj psychologická služba OS SR, ktorá vydala elektronický plagát Komunikujeme efektívne. Určený bol personálu OS SR zabezpečujúcemu operáciu Spoločná zodpovednosť. „Reagujeme aj na negatívne emócie pokojne. Napríklad: „Vidím, že so situáciou nie ste spokojný. Ako by som vám mohol pomôcť?“ bolo jedno z odporúčaní. Bolo určite fajn. No vytrvalosť, obetavosť, ústretovosť, trpezlivosť, sebavedomie, prirodzená autorita a ľudská vľúdnosť museli byť v tých tisíckach mužov a žien v uniformách už predtým. Inak by sa na nich po troch kolách testovania verejnosť tak milo neusmievala.

Sólo pre premiéra a klarinet

V piatok na popoludňajšom brífingu, keď časť verejnosti začínala vážne pochybovať o úspechu operácie, brigádny generál Ivan Pach, naopak, informoval generála Daniela Zmeka o zvýšenej aktivite zdravotníkov. Minister Jaroslav Naď prišiel presne na druhú, ospravedlňujúc sa, že si priniesol v papierovom vrecúsku aj rýchle občerstvenie, ale od rána nemal v ústach ani hlt. „O desať percent sa zvýšili počty zdravotníkov na sobotu a o desať na nedeľu,“ oznámil pozitívnu tendenciu v rámci videokonferencie plukovník Peter Prokop z Malaciek. Martin už bol v pohode, aj Zvolen a Žilina. No Michalovce zamrzli, respektíve narástli len o dve percentá a Prešov bol naplnený len na 52 percent po oba obdovové dni. Velitelia zaradom hlásili aj počty infikovaných vojakov, ktorých bolo treba vystriedať – v Prešove ich bolo najviac.

„Premiér v miestnosti,“ ozvalo sa od dverí. Igor Matovič sa mimoriadne potešil informácií, že prídu pomôcť zdravotníci z Rakúska aj z Maďarska. Dostal tiež priebežné vyhodnotenie situácie, a keď si vypočul hlásenia všetkých regionálnych veliteľov, zobral si slovo. Nie, situácia nebola ružová, ale on sa po niekoľkých vetách uznania s úsmevom odrazu spýtal: „Tak, a kto z vás si teraz myslí, že sa to nepodari...?“ Nie, do smiechu nikomu ešte nebolo, ale odpoveďou mu boli vzpriamené hlavy a odhodlanie v očiach.

„Čo máte vyštudované? Ste zdravotná sestra? No výborne. Rátajte s tým, že ráno o šiestej musíte byť na odbornom mieste, otestujete sa, podpíšete zmluvu, nasadíte si ochranné pomôcky a od siedmej testujete...“ trpezlivo azda päťstý raz komunikoval s ďalšími a ďalšími pribúdajúcimi dobrovoľníkmi počas piatkovej noci slobodník Martin Košík z Regionálneho veliteľstva Bratislava, inak sólista na klarinet a saxofón vojenskej hudby. Iní vojaci budovali odberné miesta,

stávkou na blízku čerpaciu stanicu, aby kolegom spríjemnil sychravú nedeľu vôňou teplej kávy.

„Mal som skvelý tím, bola to radosť s nimi pracovať. Veď napríklad včera sme dokázali testovať 850 ľudí nevychádzajúcich zo svojich vozidiel. Dnes ich predpoludňím prišlo menej, len 130,“ konštatoval rotmajster Pavol Smolár, klarinetista a saxofonista Vojenskej hudby Ozbrojených síl SR, ktorý oblieka uniformu už 26 rokov.

Logistika ako chrbtica

Plukovníčka Zuzana Kraushubrová, zástupkyňa náčelníka štábu na podporu Spoločného operačného veliteľstva operácie Spoločná zodpovednosť, v rámci operácie velila obrovskému komplexu logistického zabezpečenia, bola zodpovedná aj za personalistiku, financie, civilno-vojenskú spoluprácu, právnu službu či spojenie. „Túto noc som mala vo výjazde osem stoviek vozidiel, aby doplnili zásoby testov, certifikátov a ďalšieho materiálu,“ uviedla v nedeľu nadržanom. Veriac, že

rozhádzali po republike potrebný materiál alebo, a na to tiež netreba zabúdať, zabezpečovali v službách všetky nevyhnutné úlohy, ktoré musia príslušníci OS SR plniť v akejkoľvek situácii – od ochrany vzdušného priestoru cez udržanie spojenia až po stráženie objektov.

„Dôrazne upozorňujem veliteľov, že každý vojak musí mať zabezpečené slušné ubytovanie. Tak, aby sa pred zajtrajším dňom mohol aspoň trochu vyspať. Neexistuje, aby som dostal správu, že niekto musel prespávať v aute alebo kdesi pod šírkom,“ už po druhý raz zopakoval svoj príkaz na večernom brífingu generál Daniel Zmeko. Na odchode ešte utrúsil: „Veď aj na mňa sa už v kancelárii teší moje spartakiádne ležadlo.“ Tí, čo stáli nablízku, vedeli, že pred polnocou to nebude.

Dúha nad krajinou

„Zdravie sa usilujeme chrániť celý rok, no v takejto situácii som sa prišiel testovať aj s manželkou a deťmi,“ uviedol v sobotu ráno v prvý deň celoplošného testovania bývalý futbalový reprezentant Dušan Tittel, ktorý stál už ráno o trištvrte na sedem pred Národným futbalovým štadiónom v Bratislave, kde trom odberovým miestam velili dôstojníci v hodnosti major a jednému narýchlo povolaný kadet z akadémie ozbrojených síl vojak 1. stupňa Dávid Greksa, tretíak a budúci spojár. Tak ako tu, rovnako dlhé rady stáli zrána aj v Prievidzi, v Myjave, vo Svite či v Medzilaborciach.

„Z 330 plánovaných miest mám 316 funkčných, do pol desiatej budú otvorené všetky,“ hlásil náčelníkovi generálneho štábu počas videobrífingu plukovník Róbert Funtaľ, veliteľ regionálneho veliteľstva Michalovce. Áno, niekde meškali zdravotníci,

takých, ktorí si v tom obrovskom a skvele fungujúcom mechanizme hľadajú iba zádrapku na svoje kibicovanie, bude čo najmenej.

Vysmiaty padre

Plukovník Viktor Sabo, generálny duchovný Ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR, sa 1. novembra ako veliteľ odberového miesta 266 dal na

jenskú spoluprácu z USA. „U nás sme zatiaľ podobne profilovanú iniciatívu nemali, preto som veľmi rada, že som ju mohla sledovať z bezprostrednej blízkosti. Je skvelé, aké bolo všetko rýchle a bezproblémové,“ zhodnotila kapitánka Madeline Gramlingová, veliteľka amerického tímu CIMIC, ktorý v štvorčlennom zlo-

inde bolo treba po rannom pretestovaní vystriedať veliteľov odborných miest či niekoho z administratívy. No podobné a ešte lepšie hlásenia ako z Michaloviec prichádzali zo všetkých šesnástich regionálnych veliteľstiev.

„Celkove máme 4 901 odberových miest, na každom musia byť štyria zdravotníci, to je skoro dvadsaťtisíc osôb. Vojské zdravotníctvo vzhľadom na naše stavy dokázalo pri plnom nasadení zabezpečiť približne dve percentá z týchto počtov,“ konštatoval v sobotu po rannom brífingu po rýchlych raňajkách pozostávajúcich z vianočky, masla a džemu plukovník Marian Ivan, riaditeľ odboru zdravotníckej podpory Úradu hlavného lekára Ozbrojených síl SR. „Už je to jasné – zvládneme to. No veď, aha...“ usmial sa a ukázal šálkou čaju smerom k oknu, za ktorým sa odrazu vyjasnilo a v rannom opare nad hlavným mestom v smere od Malých Karpát sa objavila optimistická dúha.

Svet sa pozerá

„V mene vlády Slovenskej republiky sa chcem poďakovať vláde Rakúskej republiky za 33 rakúskych vojenských špecialistov,“ hovoril v sobotu ráno do kamier na bratislavskej dostihovej dráhe, kde bolo tiež niekoľko odberových miest, minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Ivan Korčok. Minister obrany Jaroslav Naď podobne ďakoval za dve stovky zdravotníkov, ktorí prišli podporiť operáciu Spoločná zodpovednosť z Maďarska. Informácie z tlačovky aj s prvými skúsenosťami z celoplošného testovania potom prevzali agentúry doslova z celej Európy aj zo zámoria. Medzinárodný charakter podporila aj účasť takmer desiatky vojakov zo Styčného tímu pre integritáciu síl NATO na Slovensku (NFIU). „Na Slovensku študujem verejné zdravotníctvo na Slovenskej zdravotníckej univerzite, tak ako by som mohla teraz ostať bokom,“ spýtala sa Anastasia Shaparesová z Ukrajiny z odberového miesta 304.

S prácou vojakov pri celoplošnom testovaní sa na severe Slovenska zoznamovali aj dvaja vojenski špecialisti na civilno-vo-

žení na základe uznesenia Národnej rady SR pôsobí na Slovensku od 1. októbra a vzájomne si vymieňa skúsenosti s našimi odborníkmi na vojensko-civilnú spoluprácu a psychologické operácie.

„Vyše 1 600 ľudí z našich 35 územných spolkov Slovenského Červeného kríža pomáha v testovacích tímoch, ako zdravotníci a administratívne sily. Časť z nich bola po koordinácii s regionálnymi veliteľstvami zapojená do prípravných prác, stavania stanov alebo rozvozu jedla,“ sumarizoval Ján Maixner, koordinátor pre krízový manažment Slovenského Červeného kríža, inak plukovník v. v. Na miestnej úrovni pomáhali aj hasiči, športovci či rôzne miestne občianske združenia. „Veď ide o dobro našich ľudí, aj o to, že nás sleduje celý svet,“ prízvukoval Lukáš Lanpart, člen občianskeho združenia Aktívna Hrubá Borša. „Je to zorganizované úplne super, skontrolujeme si zdravotný stav a u mňa navyše test vyžadujú aj v zamestnaní,“ povedal nám pán Fiala, ktorý prišiel v Hrubej Borši na testovanie aj s manželkou, dcérou Lenkou a synom Lukášom. „Nečakali sme toľko cezpoľných, veď Boršania teraz v sobotu podvečer tvoria z otestovaných ledva 65 percent,“ konštatoval starosta obce Ján Klačko. A to bola aj obrovská úloha pre vojakov, aby vzhľadom na taký vývoj situácie po celom Slovensku dokázali prerozdeľovať a dopĺňať certifikáty a testy po celej republike.

Prvotriedni kúzelníci

„Je tu niekto, kto by vedel o nejakom zásadnom probléme, prečo by sme to budúci týždeň nezvládli?“ stroho sa opýtal dôstojníkov Spoločného operačného veliteľstva operácie Spoločná zodpovednosť náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko už v sobotu 31. októbra na podvečernom brífingu. Po prvom dni testovania bolo totiž zrejmé, že prvé celoplošné testovanie na Covid-19 sa skončí s úspechom, pričom už vtedy bolo nevyhnutné začať sa pripravovať na druhé. Na-

niekoľko minút vystriedať, aby pri Pamätníku zmierenia v areáli ministerstva obrany uviedol krátke spomienkové zapálenie sviec na pamiatku našich zosnulých vojakov a kolegov, na ktorom sa zúčastnilo vedenie rezortu a velenie ozbrojených síl. A viete, čomu sa tento evanjelický duchovný okrem iného potešil? „Nuž tomu, že náš odberový tím od včerajšieho

dňa, práve keď bolo 503. výročie reformácie, pôsobí v areáli bratislavských Saleziánov, ktorí nám vychádzajú maximálne v ústrety. Nie je to krásny príklad ekumenizmu?“ usmial sa padre, ktorý bol s našimi vojakmi nasadený nielen v Afganistane, ale aj v rámci Spoločnej zodpovednosti.

SLOVO PODDÔSTOJNÍKA

Spoločne k výzvam

Vojenski zdravotníci sa aktívne zapojili do protipandemických opatrení od ich prvých dní. Viac ako tristo príslušníkov vojenského zdravotníctva plnilo úlohy v rámci nasadenia na jar i na jeseň, pri plošnom testovaní na území Slovenska. Prvá vlna šírenia koronavírusu nám ukázala v plnej sile, čoho je schopná, ale na druhej strane ukázala aj veľké odhodlanie zdravotníkov. Úlohy výborne splnili aj počas druhej vlny pandémie, keď bolo hlavnou operačnou úlohou pre vojenských zdravotníkov plošné testovanie. Uskutočnili odbery biologic-

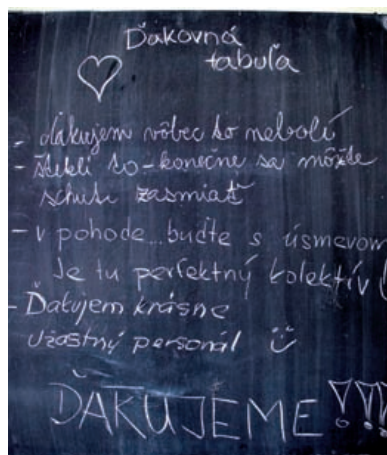

priek tomu, že rozhodnutie o ňom ešte nepadlo, strategické rozmýšľanie musí byť vždy pár krokov pred aktuálnou situáciou. „Ideme na hranu, pán generál.“ „Melieme z posledného, treba si pár dní oddýchnuť,“ ozývalo sa z regionálnych veliteľstiev – zakaždým sa ozvalo aj to „ale“. Skrátka – ak príde povel, úlohu splnia.

„To, že sme všetci brutálne unavení, je len aktuálny pocit. Prejde... Dokázali sme však národu, že má armádu. Táto operácia prinesie ozbrojeným silám nadiľho uznanie a rešpekt v očiach ľudí. Prinesie nám aj dôveru samých v seba,“ nadviazal generál Zmeko v nedeľu ráno. No a večer, keď už bolo „po“, si vo finále aj zavtipkoval slovami, že „akcia sa podarila napriek tomu, že bola plánovaná“. Vzhľadom na rozsah, extrémnu rýchlosť a s obrovskou množinou nestálych premenných bola plánovaná viac ako v zrýchlenom pokluse.

„To, čo ste dokázali, bol zázrak. Rozprával som sa s Wall Street Journal aj s desiatkami ľudí na odberových miestach. Ste úžasní, som vám veľmi vďačný. Pán generál, tak ako za toto víťazstvo ďakujem tebe osobne, tak ďakujem aj všetkým ostatným – na toto sa nezabúda,“ nešetril superlatívami minister obrany Jaroslav Naď. „Nikdy sa vo svete nepísalo a nehovorilo o Slovensku tak veľa a tak pozitívne, ako po týchto dvoch dňoch. Hlavne vám však ďakujem za tie zachránené životy, za to, že ste operáciu zvládli,“ pridal sa predseda vlády Igor Matovič. A na stálom operačnom veliteľstve v tých momentoch možno niekto počul vo svojej mysli vybuchovať šampanské, inému azda zaznela v srdci štátna hymna alebo si jednoducho pomyslel na svojich najbližších, ktorých už týždeň nevidel.

kého materiálu z telových dutín, ale aj agitovali o osobnej i kolektívnej ochrane zdravia a používania ochranných pomôcok, realizovali nariadenia a usmernenia odborných autorít pôsobiacich v krízových štáboch.

Treba spomenúť i niekoľko príbehov v rámci nasadenia vojenských zdravotníkov najmä v marginalizovaných komunitách. „V nemenovanej osade som spravil jednému dva metre vysokému a prinajmenšom 150 kíl vážiacemu Rómovi, ktorý sa vrátil z Anglicka, odber z hrdla a potom z nosohltanu. Po výtere povedal: Pán doktor, tak me ište v živoce nikto nerozplakal jak vy dneška, ale povim šickym, naj še neboja, že to až tak neboli...“ spomínal zdravotník nadrotmajster Marek Demčák, ktorý urobil vyše 1 500 odberov. Jeho kolega nadrotmajster Martin Šoltýs urobil v oblasti osád na Spiši viac ako 1 100 odberov. Keď vojenský zdravotníci testovali ľudí v obci Šumiac pod Kráľovou hoľou, tak im chlapi z obce prišli zaspievať pred obecný úrad.

Ďalšie tisíce odberov v najrozličnejších kútoch Slovenska realizovali: rotný Marek Molčan, rotnajstri Peter Slovák a Štefan Kovalák, ale aj zdravotníci vzdušných síl čatárka Katarína

Bodka od babičky

„Pán premiér, pôvodne sa predpokladalo, že zriadenie a otvorenie všetkých odberových miest na Slovensku by mohol zvládnuť iba ak Chuck Norris, o čom však pochybujem, zato to s prehľadom dokázali slovenskí vojaci. Skončil som, pán premiér!“ zavtipkoval v už uvoľnenej atmosfére brigádnym generálom Štefan Kovács, veliteľ Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu OS SR. Pravda, v nasledujúcich dňoch sa až tak neusmieval. O to viac sa sústredil na tretie kolo testovania, ktoré sa konalo vo vybraných okresoch 7. a 8. novembra. Skvelý veliteľ pilotného kola na Orave a v Bardejove, ako aj prvého celoplošného testovania si totiž so svojím neúnavným náčelníkom štábu plukovníkom Slavomírom Verimčákom vytiahli „Čierneho Petra“ a ostali PN. Z trojčlenného najužšieho velenia Spoločnej zodpovednosti tak ostal len plukovník Ladislav Dovhun, zástupca veliteľa, pre ktorého sa jesenné anticovidové nasadenie začalo už v rámci komplexného štábného nácviku na cvičenie Slovenský štít. Cvičenie bolo zrušené a nácvik sa 13. októbra plynule transformoval do operácie Spoločná zodpovednosť. No a Kovácsovým náčelníkom štábu sa stal plukovník Norbert Hrib.

„Tento muž je napríklad kúzelník minimálne druhej kategórie,“ opäť zavtipkoval už po úspešnom treťom kole brig. gen.

Š. Kovács a s veľkým poďakovaním si podal ruku s plukovníkom Imrichom Petrušom, ktorý mal celé tie týždne na starosti spojenie. A takto ňakoval všetkým, ktorí pomáhali. Na diaľku aj tým, ktorí testovaniu dôverovali a prišli.

Napríklad 88-ročná babička Melánia Trojanová, ktorá nám vo finále tretieho kola testovania pri bratislavskej RTVS v nedeľu 8. novembra večer s úsmevom povedala: „Viete, keď ma ten vojak vytiahol z konca radu, aby som nemusela čakať, a elegantne ma držiak pod pazuchu viedol dopredu, dôverujúc mu, ako aj tým všetkým, čo tu pracujú, som sa cítila ako mladá rozosmiata dáma. Len ktovie, či sa tak, ako títo chlapi a dievčatá na odberových miestach, usilovali aj tí tam hore,

ktorí im velia. Nuž – hádam hej. Veď inak by im to tak pekne nešlo. Odkážte všetkým, že im ďakujem.“

Tému pripravil: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, por. Miroslava Mindárová, Jakub Neubauer, mjr. Mário Pažický, kpt. Peter Poldruhák, SITA a autor

Anderková, rotný Peter Bučko a vojačka Iveta Kasanová, či zdravotníci zo žilinského 5. pluku špeciálneho určenia.

Najviac ma teší to, že nielen vojenský zdravotníci dokázali všetky úlohy zvládnuť na vysokej profesionálnej úrovni, ale pri odberoch ukázali aj ľudskú tvár a vedeli vystrašených obyvateľov upokojiť a vysvetliť im dôležitosť odberov a protipandemických opatrení. Presvedčili sme, že operácia Spoločná zodpovednosť je naozaj do slova a písmena našou spoločnou zodpovednosťou.

Štábnym nadrotmajstrom Viliam Machara veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník OS SR, Úrad hlavného lekára

Svetový rekordér MiG-25

Bolo to najrýchlejšie stíhacie lietadlo v radovej službe, jeden z mála vojenských strojov antikorošnej ocele a posledný typ, ktorý navrhoval Michail Gurjevič pred svojím odchodom do dôchodku.

Získal celý rad rekordov, z ktorých niektoré platia dodnes. Ide o stroj MiG-25. Bol to zároveň jeden z mála výrobkov tejto konštrukčnej kancelárie, ktorý sa neobjavil vo výzbroji československého letectva.

Počas studenej vojny boli úlohou strategickej obrany vzdušného priestoru ZSSR poverené vojská protivzdušnej obrany (PVO). Vojenské letectvo bolo samostatnou zložkou ozbrojených síl a malo iné úlohy. PVO nechránila len hranice proti náhodným narušiteľom, ale jej prioritou bolo eliminovať pomerne časté prieniky amerických prieskumných lietadiel a prípadný útok jadrových bombardérov. Práve s rastúcimi výkonomi nových a pripravovaných amerických bombardérov vzišla potreba zaradiť do výzbroje stíhačku s omnoho vyššími výkonomi. Velenie PVO v roku 1958 vydalo požiadavky na stroj schopný udržiavať rýchlosť 3 000 km/h vo výške 27 km. Zareagovali na ne konštrukčné kancelárie MiG a Suchoj. Vývoj MiG-25 sa začal v roku 1959. A práve určenie novej stíhačky na obranu veľkého územia spolu s jej (pre naše potreby) nadmernými výkonomi viedlo k tomu, že Československo nikdy nemalo potrebu nakúpiť tento typ.

Až o rok neskôr sa sovietska špiónáž dozvedela o tom, že v USA vyvíjajú stroj, z ktorého sa neskôr stal legendárny SR-71 Blackbird. Ten mal napokon ešte vyššie výkony ako MiG-25, no vzni-

kol len v malej sérii a nebol určený na vzdušný boj. Medzi bojovými lietadlami tak vedie MiG-25. Ten absolvoval prvý let v marci 1964 a do výzbroje ho zaradili v roku 1970. Výrobné linky sa zastavili v roku 1984 a dovtedy vzniklo účtyhodných 1 186 kusov. Od začiatku sa rátalo s tým, že nový typ bude viacúčelový, a tak okrem záchytných stíhačiek vznikli aj prieskumné, bombardovacie a cvičné dvojmiestne verzie. Prototyp neozbrojenej prieskumnej verzie sa dokonca dostal do vzduchu skôr ako stíhací stroj.

Vták z ocele

Konštruktéri pri jeho vývoji museli vyriešiť najmä tepelné namáhanie pri vysokých rýchlostiach. Preto tvorila 80 percent konštrukcie nekorodujúca oceľ. Zvyšných 11 percent tvoril hliník a 9 percent titán. Základ úspešnej záchytnej stíhačky tvorili dva silné motory a výkonný radar. Okolo týchto prvkov postavili lietadlo s pomerne konvenčnými tvarmi a veľkými krídlami. Prvé špiónážne snímky novej sovietskej stíhačky viedli v USA k presvedčeniu, že veľké krídla má pre dobrú obratnosť.

To ovplyvnilo požiadavky na práve vyvíjaný americký stroj F-15, ktorý teda musel mať tiež lepšie manévrovacie schopnosti. Až v roku 1975, keď do Japonska dezertoval sovietsky pilot Viktor Belenko a Američania mohli otestovať jeho MiG-25, plne pochopili, aké sú jeho skutočné parametre. Vtedy sa aj ukázalo, že veľké krídla sú potrebné pre veľkú hmotnosť. Kvôli použitiu ocele mal prázdny stroj hmotnosť až 20 ton.

V plukoch PVO lietali 25 s výzbrojou štyroch rakiet R-40 s dosahom 35 až 60 km. Po rozpade Sovietskeho zväzu v radoch nástupníckeho ruského letectva dlho nevydržali. Nahradil ich modernejší nástupca MiG-31, ktorý vznikol ďalším vývojom z MiG-25 a jeho tvary príbuzenstvo rozhodne nezaprú.

Obavy v Izraeli

Najväčšie vrásky na čele svojim protivníkom spôsobila, paradoxne, neozbrojená prieskumná verzia pri nasadení v Egypte. Sovietsky zväz tam vyslal štyri stroje v roku 1971 a s krátkou prestávkou tam ostali do roku 1974. Pri prvom nasadení vykonali len 20 prieskumných letov nad polostrovom Sinaj, ktorý bol vtedy okupovaný Izraelom. Vyvolalo to poriadny rozruch, pretože izraelská protivzdušná obrana ich nebola schopná zachytiť. V jednom prípade sa MiG-25 pokúsili stíhať izraelské stroje F-4 Phantom a dokonca po ňom vystrelili, no bez úspechu. Sovietske prieskumné lety prebiehali vo výškach 17 až 23 km vysokou rýchlosťou. V jednom prípade izraelské radary zaznamenali narušiteľa až 3,2 Mach. Ešte väčšie starosti vyvolával fakt, že dva stroje boli vo verzii R, ale dva boli RB, a teda mohli niesť aj bomby. Izraelská strana si ľahko spočítala, že pri takýchto výkonoch sa MiG-25 môže priblížiť k hranici bez toho, aby ho včas spozorovali. Pri svojej výške a rýchlosti vypustí bomby, pričom nenaruší izraelský vzdušný priestor, a tie doletia po balistickej krivke hlboko na územie Izraela. Mohlo ísť aj o viac ako 100 km. V Tel Avive si zrejme hlasno oddýchlili, keď sa sovietske 25 z Egypta definitívne stiahli.

Ďalší používatelia

Sýrske letectvo dostalo spolu 26 kusov MiG-25 v stíhacej, prieskumno-bombardovacej a cvičnej verzii. K tomu však došlo až neskôr a Izrael si už s nimi vedel poradiť vďaka novým stíhačkám F-15 vo výzbroji. V roku 1981 pri dvoch stretnutiach zostrelili zakaždým po jednom sýrskom MiG-25. V oboch prípadoch išlo o vopred pripravenú pascu. Ako návnada poslúžili staršie F-4 Phantom, ktoré po príchode MiG-25 na scénu vypustili klamné ciele a otočili sa na ústup. Prenasledovateľov priviedli rovno k čakajúcim F-15, ktoré úspešne použili rakety AIM-7 Sparrow.

Okrem sovietskeho letectva sa MiG-25 počas studenej vojny dostal aj do výzbroje Líbye, Iraku a Alžírsku. Štyri kusy prieskumnej verzie používalo Bulharsko ako jediný európsky spojenec ZSSR. India v roku 1981 kúpila osem prieskumných strojov, ktoré vyradila v roku 2006. Svoj podiel zdedili aj nie-

ktoré ďalšie nástupnícke štáty Sovietskeho zväzu. Napríklad Ukrajina ich mala až 79, ale všetky už vyradila.

MiG-25 mal na konte 29 svetových rekordov, niekoľko z nich stále platí. Dosiahol napríklad výšku 37 650 m či rýchlosť 2 981,5 km/h na okruhu 500 km.

Text: Miroslav Barič

MIГ-25

Dĺžka: 23,8 m
Rozpätie: 14 m
Max. hmotnosť: 37 t
Max. rýchlosť: 3 000 km/h
Operačný dostup: 24 km
Výzbroj: 4 rakety vzduch-vzduch

Schválili predaj rakiet

Americké ministerstvo zahraničia odobril možný predaj rakiet AIM-9X Block II pre juhokórejské letectvo. Ide o pokročilé strely vzduch-vzduch s infračerveným navádzaním, ktoré americké letectvo zaviedlo do služby v roku 2005. Ich navádzací systém je schopný zachytiť cieľ aj v uhle 90 stupňov od pozdĺžnej osi rakety. Sú tiež kompatibilné so zameriavačom na prilbe pilota. Južná Kórea požiadala o nákup

115 taktických striel, 50 cvičných striel, 20 navádzacích jednotiek pre taktické rakety a 20 navádzacích jednotiek pre cvičné rakety. Všetky komponenty budú dodané v príslušných kontajneroch. Súčasťou obchodu za 158,1 mil. dolárov má byť aj technická podpora. Dodávateľom bude spoločnosť Raytheon. Rakety sú určené pre nové stroje F-35, ale použiteľné sú aj na lietadlách F-15 a F-16, ktoré juhokórejské letectvo tiež používa.

Južná Kórea stavia nosiče pre F-35B

V juhokórejskom pláne na výdavky na obranu pre roky 2021 – 2025 sa objavilo „výsadkové plavidlo“ LPX-II. Napriek označeniu bude loď s výtlakom 30 000 ton malým nosičom lietadiel a na palube nebude mať žiadne priestory pre výsadok námornej pechoty. Naopak, ponesie 20 lietadiel F-35B. O stavbe jedného alebo viacerých takýchto nosičov začala Južná Kórea uvažovať po tom, čo Japonsko postavilo dva torpédoborce triedy Hjúga. V skutočnosti ide tiež o malé lietadlové lode, z ktorých zatiaľ operujú vrtuľníky, no Japonsko tiež objednalo F-35B s kolmým štartom a pristátím. Južná Kórea zareagovala najprv stavbou dvoch 20-tisícitonových výsadkových lodí triedy Dokdo. Tie sú schopné niesť 15 vrtuľníkov, ale aj 5-6 lietadiel F-35B. S novou triedou LPX-II získa plnohodnotné lietadlové lode.

Dron na ničenie dronov

Izraelská firma XTEND vyvinula dron Skylord určený na ničenie iných podobných lietajúcich prostriedkov. Ide o klasickú kvadrokoptéru so štyrmi vrtuľami. Operátor ho riadi pomocou systému rozšírenej reality. Dron má dlhý a ohybný chvost, ktorý má upevnený na spodnej časti. Ten slúži na ničenie vrtuľ iných dronov. Len čo s ním narazí na cieľ, chvost sa oddelí. Skylord sa potom vráti na miesto vypustenia, kde mu môžu v priebehu 10 sekúnd nasadiť nový chvost a opäť sa vydá do akcie. Dron má aj automatický mód, v ktorom sa dokáže sám priblížiť k zameranému cieľu. Na tento účel je veľmi rýchly, dokáže preletieť až 80 metrov za sekundu. Skylord unesie zariadenie až do hmotnosti 1 kg a môže nosiť napríklad rušičky GPS signálu pre iné drony. Izrael ho už rok používa na hranici s pásmom Gazy a za ten čas zničili okolo 2 500 balónov so zápalnými náložami, ktoré vypustilo hnutie Hamas. Teraz ich začala využívať aj americká armáda na ochranu svojich jednotiek pred možnými útokmi malých dronov.

Vlajková loď z vojny o Falklandy šla do šrotu

Indické námorníctvo poslalo na poslednú plavbu lietadlovú loď INS Viraat. Dorazila do prístavu Alang v štáte Gudžarát, kde ju rozoberú na šrot. Ide pritom o slávnu loď, ktorej kariéra trvala šesť desaťročí. Začali ju stavať ešte počas druhej svetovej vojny v lete 1944 ako HMS Elephant. Po vojne práce na dlho prerušili, ale v roku 1959 ju dokončili ako HMS Hermes. Na začiatku 80. rokov sa už vážne uvažovalo o jej vyradení, keď v roku 1982 prišla vojna s Argentínou o Falklandy. V nej slúžila ako vlajková loď a z jej paluby operovali stíhačky Harrier. V roku 1986 ju predali do Indie, kde slúžila až do roku 2017. Vyradili ju po tom, čo India kúpila lietadlovú loď INS Vikramaditya, začala stavať novú loď INS Vikrant a chystá stavbu tretieho nosiča lietadiel.

HMS Hermes mala dĺžku 227 metrov a výtlač 28 000 ton. V 80. rokoch na palube nosila 28 stíhačiek Sea Harrier a 9 vrtulníkov Sea King. Rovnaké typy, iba v menšom počte, z jej paluby operovali aj v indických službách.

Dvojstranu pripravil: Miroslav Barič

Francúzi vymieňajú staré E-2 za nové

Francúzsko nahrádza tri svoje staršie lietadlá E-2C Hawkeye rovnakým počtom novšieho modelu E-2D. Jedinými používateľmi verzie E-2C tak ostali Egypt a Mexiko. Tieto štáty ich používajú len z pozemných základní, hoci ide o námorné stroje riadenia a včasnej výstrahy (AWACS) určené na operácie z lietadlových lodí.

Dvojmotorové turbovrtuľové stroje vstúpili do služby v roku 1964. Verzia E-2C sa objavila v roku 1970 a pre ich vek

je údržba čoraz náročnejšia. Práve pre opotrebovanie draku sa Francúzsko vydalo cestou nákupu úplne nových strojov a nielen modernizácie elektronického vybavenia. Verzia E-2D sa objavila v službe amerického námorníctva v roku 2010. Lietadlo má hmotnosť 24 ton a pri cestovnej rýchlosti 450 km/h vydrží vo vzduchu 4 až 6 hodín. Má 5-člennú posádku, pričom traja členovia obsluhujú radar. Ten dokáže sledovať pohyby lietadiel či rakiet na vzdialenosť 400 km.

Susedia kúpia Lynxy

Maďarsko sa stalo prvým členským štátom NATO a EÚ, ktorý si objednal nové bojové vozidlá pechoty Lynx od nemeckej firmy Rheinmetall. Objednávka na 218 vozidiel má hodnotu 2 miliardy eur. Prvých 46 kusov vyrobia v Nemecku a dodajú ich do začiatku roka 2023. Potom sa na výrobe v licencií bude podieľať aj Maďarsko.

Rheinmetall vyrába pre nemeckú armádu vozidlo Puma a Lynx je súkromná iniciatíva firmy, ktorá je z Pumpy odvodená. Ponúkajú ho viacerým štátom, napríklad Česku, USA či Austrálii. Lynx je dostupný v dvoch verziách podvozku – menší KF31 pre 3-člennú posádku a 6 pasažierov a väčší KF41 s výkonnejším motorom pre 8 pasažierov. Obe verzie majú vežu, ktorá môže byť vybavená kanónom kalibru 30 alebo 35 mm

a guľometom kalibru 7,62 mm. Pásové vozidlo dosahuje rýchlosť 65 až 70 km/h. Pre Maďarsko by to bola nová skúsenosť, doteraz totiž používa kolesové vozidlá BTR-80.

Veteránske Vianoce

Na Slovensku v novembri 2020 žilo 406 priamych účastníkov národného boja za oslobodenie. Odvaha, statočnosť a guráž bojovať proti zlu charakterizuje všetkých, ktorí bojovali proti nacistom – a stali sa víťazmi vojny. Všetkým, ktorí sú ešte medzi nami, želáme pekné sviatky a veľa zdravia v novom roku.

Vojaci vedia, kde je pravda

Batizovce, Tatranská Polianka, Martin, Močiar, Jalná, Dobrá Niva, Sklabinský Podzámok či Kráľova Lehota, to sú len niektoré z lokalít, kde sa zúčastnil na povstaleckých bojoch 97-ročný Klement Balco z Hornej Lehoty.

„Ja som prežil, ale môj brat Ján zomrel v Slovenskom národnom povstaní na Sihle nad Čiernym Balogom. Ako prieskumník sa vracal k jednotke, bol už len dákych dvesto metrov od tábora, keď na neho natrafila nemecká hliadka. Po ich vražednej strelbe vyrazili do protiútoky naši partizáni. Nacisti ušli, takže im do rúk nepadlo aspoň Jankovo telo,“ smutne spomínal vojnový veterán, ktorý bol súčasťou partizánskej brigády Za slobodu Slovanov. Tá mala 26. augusta 1944, keď sa k nej pridali aj Klement Balco, už dve stovky príslušníkov. Aj po potlačení

SNP ostal v horách a pôsobil najmä ako rozviedčik. Sedemkrát sa podieľal na podmiňovaní železničných tratí či mostov, ktorými nacisti zásobovali front alebo presúvali vojakov. V horách prežil aj vianočné a novoročné sviatky, bojoval až

do 15. marca 1945, keď na územie, kde pôsobila ich jednotka, postúpili jednotky 1. čs. armádného zboru a Červenej armády.

„Dnes by niektorí chceli potlačiť pravdu a pomaly budú obviňovať partizánov, že rozpúťali vojnu,“ povzdychol si neveselo. V piatok 18. septembra 2020 v centre Brezna, kam si prišiel uctiť pamiatku Povstania štátny tajomník Ministerstva obrany SR Marian Majer, však vojnový veterán zároveň dodal: „Som o to radšej, že vojaci vedia, kde je pravda – a tá sa poraziť nedá.“

Klementovi Balcovi, ako aj štyrom ďalším veteránom a mestu Brezno odovzdal 18. septembra v rámci spomienkových osláv štátny tajomník MO SR Marian Majer Pamätnú medailu k 75. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny, ktorú im udelil minister obrany.

Operácia bez umŕtvenia

Kamaráta z ľavej strany len prehodilo horeznačky a bol mŕtvy, no a tomu druhému akoby pritislo hlavu k zemi a zabitý bol tiež. Nemci náš guľomet skrátka dobre zamerali a ich míny boli presné,“ spomenul na 16. október 1944 a boje pri Močiaroch neďaleko Zvolena dnes už 97-ročný veterán Juraj Penička. Na tohtoročných augustových oslavách 76. výročia SNP v Banskej Bystrici dodal: „Volal som do hory o pomoc, zbehol ku mne jeden chlapec, ale nemal obväzy, aby mi zastavil krvácanie. Keď vybehol po posilu, doplazili sa ku mne ďalší dvaja. Odviekli ma ku konskému povozu. Do Dúbravy, kde bola poľná ošetrovňa, to bola poriadne krvavá cesta...“ Jurajovi Peničkovi vzápätí vo zvolenskej povstaleckej nemocnici zachránili život len vďaka tomu, že mu v podstate takmer zaživa vyoperovali z pečene črepiny z mínometného granátu. Zároveň mu museli odstrániť tri rozdrvené a polámané rebrá.

Pán Penička, rodák z Pliešoviec, sa zapojil do protifašistického odboja už 25. augusta 1944, keď ako vojak základnej

služby armády vtedajšieho Slovenského štátu prebehol pri obci Kružlov k sovietskym partizánom. Po neúspešnom boji sa mu z východného Slovenska podarilo s viacerými slovenskými vojakmi dostať až do centra bojov SNP. Proti nacistickému zlu bojoval od prvých dní Povstania. Nasadili ho v úsekoch Kremnica, Horná Štubňa, Handlová. Potom ho prideliť do prieskumného družstva 2. čs. paradesantnej brigády a bojoval v lokalitách Hronská Dúbrava, Banská Štiavnica a Močiar. „Z letiska Tri duby ma mali ako ťažko zraneného previezť

letecky do Kyjeva. Napokon dostali prednosť iné, zdravé osoby. Preložili ma teda do sanitného vlaku, ale už nebolo úniku. Pri Uľanke nás zajali Nemci. Ako chorého ma internovali v banskobystrickom Vincentíne, čo bol vlastne sirotinec. S pomocou dobrých ľudí sa mi podarilo ujsť,“ spomenul vojnový veterán. S ťažkým zranením a ukrytý v obavách pred vyzradením strávil aj Vianoce 1944. Následky zranenia boli kruté – stal sa z neho čiastočný invalid. O to viac ho bolelo pokrikovanie hlupákov, ktorí spoza bariér areálu Múzea SNP rušili tohtoročné oslavy Povstania.

„Slovenská republika si musí Slovenské národné povstanie pripomínať, aby aj naše deti a vnúčatá vedeli ďalej šíriť jeho odkaz a, samozrejme, aby sme prebili hlasy, ktoré majú tendenciu poškodiť SNP alebo dávať mu rôzne prívlastky, ktoré nie sú pravdivé,“ konštatoval minister obrany Jaroslav Nad'. Juraja Peničku vyznamenal Pamätnou medailou k 75. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny a v Banskej Bystrici ocenil aj ďalších troch účastníkov odboja.

Vianoce v zajatí

Rovnakú medailu si prevzal aj Felix Kopeliovč, rodák z Piesku pri Brezne. No keďže jeho zdravotný stav mu nedovolil, aby sa v lete zúčastnil na niektorom zo spomienkových stretnutí, pri príležitosti jeho 95. narodenín mu ju v novembri v mene ministra obrany odovzdal v Považskej Bystrici vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov Richard Zimányi. F. Kopeliovč je plukovník vo výslužbe, na federálnom ministerstve obrany pracoval v oddelení, ktoré vydávalo veteránom osvedčenia o účasti v protifašistickom odboji.

„Do druhého ročníka vojenskej reálky v Trenčíne som v septembri 1944 už nenastúpil, pretože od prvého dňa som sa zapojil do SNP,“ spomenul muž, ktorý bojoval v rámci 2. taktickej skupiny s krycím menom Fatra a s veliteľstvom v Brezne. Podieľal sa na distribúcii zbraní a plnil bojové úlohy ako spojka na provizórnom letisku v priestore Rohozná – Krtičná pri Brezne, na ktorom povstalci prijímali materiál dopravovaný

vzdušným mostom od Červenej armády. „Pred postupujúcimi fašistami sme museli letisko zničiť. Zúčastnil som sa aj na ničení letiska Tri duby pri Sliači, aby to, čo na ňom ešte po bombardovaní zostalo, nepadlo 26. októbra do rúk postupujúcej nemeckej fašistickej skupine Schill.“ Pri ústupových bojoch bol o tri dni nato, 29. októbra, 18-ročný F. Kopeliovč aj so spoluvojovníkmi zajatý neďaleko Starých Hôr. „Došikovali nás do banskobystrických kasární, potom do Kremnice, Turčianskych Teplíc a neskôr do Nemecka.“ Vianoce o hlade a vyčerpaný otrockou robotou prežíval v zajateckom tábore neďaleko Hannoveru. „Keď sme v tábore na nútených prácach pozerali celkom nechránení, ako sa blížila spojenecké bombardéry, tešili sme sa, že fašistom bude koniec, ale zároveň sme sa v strachu a hrôze zarývali do ľadovej zeme, doslova v krči sme sa držali za ruky, aby tie bomby nepopadali až na nás.“

Hannover dobyla americká 9. armáda 10. apríla 1945, no F. Kopeliovč bol už v takom zlom zdravotnom stave, že sa

najskôr musel postaviť na nohy, aby sa po dvojtyždňovej ceste rozbombardovaným Nemeckom dostal 10. júla 1945 do vlasti.

„Sledujem, čo sa deje, takže odkážte našim vojakom a ostatným, že som na nich hrdý za robotu, čo odvedli s tou nákazou. Všetkým želim pokojné Vianoce a v novom roku najmä pevné zdravie,“ odkázal nám veterán F. Kopeliovč.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, Jakub Neubauer, Richard Zimányi a Vojenský historický ústav

Bitky v prvej etape povstania Františka II. Rákociho

V rokoch 1703 – 1711 sa v Uhorsku odohrávalo posledné z radu protihabsburských povstanií. Viedol ho František II. Rákoci (Rákóczy).

Narodil sa v roku 1676 na východnom Slovensku v obci Borša. Mal slávnych predkov, ktorí sa zapísali do dejín v bojoch proti Osmanom, ale do značnej miery symbolizovali aj protihabsburské úsilie uhorskej, chorvátskej a sedmohradskej šľachty. Jeho otec František I. Rákoci sa zapojil do Vešeléniho sprisahania, matka Helena Zrínska sa preslávila úpornou obranou hradu Mukačevo na konci Tököliho povstania.

Viacrozmerné povstanie

Rákociho povstanie vypuklo roku 1703 a malo nielen protihabsburský, ale aj protifeudálny charakter. Poddani videli v odboji príležitosť nájsť východisko zo svojho ťažkého postavenia. Utvrďovali ich v tom aj rozličné prísluby o slobode a zlepšení sociálnych pomerov, ako aj patenty, v ktorých Rákoci sľuboval bojovníkom povstaleckého vojska z radov poddaných oslobodenie od povinností k zemepánom. Väčšina týchto príslu-

bov však zostala v proklamatívnej podobe.

Rákoci hľadal zahraničnú pomoc vo Francúzsku a v Poľsku, čiastočne v Sliezsku, neskôr vo Švédsku a v Rusku. Takto sa vlastne povstanie stalo súčasťou európskeho vojnového konfliktu, v ktorom o španielsky trón bojovali predovšetkým Bourbonovci a Habsburgovci. O Rákociho protihabsburských aktivitách sa však dozvedeli na cisárskom dvore, zatkli ho a uvrhli do žalára vo Viedenskom Novom Meste (Wiener Neustadt). S podporou manželky, ktorá podplatila veliteľa stráže, sa mu podarilo z väzenia ujsť a dostať sa do Poľska. Mimoriadny cisársky súd ho v neprítomnosti odsúdil na smrť a stratu majetku.

V Poľsku Rákociho viackrát vyhľadali skupinky kurucov, proticisársky nalaďených šľachticov a rebelujúcich roľníkov z horného Potisia a presvedčili ho, že nastal vhodný čas na ozbrojený odboj proti Habsburgovcom. Začiatkom júna 1703 Rákoci na čele narýchlo a zle vy-

zbrojených oddielov prekročil hranice, no v bitke pri Mukačeve utrpel porážku a ustúpil do Poľska. Po doplnení svojho vojska žoldniermi a viacerými zbehlmi z radov cisárskych husárskych i peších plukov však znova vtrhol do Potisia.

V znamení úspechov

Po úspešnom protihabsburskom ťažení v Zátisi koncom leta 1703 kurucké oddiely pod velením Ladislava Očkaja z Očkova vpadli do oblasti dolnouhorských (stredoslovenských) banských miest a získali niektoré hrady na južnom Slovensku. Kuruci obsadili hornouhorské (východoslovenské) stolice, ako aj hrady na Orave a v Trenčianskej stolici. Rýchle kurucké úspechy a skutočnosť, že do ich tábora prešli aj mnohí dovtedy prohabsburskí šľachtickí prívrženci, prinútili cisársky dvor konať rozhodnejšie.

Generál Leopold Schlick na čele cisárskych vojsk síce porazil plukovníka Očkaja v menšej bitke pri Leviciach, no

pri Zvolene 15. novembra 1703 cisárskych vojakov porazili kuruci, ktorých viedol generál Mikuláš Berčeni (Bercsenyi), hlavný veliteľ povstaleckých síl a najbližší Rákociho priateľ. Po tomto úspechu povstalci opäť obsadili banské mestá a mali pod kontrolou veľkú časť západného Slovenska.

Bitka pri Smoleniciach

Roku 1704 cisárski velitelia pôvodne pripravovali útok na povstalcov sústredených pod Berčeniho velením v okolí Serede. Vpád kurucov do Zadunajska prinútil však cisárskemu hlavnému veliteľovi maršala Siegberta Heistera zaujať postavenie na ochranu prístupu k Viedni. Úlohou pacifikovať Berčeniho bol poverený cisársky generál Ján Pálfi (Pálffy). Mal ho podporiť generál Adam Ritschan zdržiavajúci sa pri Skalici. Pálfi ho cez poslov informoval o svojich plánoch a navrhoval mu, aby sa vzhľadom na aktivitu Rákociho povstalcov v údolí rieky Moravy presunul k Trnave cez Jablonicu a Trstín.

Jedného z poslov však kuruci zajali a Ritschanovmu zboru pripravili pascu. Nič netušiaci generál Ritschan vyrazil zo Skalice a postupoval k Smoleniciam. Mal k dispozícii 4-tisíc žoldnierov a 2-tisíc moravských strelcov. Utáboril sa pri Smoleniciach. Ráno 27. mája 1704 ho prieskumníci informovali o zhromažďovaní kuruckých skupín v okolitých lesoch a nepriateľskom vojsku blížiacom sa z viacerých strán.

Keď si Ritschan uvedomil, že padol do pasce, rozhodol sa vyhnúť boju a urýchlene ustúpiť. Ústup sa začal za tmy. Nadránom 28. mája 1704 jeho predvoj došiel k Trstínu, kde na neho povstalci zaútočili. V tesnom priestore cisárski vojaci nemohli rozvinúť svoje sily, v čom im bránili aj povozy a ustupujúca kolóna sa roztrhla. Ritschan sa stiahol do Jablonice, ktorú obkľúčili kuruci, a keďže nevidel inú možnosť, kapituloval. Druhý prúd ustupujúcich sa po veľkých ťažkostiach dostal do Rakúska. Pri Smoleniciach kurucké oddiely dosiahli dovedy najväčší úspech v otvorenom boji.

Bitka pri Trnave

V júni 1704 maršal Siegbert Heister v bitke pri Koroncó dosiahol výrazné víťazstvo nad kurucmi. Tí však dobyli Nové Zámky, obkľúčili Leopoldov a vyčkávali. Dňa 26. decembra 1704 pri Trnave sa František II. Rákoci pokúsil zastaviť postup maršala Heistera, ktorý chcel rozraziť obruč zvierajúcu Leopoldov. Sily protivníkov boli zhruba rovnaké. Obaja mali okolo 20-tisíc mužov, Rákoci však disponoval menším počtom diel. Pokiaľ ide o kvalitu, výcvik, skúsenosti a výzbroj, cisárska armáda bola vo výhode. Mala aj skúsenejší veliteľský zbor.

Kuruci sa z pôvodného postavenia presunuli na bojisko až na poslednú chvíľu, a tak im nezostal dostatočný čas na prieskum terénu. Berčeni mal viesť útok pravého krídla, ľavému krídlu velil Anton Esterházi (Esterházy), v strede bol František II. Rákoci.

Medaila s portrétom kniežata Františka II. Rákociho

Heister rozostavil svoje rady do pravidelného obdĺžnika pred potokom Parná. S dragúnmi zaútočil na kuruckú pechotu a dostal sa do jej tyla. V rozhodujúcom okamihu boja jeden z Rákociho peších plukov, skladajúci sa z nemeckých strelcov, omylom otvoril paľbu na susedný kurucký pluk. Pravé krídlo povstalcov zakolísalo a dalo sa na útek, takže kuruci bitku prehrali. Straty na oboch stranách boli vyrovnané, predstavovali zhruba po tisíc padlých. Heister po bitke obsadil Trnavu, kde dal nemilosrdne sťaf všetkých tam sústredených ranených kurucov, a potom oslobodil z obkľúčenia Leopoldov.

Nový cisár, nový veliteľ

Koncom marca 1705 kurucký maršal Berčeni zatlačil Heistera do okolia Bra-

tlavy a počas ofenzívy obsadil Modru, Pezinok, Svätý Jur a celý Žitný ostrov. V tom čase – ako to vyplýva z listu kniežata Rákociho francúzskemu kráľovi Ľudovítovi XIV. – malo celé kurucké vojsko dovedna približne 68-tisíc mužov, a to 20-tisíc jazdcov v 32 jazdeckých plukoch, v stoličných poľných jednotkách slúžilo 4-tisíc jazdcov; v stálych platených plukoch pechoty bolo 13-tisíc mužov a v poľných pechotných jednotkách 15-tisíc mužov; sedmohradské vojsko tvorilo 16-tisíc bojovníkov.

Začiatkom mája 1705 zomrel cisár Leopold I. a jeho nástupca Jozef I. vymenoval za hlavného veliteľa cisárskych vojsk v Uhorsku podmaršala Ludwiga von Herbeville. Nový hlavný veliteľ sa pokúsil rozbiť sústredenie kurucov pri Leopoldove, čo sa mu však nepodarilo. V lete sa Rákoci dozvedel, že Herbeville by mal tiahnuť do Sedmohradska na pomoc cisárskemu generálovi Jeanovi-Louisovi Rabutinovi de Bussy. Rozhodol sa zastaviť podmaršala ešte na území Slovenska, a tak si udržať pozície v Sedmohradsku.

Po viacerých uhýbavých manévroch oboch vojsk protivníci zvedli bitku pri Budmericiach 11. augusta 1705. Cisárske jednotky generála Jána Pálfiho (Pálffy) a podmaršala Herbevillea koordinovane zaútočili na kurucké jednotky a prinútili ich na útek. Bitka pri Budmericiach nemala väčší strategický význam a kuruci sa rýchlo vzchopili. V septembri 1705 Rákoci zvolal do Sečian (Szécsény) snem, na ktorom ho zvolili za vodcu konfederovaných stavov Uhorska a kde sa zaviazal chrániť slobodu troch uznaných cirkví – katolíckej, evanjelickej a kalvínskej.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Presun kuruckej jazdeckej jednotky

1

Múzy v tieni pandémie

Už po piaty raz sa 20. októbra v priestoroch Posádkového klubu Trenčín stretli odborné poroty, aby posúdili práce, ktoré do celorezortných prehliadok FotoAtak a Galéria MIL zaslali vojaci, vojenský dôchodcovia, zamestnanci či rodinní príslušníci z útvarov a zariadení ozbrojených síl.

Prehliadky, ktoré organizuje oddelenie výchovných a kultúrnych činností Personálneho úradu Ozbrojených síl SR v spolupráci s posádkovými klubmi a Strediskom kultúrno-osvetových činností Zvolen (SKOČ), napísali jedenástu stránku svojej histórie. Aj napriek nezvyčajnému roku poznamenanému pandemiou sa do súťaženia zapojilo 75 autorov s 245 prácami.

Covid pred objektívom

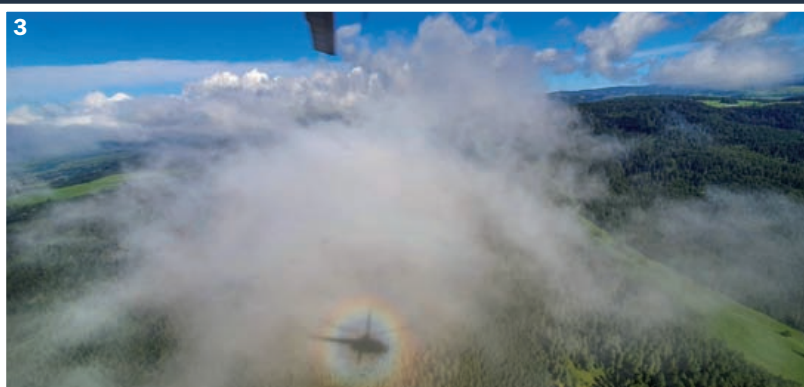
Major v. v. Vladimír Slavík z oddelenia výchovných a kultúrnych činností personálneho úradu vyjadril spokojnosť, že vojaci a zamestnanci rezortu nezabudli na kultúru. „Veď tých 75 autorov je z 22 vojenských útvarov, do súťaže sa zapojilo 27 členov krúžkov posádkových klubov a SKOČ Zvolen, päť vojenských dôchodcov, 13 rodinných príslušníkov a rovnaký počet civilných zamestnancov rezortu. Aj napriek miernemu poklesu počtu zúčastnených oproti minulému roku sme vzhľadom na súčasnú situáciu spokojní. Do súťaže FotoAtak 2020 sme zaradili aj aktuálnu kategóriu Pandémia očami fotografův.“

V súťaži FotoAtak porota pod vedením majstra Zväzu slovenských fotografův Júliusa Kákoša v kategórii OS SR vo fotografii prvé miesto udelila podplukovníkovi v zálohe Petrovi Sobekovi z trenčianskeho pracoviska sekcie kontroly MO SR za výstižnú fotografiu Hliadka. Na druhom mieste skončila fotografia Assault kapitána Michala Hložku z trenčianskeho práporu podpory velenia pozemných síl a na tretej priečke sa umiestnil major vo výslužbe

2

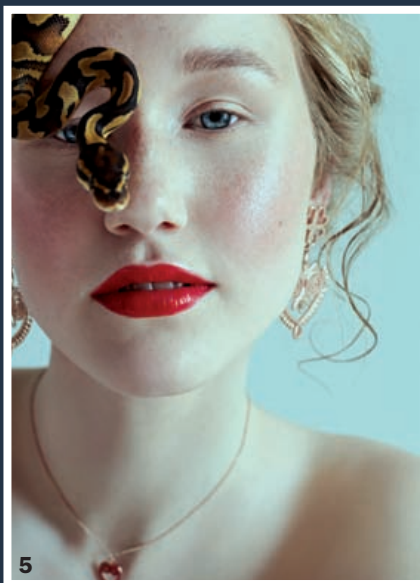

3

1. Hliadka, pplk. v z. Peter Sobek, 1. miesto, OS SR vo fotografii
2. Za sklom, voj. 2. st. Denisa Fazekasová, 1. miesto, Pandémia očami fotografov
3. Mi-17 počas Covid-19, rtn. Aleš Mucha, Čestné uznanie
4. V oblakoch, Slávka Kmečová, Čestné uznanie

5. Nahá II, kpt. Petra Rosič, 2. miesto v kategórii Voľná tvorba
6. Takú veľkú som chytil, Lucia Zelinová, Čestné uznanie
7. Assault, kpt. Michal Hložka, 2. miesto, OS SR vo fotografii
8. Dezinfekcia rúšok, čat. Pavol Delej, 2. miesto, Pandémia očami fotografov

Gustáv Malát z prešovského posádkového klubu, ktorý zachytil Chvíľu pri oddychu na tankovom dni.

V aktuálnej kategórii Pandémia očami fotografov získala prvé miesto fotografia Za sklom vojačky 2. stupňa Denisy Fazekasovej z trebišovského mechanizovaného práporu. Druhé miesto obsadil čatár Pavol Delej z mechanizovaného práporu Michalovce so záberom Dezinfekcia rúšok a na treťom mieste skončila fotografia V nemocnici s rúškami, ktorej autorkou je MUDr. Eleonóra Žúrková z posádkového klubu Trenčín. „Na ocenených prácach si najviac cením, že sa im podarilo vystihnúť atmosféru, ktorá sprevádza pandémiu,“ zhodnotil predseda poroty.

Vo voľnej tvorbe víťazstvo získala fotografia slobodníka Miroslava Zjana Bar The Classic I z Čestnej stráže prezidenta SR. Na druhom mieste sa umiestnila kapitánka Petra Rosič z veliteľstva vzdušných síl Zvolen a na treťom Igor Gašparík z Posádkového klubu Trenčín s fotografiou kaktusov Súrodenci.

Čestné uznanie si odniesli rotný Aleš Mucha a Lucia Zelinová z brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen, Slávka Kmečová a Marián Mihalčín z Posádkového klubu Prešov, čatár Pavol Delej z michalovského mechanizovaného práporu a Jaroslav Matejček z Posádkového klubu Trenčín.

Víťazná Paseka

V súťaži Galéria MIL v kategórii Maliarstvo a sochárstvo hodnotila práce porota pod vedením dlhoročného predsedu Zväzu slovenských výtvarníkov Petra Valacha. Víťaznú prácu Paseka Mariany Petříkovej z Personálneho úradu OS SR Liptovský Mikuláš ocenila pre kompozičné a farebné zladenie. Na druhom a treťom mieste sú obrazy kapitána v. v. Jozefa Weisa zo SKOČ Zvolen a plukovníka v. v. Stanislava Neštického z Posádkového klubu Trenčín.

V kategórii Úžitkové umenie zvíťazil desiatnik Peter Čech z práporu ISTAR Prešov pred kabelkou Ivany Slavíkovej z Personálneho úradu OS SR a háčkovanou prikrývkou Lýdie Kačmárikovej z Posádkového klubu Prešov.

V kategórii Detská tvorba najvyššie ocenenie získala Maľovaná šatka 12-ročnej Timey Čatlochovej z Personálneho úradu OS SR pred obrazom Vesmírna zmrzlina Slávky Beňovej zo ZaSKIS Trenčín a Postavičkami z rozprávok súrodencov Sandry a Lea Haluškových zo SKOČ Zvolen. V tejto kategórii čestné uznanie putovali do Posádkového klubu Bratislava (Jarmila Oravcová, Iveta Hudecová, kapitánka Lenka Zvalová), do Posádkového klubu Prešov (Andrea Spišáková, Mária Tychaničová), do Posádkového klubu Trenčín (Lizka Martinka), do SKOČ Zvolen (Leo Rusko, Tatiana Sujová) a na Personálny úrad OS SR Liptovský Mikuláš (Gabika Sotoniaková).

Osobitné ocenenie poroty si odniesli Zdenko Havránek, Jarmila Fabiánová a Jozef Syrový z Posádkového klubu Trenčín a nadporučík Branislav Bajús z taktického krídla Sliač.

Víťazné a ocenené práce boli vystavené vo výkladoch trenčianskeho posádkového klubu.

Text: Jozef Žiak

HOTEL GRANIT *
SMREKOVICA**

HOTEL GRANIT *
TATRANSKÉ ZRUBY**

HOTEL GRANIT *
PIEŠŤANY**

HOTEL GRANIT *
NOVÁ POLIANKA**

MILÍ VOJACI, HOSTIA A PRIAZNIVCI HOTELOV GRANIT

**PRAJEME VÁM PRÍJEMNÉ
VIANOCE PLNÉ POHODY,
POKOJA A PEVNÉHO
ZDRAVIA.**

**TEŠÍME SA NA VÁS
V BUDÚCOM ROKU, ČI
UŽ NAVŠTÍVITE HOTELY
GRANIT POČAS ZIMNEJ
LYŽOVAČKY, ALEBO V
RÁMCI PREVENTÍVNEJ
REHABILITÁCIE, JARNEJ
TURISTIKY, ČI LETNEJ
DOVOLENKY.**

WWW.GRANITHOTELS.SK

Podporný tím Dukly

Testovanie výkonnosti športovcov, metodické zdokonaľovanie ich vytrvalostnej či silovej prípravy, ako aj ich psychologickú profiláciu má vo VŠC Dukla na starosti skupina podporného tímu.

Pridaná hodnota

Dospeli „prijímačkám“ nepodliehajú, do VŠC sa dostanú na základe výsledkov. No aj oni sú každoročne viac ráz testovaní a výsledky sa porovnávajú. „To by však bolo málo. Máme celý rad špeciálnych testovaní, od rozvoja sily horných končatín u džudistov až po presné monitorovanie každého momentu športovej streľby,“ konštatoval kpt. Bátovský. Samozrejme, výsledky meraní nemajú nejakú direktívnu silu smerom k modifikácii tréningu, no iste sú pre každého trénera výraznou pridanou hodnotou, podľa ktorej môže modifikovať vedenie svojho zverenca. „Potrebovali by sme ešte doplniť meranie a diagnostiku sily v rámci 3D analýzy. Tento postup je na Slovensku zatiaľ v plienkach, ale napríklad v susednej Dukle Praha ho už intenzívne využívajú,“ poznamenal.

Dodajme, že Skupina podporného tímu VŠC Dukla už dva roky v rámci „svojej parkety“ testuje aj záujemcov o službu do 5. pluku špeciálneho určenia. „Bohužiaľ, my sme potom tí zlí, ktorí povedia, že na službu v tejto elitnej jednotke nemajú dostatok predpokladov, čo však neznamená, že sa nemôžu uplatniť v inom druhu vojska,“ poznamenal.

„Počas jesennej vlny pandémie sme robili len jednoduchšie testovania jednotlivcov alebo v malých skupinách, no verím, že toto obdobie športového útlmu čím skôr prejde, aby naši borci mohli naplno trénovať a my aby sme im boli ako zvyčajne účinne nápomocní,“ nádejal sa kapitán Bátovský.

Text: Pavol Vitko

Foto: VŠC Dukla Banská Bystrica

Analyzátor plynov K5 na diagnostiku v teréne, bicyklový a bežecký ergometer so záťažovým EKG, myotest na diagnostiku dynamickej výbušnosti a sily dolných končatín, určovanie laktátových kriviek, fitrodyne na testovanie silových schopností či keiser na meranie dynamickej a maximálnej sily – to všetko sú prístroje a postupy, ktoré slúžia skupine vedenej kapitánom Milošom Bátovským na meranie výkonnosti v ich diagnostickom centre. „Dôležité je, že už máme aj prístrojové vybavenie, s ktorým môžeme merať výkonnosť športovcov nielen v laboratórnych podmienkach, ale priamo pri tréningu. A to na atletickej dráhe, ako aj v bazéne či vo vodnoslalomárskom kanáli. Skrátka, iné je merať napríklad spirometriu vnútri a iné vonku priamo na bicykli,“ zdôraznil kapitán Bátovský, bývalý chodec a účastník troch olympiád.

Športové prijímačky

Diagnostika spolu so športovou medicínou sú nevyhnutné súčasťou vrcholového športu, pretože medzi najlepšími hviezdami sú neraz len nepatrné rozdiely vo výkonnosti, takže definovať akýkoľvek malý priestor na zlepšenie je doslova veda. No päťčlenná skupina M. Bátovského sa nevenuje iba im, ale aj tým, ktorí sú na začiatku športovej kariéry. „Dukla má dve základné kategórie športovcov. Sú to profesionáli, teda civilni alebo vojaci. V druhej kategórii sú podporovaní aj zmluvní športovci, čo je talentovaná mládež od 15 do 23

rokov. VŠC im nezabezpečuje plat, ale poskytuje trénera, tréningové priestory či možnosť rehabilitácie. Tí druhí boli donedávna do VŠC prijímaní len na základe odporúčania športových zväzov a výsledkov. V súčasnosti musia prejsť aj našimi športovými prijímačkami,“ vysvetlil Ján Pavlík, bývalý triatlonista a člen Bátovského skupiny. „V mladšom veku občas niekto výkonnostne vystrelí hore, ale môže to byť len krátkodobé, môže to byť aj zhoda náhod či šťastia. Preto je nevyhnutné, aby sme vedeli diagnostikovať jeho aktuálny stav a reálne zhodnotiť jeho potenciál,“ pokračoval Jakub Katochvíl, niekdajší oštepár. Spolu so šéfom, ako aj s niekdajšou biatlonistkou Martinou Halinárovou, ktorá má na starosti kondičnú prípravu, sú všetci absolventmi katedry telesnej výchovy Univerzity Mateja Bela. Piata v tíme je športová psychologička Katarína Kániková. A z čoho športové prijímačky pozostávajú? „Testujeme zdatnosť v rámci všeobecných funkčných parametrov, čo je napríklad skok do diaľky z miesta, hod dvojkilogramovou loptou z kľaku, 12-minútový beh či ľah-sed. Zároveň máme aj špecializované testy na každý šport. Samozrejmosťou je zdravotná prehliadka,“ odpovedal J. Pavlík. „A ak by bol niekto juniorským majstrom sveta a cez vaše prijímačky neprejde?“ pýtali sme sa na možnú rigidnosť systému. „Tak potom môže dostať výnimku od riaditeľa, ale taká situácia sa dá predpokladať v elitnom športe minimálne,“ povedal kpt. Bátovský.

Mier pre Náhorný Karabach

Dňa 10. novembra 2020 vstúpila do platnosti mierová dohoda o ukončení karabašskej vojny. Šesť týždňov trvajúce boje si vyžiadali tisíce mŕtvych na oboch bojujúcich stranách.

Z konfliktu víťazne vzišiel Azerbajdžan, ktorý okrem dobytých území získa priamy prístup k svojej enkláve – Nachičevanu. Rusko potvrdilo svoju dominantnú pozíciu v zakaukazských štátoch a v Arménsku prebiehajú protesty proti súčasnému premiérovi, ktorého vinia z kapitulácie. Pomôže zapojenie ruských mierových síl k trvalému vyriešeniu sporu?

Súčasný konflikt v Náhornom Karabachu má svoje korene na začiatku 20. storočia. V čase, keď sa počas občianskej vojny v Rusku formoval Sovietsky zväz, Arménsko a Gruzínsko viedlo sériu krátkych vojen. Spornými boli oblasti Zangezur, Nachičevan a Náhorný Karabach, ktorý Arméni považujú za svoje historické územie. S rozšírením sovietskeho vplyvu aj do zakaukazských štátov a vyhlásením sovietskych republík v Arménsku a Gruzínsku boje utíchli, aj keď nespokojnosť obyvateľov na oboch stranách pretrvávala. Kavbyro (Kaukazská komi-

sia), ktorej vtedy predsedal Stalin, na svojom zasadnutí v máji 1921 rozhodla o pričlenení Nachičevanu a Náhorného Karabachu k Azerbajdžanu a Zangezuru (ktorý oddeľuje Nachičevan od Azerbajdžanu) k Arménsku. Rozhodnutie pripojiť Náhorný Karabach k Azerbajdžanu súviselo podľa niektorých historikov so zámermi Sovietov nakloniť si Turecko. V roku 1923 bola v rámci Azerbajdžanskej SSR vytvorená Náhorná karabašská autonómna oblasť (NKAO). S takým riešením však nebola spokojná ani jedna zo strán. V nasledujúcich

Šesť týždňov trvajúce boje niesli všetky prvky modernej asymetrickej vojny.

desaťročiach došlo proti tomuto rozhodnutiu opakovane k masovým protestom v Arménsku. Na druhej strane začal Azerbajdžan s dearmentizáciou NKAO s cieľom obmedziť jej funkčnosť. Očakávaný výsledok sa však nedostavil. Koncom 70. rokov sa k arménskej národnosti v NKAO hlásilo stále viac ako 75 % obyvateľov.

Počiatok konfliktu

Situácia začala eskalovať až na prelome 80. a 90. rokov, keď sa neúprosne blížil koniec Sovietskeho zväzu. V NKAO sa konalo neoficiálne referendum, v ktorom sa väčšina obyvateľstva vyslovila za pripojenie k Arménsku. Azerbajdžanci z vtedajšieho NKAO sa v reakcii na výsledok referenda dostali v meste Askeran do roztržky s Arménmi, ktorá si vyžiadala životy dvoch mladých Azerbajdžancov. Zastreli ich policajt, zhodou okolností Azerbajdžanec. Táto udalosť vyvolala v Azerbajdžane v roku 1988 pogrom v meste Sumgait, pri ktorom rozzúrené davy Azerbajdžancov začali zabíjať arménsku menšinu a rabovať a plieniť jej domy a obchody. V arménskych mestách Spitak a Gurgak došlo k odvetyným útokom, ale bez strát na životoch.

Súčasný konflikt v Náhornom Karabachu sa začal v roku 1991 vyhlásením nezávislosti. Azerbajdžan reagoval zrušením jeho štatútu autonómnej oblasti a poslal tam armádu. Dovtedy neozbrojenému Náhornému Karabachu prišla v roku 1992 na pomoc arménska armáda a prepukla vojna, ktorá trvala až do mája 1994. Arménsko vo vojne zvíťazilo a okrem Náhorného Karabachu sa mu podarilo obsadiť Lačinský koridor, ktorý ho s ním prepája, a tiež ďalšie územia v Azerbajdžane. Vo výsledku sa Arménsku podarilo obsadiť približne pätinu územia Azerbajdžanu. Celkovo si vojna v Náhornom Karabachu vyžiadala tisíce životov a vytvorila státisíce nás utečencov a vnútorne vysídlených osôb na oboch stranách.

Prakticky od vzniku bol konflikt v Náhornom Karabachu poznačený aj zahraničnou ľudsko-materiálnou podporou znepríatelených strán. Počas vojny v Náhornom Karabachu dodávalo Rusko zbrane do oboch krajín, prioritne však do Arménska, vďaka čomu sa Arménom podarilo zvrátiť priebeh vojny v ich prospech. Takisto na oboch stranách bojovali ruskí žoldnieri. Na strane Azerbajdžanu dokonca aj afganskí mudžahídi, Čečeni či Turci.

V máji 1994 sa s pomocou ruských vyjednávačov podarilo dosiahnuť prímerie, ktoré s menšími epizódami pohraničných konfliktov trvalo až do roku 2016, keď došlo k väčšiemu stretu, ktorý sa zapísal do dejín ako štvordňová vojna. Ako napovedá názov, trvala iba štyri dni, no vyžiadala si desiatky obetí. Pri tejto vojne tiež došlo k použitiu ťažkých zbraní či izraelských „kamikadze“ dronov Harop na strane Azerbajdžanu. Azerbajdžan vtedy vyšiel z konfliktu ako víťaz. Podarilo sa mu posunúť hranice frontovej línie hlbšie do územia Náhorného Karabachu (hoci len o kilometer), čo mu pomohlo prekonať porazeneckého ducha z predošlej vojny zo začiatku 90. rokov.

V roku 2018 prebehla v Arménsku „zamatová revolúcia“, keď sa premiérom stal opozičný poslanec Nikol Pašinjan, čo u niektorých vzbudilo nádej na obnovu dialógu a normalizáciu vzťahov s Azerbajdžanom. Na stretnutí lídrov krajín zoskupenia Spoločnosti nezávislých štátov v tadžickom hlavnom meste Dušanbe prezidenti Arménska a Azerbajdžanu po prvý raz osobne diskutovali o Náhornom Karabachu. Zhodli sa, že

treba skončiť porušovanie prímeria. Vo svojom vyhlásení sa tiež dohodli na vytvorení priamej komunikačnej linky medzi Arménskom a Azerbajdžanom.

Umiernená rétorika a dialóg vytvorený medzi vysokopostavenými predstaviteľmi Arménska a Azerbajdžanu umožnili ďalšie stretnutie prezidentov týchto krajín v marci 2019 pod záštitou Minskej skupiny OBSE. Na stretnutí sa lídri dohodli iba na niekoľkých konkrétnych opatreniach, ale vo všeobecnosti išlo o opätovné dodržiavanie prímeria a zdôraznenie potreby vytvorenia priamej komunikačnej linky medzi Jerevanom a Baku.

Urovanie na obzore?

V nedeľu 27. septembra vypukli v Náhornom Karabachu najhoršie boje od prímeria z mája 1994. Nie je celkom jasné prečo a ako k ozbrojeným konfliktom došlo, najmä pre absenciu medzinárodných pozorovateľov či mierových jednotiek, ktoré by dohliadali na situáciu pozdĺž tzv. kontaktnej línie. Zároveň bola pozornosť tradičných mediátorov odklonená, pretože v súčasnosti čelia veľkým výzvam vo vlastných krajinách. Okrem globálnej pandémie sú to v prípade USA prezidentské voľby, v prípade Ruska protivládne demonštrácie v Bielorusku a v prípade EÚ Brexit. Arménsko s Azerbajdžanom sa navzájom obviňovali z eskalácie, pričom k napäté situácii sa už vyjadrili aj lídri iných krajín. Francúzsky prezident Emmanuel Macron z eskalácie obvinil Azerbajdžan, zatiaľ čo jeho turecký náprotivok, Recep Tayyip Erdoğan zo zhoršenej situácie viní Arménsko.

Na tom, že s ofenzívou začal Azerbajdžan, sa poväčšine zhodujú aj politickí komentátori a analytici. Všetko nasvedčuje tomu, že vojenské ťaženie mali vopred dobre naplánované – a s veľkou pomocou Turecka, ktoré ho kryje politicky aj vojensky. Prezident Azerbajdžanu Ilham Alijev povedal, že jedinou podmienkou na prímerie bude absolútne stiahnutie armén-skych jednotiek z náhornokarabašského regiónu.

Vyššia technická úroveň a pripravenosť azerbajdžanskej armády nakoniec rozhodla o výsledku vojny. Šesť týždňov trvajúce boje niesli všetky prvky modernej asymetrickej vojny. Okrem podpory zo strany Turkov sa po boku Azerbajdžancov

údajne objavili aj sýrski džihádistickí žoldnieri. Azerbajdžan pri bojoch využíval aj drony a informačnú techniku, ktoré mu poskytli detailné informácie, vďaka ktorým vedel viesť veľmi presné útoky.

Zatiaľ čo v Azerbajdžane je prezident Alijev oslavovaný ako národný hrdina, v Arménsku žiadajú nahnevaní občania demisiu premiéra Pašinjana. Dohodu o ukončení karabašskej vojny mnohí vnímajú ako kapituláciu Arménska. Súčasťou dohody je „zabetónovanie“ hraníc v súčasnom stave, to znamená, že dobyté oblasti vrátane strategicky významného mesta Šuši pripadnú Azerbajdžanu. Etnickí Arméni obývajúci tieto oblasti boli nútení opustiť svoje domovy. V dohode sa Jerevan vzdáva kontroly nad malými oblasťami v Azerbajdžane, ktoré sú obývané etnickými Arménmi. Ďalej sa zaviazal vytvoriť pre Azerbajdžan koridor cez svoje územie do Nachičevanu a umožniť OSN, aby dohliadala nad návratom vnútorne vysídlených osôb na dobyté územia. Či zavedenie ruskej päťročnej mierovej misie (s viac alebo menej zjavnou spoluúčasťou Turecka) umožní vyriešenie dlhoročného konfliktu, ostáva otázkou.

Text: Martin Brezina
Analytický útvar MO SR
Foto: TASR, SITA

O koláčikoch

Keďže sa s otcom pravidelne hádam, či „accept cookies“ znamená „povoliť reklamy“, možno v tom nemá jasno viac ľudí. Preto sa dnes pozrieme, ako a prečo sú prehliadače sledované a komu to prospieva.

Na sledovanie prehliadačov sú dva dôvody: reklamy na mieru a ich efektívnosť.

Reklamy na mieru znamenajú, že ak navštívujete viac stránok zameraných na autá, reklama na produkty pre autá u vás má vyššiu šancu na úspešnosť. A ak si stránka uloží textovú informáciu o návšteve (cookie), reklamná sieť vie, že vám má zobraziť reklamu z oblasti auto-moto. Rovnako to funguje na mobilných zariadeniach. Podľa spúšťaných aplikácií sa dajú definovať vaše preferencie a zobrazí cieľené reklamy. Samozrejme, dá sa to zlepšiť, napríklad ak hľadáte auto a navštívite najprv značku A a potom značku B, tak web značky B môže byť agresívnejší a presviedčať vás o výhodách značky B oproti značke A.

Efektívnosť reklamy je v tom, koľko percent ľudí na zobrazenú reklamu klikne. (V roku 2015 sa zistilo, že ženám sa zobrazujú reklamy na dobre platené pracovné pozície výrazne menej ako mužom. Pomer bol 85 % muži a 15 % ženy.) Veľmi málo ľudí ide priamo z reklamy na cieľovú stránku. Takže ak sa vám zobrazí reklama na vodu do ostrekovačov jednej značky, reklama si u vás uloží cookie. Keď potom navštívite web, kde sa taká voda do ostrekovačov predáva, web skontroluje uložené cookies a vie, či reklama bola efektívna. Cieľový web si z cookie odčíta, kedy sa vám zobrazila reklama na vodu do ostrekovačov, na akých stránkach a koľkokrát, a potom mu reklamný algoritmus vyráta, či sa oplatí na vás takú reklamu mieniť.

V celom procese nie je ani najmenšie zrnko osobných údajov. Reklamný poskytovateľ nevie vašu adresu alebo aké máte auto. Vie len, že ste osoba číslo 123 a že chodíte na stránky s tematikou auto-moto.

Je tu ešte jeden dôležitý aspekt. Nazvime ho „párovanie“. Reklamný poskytovateľ chce vedieť, či osoba číslo 123 na webe X a osoba číslo 567 na webe Y je ten istý človek. Potom je ľahšie vytvárať reklamy na mieru. Cookies je jedno riešenie, no cookies môžeme odmietnuť alebo vymazať, alebo mať prehliadač či iný sieťový prvok, ktorý nás dokáže ochrániť.

Preto si reklamní poskytovatelia našli iné cesty. Napríklad prehliadač. Pri otvorení posíla serveru množstvo informácií potrebných na to, aby sa webová stránka správne zobrazila. Zoznam je veľký, spomeňme aspoň operačný systém, inštalované fonty, počet a rozlíšenie monitorov, časová zóna, výrobca prehliadača, výrobca počítača/zariadenia, pripojené zariadenia (napríklad kamery), ale aj to, ako váš systém zobrazí konkrétny obrázok. Keď sa tieto informácie dostanú k párovaciemu algoritmu, vaše zariadenie sa veľmi rýchlo stane unikátnym.

Svoj prehliadač si môžete otestovať na adrese: amiunique.org a zistiť, či ste unikátni. Ešte doplním, že byť unikátny je v tomto prípade nechcený výsledok. Ak si myslíte, že sa tam vaše informácie zbierajú, nezabudnite, že tie isté informácie odosielate každej stránke, ktorú navštívite. Táto stránka ich len analyzuje a zobrazí. A ak neveríte, softvér na webe amiunique.org je open source a môžete ho skontrolovať. Ale o tom si povieme inokedy.

Text: mjr. Ing. Peter Garaj
odbor bezpečnostnej prevádzky
technická sekcia
Národný bezpečnostný úrad

Výcviková základňa síl pre špeciálne operácie Žilina

V čiernom poli gotického štítu so zlatou bordúrou, ktorý reprezentuje síly pre špeciálne operácie, je umiestnený strieborný padák so striebornými šnúrami ako symbol príslušnosti k výsadkovému vojsku. Na spodnej časti šnúr sú symetricky uložené krídla striebornej farby, ktoré predstavujú historický odkaz na operáciu Antropoid a generálmajora in memoriam Jozefa Gabčíka. Na spojenci krídiel je položená zlatá dýka, ktorú používali aj príslušníci jednotiek pre špeciálne operácie v druhej svetovej vojne. Nad hornou

časťou zakrivenia krídiel a vonkajšej šnúry padáka sú symetricky na ľavej a pravej strane umiestnené terče s vizuálnymi mieridlami v zlatej farbe, ktoré predstavujú jeden z hlavných symbolov výcviku – streľbu.

V hlave znaku je v čiernom poli veľkými písmenami zlatej farby v dvoch riadkoch názov VÝCVIKOVÁ ZÁKLADŇA SÍL PRE ŠPECIÁLNE OPERÁCIE a v treťom riadku je miesto dislokácie – ŽILINA.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

MILITARY ENGLISH

THE NAGORNO-KARABAKH CONFLICT

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Garik Avagyan

The Nagorno-Karabakh conflict has earned the reputation of one of the world's most **intractable** conflicts, **fueled** by ongoing ethnic and territorial disputes between Armenia and Azerbaijan over a region inhabited mostly by ethnic Armenians. The roots of the conflict go back to the early 20th century, but the hostilities really **flared up** in 1988 during the break-up of Soviet Union, when the Karabakh Armenians demanded that the region be transferred from Soviet Azerbaijan to Soviet Armenia. This following a decision made by the parliament of the Nagorno-Karabakh Autonomous Oblast in Azerbaijan to unify the region with Armenia. The conflict escalated into a full-scale war, which ended in 1994 ceasefire **brokered** by Russia. At that time, the Armenians were in full control of most of the enclave. Since then, border clashes **broke out** sporadically over the years resulting in casualties leading to a sad **toll** totaling over twenty thousands dead and almost one and a half million refugees, while both sides made claims of **ethnic cleansing** and mass killings conducted by the other.

Armenia, like Azerbaijan, regards the territory as part of its historic homeland and says the population there needs its protection. Azerbaijan rejects any solution that would leave Armenians in control of the enclave.

On 27 September, serious clashes in Nagorno-Karabakh re-erupted, leading to Armenia declaring **martial law** and mobilization. On the same day, Azerbaijan's Parliament established **curfews** in several cities and regions following the clashes. In terms of casualties, the clashes were the worst since the 1994 ceasefire and caused alarm in the international community, with most international actors urging both sides to return to the table and to the United Nations Security Council condemning the **resumption** of hostilities.

The conflict is regarded as an internal one – that of the struggle for independence on the part of the Armenian population of Nagorno-Karabakh – but it also possesses an inter-state dimension in the sense that it involves two sovereign states as **belligerents**: Armenia and

Azerbaijan. The unresolved nature of the conflict poses an increasingly large threat to the regional security of the Caucasus and the wider Middle East. As South Caucasus expert Laurence Brothers pointed out in his BBC article, "In scale and scope, the fighting that broke out (...) **surpasses** the periodic escalations of recent years, involving heavy artillery, tanks, missiles and drones." Human rights groups also called for an immediate halt to the use of banned weapons by both sides after confirming the use of **cluster munitions** either fired or supplied by Armenian forces in an attack on the Azeri city of Barda.

QUESTIONS:

1. Čo bolo dôvodom prepuknutia nepokojov v oblasti Náhorného Karabachu v roku 1988?
2. Koľko ľudí muselo násilne opustiť svoje domovy v dôsledku tohto konfliktu?
3. Prečo hovoríme, že konflikt má dve dimenzie: vnútornú a vonkajšiu?

GLOSSARY

- **intractable** /in'traktəb(ə)l/ – nepoddajný, neriešiteľný;
- **fueled** /'fjuəld/ – poháňaný;
- **flared up** /flɛəd ʌp/ – vzbĺkli;
- **brokered** /'brɒskərd/ – sprostredkovaný;
- **broke out** /brəʊk əʊt/ – prepukli;
- **toll** /təʊl/ – štatistika, súčet;
- **ethnic cleansing** /'ɛθnɪk 'klɛnzɪŋ/ – etnická čistka;
- **martial law** /'mɑːrʃəl lɔ/ – stanné právo;
- **curfews** /'kɜːfjuːz/ – zákazy vychádzania;
- **resumption** /rɪ'zʌmpʃən/ – obnovenie;
- **belligerents** /bə'lidʒərənts/ – bojujúce strany;
- **surpasses** /sər'pæsɪz/ – prekonáva;
- **cluster munitions** /'klʌstə mju'nɪʃənz/ – kazetová munícia.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Ako sa zmenili pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v čase núdzového stavu zapríčineného pandémie Covid-19?

V zmysle § 7 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o BOZP“), zamestnávateľ je povinný pravidelne, zrozumiteľne a preukázateľne oboznamovať každého zamestnanca s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, so zákazom vstupovať do priestorov, zdržiavať sa v priestoroch a vykonávať činnosti, ktoré by mohli bezprostredne ohroziť život alebo zdravie zamestnanca, so zásadami bezpečnej práce, bezpečného správania na pracovisku a s bezpečnými pracovnými postupmi, pričom obsah oboznámenia a pravidelnosť opakovaného oboznámenia musia byť prispôbené charakteru práce vykonávanej zamestnancom, jeho pracovisku a iným okolnostiam, ktoré sa týkajú výkonu práce s existujúcim a predvídateľným nebezpečenstvom a ohrozením, s vplyvmi (faktormi), ktoré môžu spôsobiť negatívny dosah na zdravie zamestnanca. Zamestnávateľ je povinný upraviť vnútorným predpisom pravidelnosť opakovaného oboznamovania tak, aby sa vykonávalo najmenej raz za dva roky, ak právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci neustanovujú kratší čas.

Toto oboznamovanie sa týka všetkých zamestnancov, aj zamestnancov iných zamestnávateľov, ktorí pracujú na pracovisku s vedomím zamestnávateľa. Oboznámenie musí byť preukázateľné. Oboznamovanie môže vykonať sám zamestnávateľ alebo si môže na to najat' odborne spôsobilú osobu, ktorá je oprávnená na výchovu a vzdelávanie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v zmysle § 27 citovaného zákona.

Oboznamovanie nemusí byť len v teoretickej rovine, podrobnejšie sa oboznamovaniu o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v rezorte obrany venujú články 3 až 11 smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 83/2017 o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Novelou zo dňa 2. apríla 2020 boli do zákona o BOZP vložené prechodné ustanovenia, podľa ktorých dochádza k spočívaniu (neplynutiu) zákonných lehôt v čase krízovej situácie. Jednou z týchto spočívajúcich lehôt je aj lehota na oboznamovanie zamestnancov, a to v prípade, ak:

- splnenie uvedenej povinnosti nie je objektívne možné (napr. ne-možnosť vykonať hromadné školenie z dôvodu zákazu hromadných podujatí, športovej, kultúrnej, spoločenskej či inej povahy) a zároveň

- uvedenú povinnosť nie je možné splniť ani iným spôsobom (napr. e-learning).

Napriek tomu platí, že nespĺnenie uvedenej povinnosti nemôže bezprostredne a vážne ohroziť život a zdravie.

Mgr. Kristína Mikulová

technik BOZP • veliteľstvo síl pre špeciálne operácie

Naši vojaci a ich spolu-pracovníci v odborných tímoch si za profesionalitu, ústretovosť a ľudskosť vyslúžili počas testovania na Covid-19 tisíce poďakovaní. Za všetky publikujeme to z odborného miesta 257 v Bratislave z parkoviska pri Štrkoveckom jazere. Bolo vyčlenené pre motoristov a velil mu podplukovník Vladimír Jankovič z Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia. Po testovaní manželka Hankovská napísala vo svojom vozidle na kus papiera odkaz, aby ho vzápätí cez okienko vymenili za obálky s výsledkami testov:

Asi si nevieme predstaviť, akú náročnú prácu máte v priebehu tohto víkendu. Z vlastných skúseností však vieme, že nás vždy poteší, keď iní našu prácu ocenia. Preto sme sa Vám rozhodli napísať poďakovanie.

Svojou prácou pomáhate chrániť naše zdravie a aj zdravie našich blízkych a pritom ste ochotní riskovať to vlastné. Veľmi Vám za to ďakujeme a prajeme veľa síl, dobrej nálady a trpezlivosti s nami, čo sme sa prišli dať otestovať.

*„Starosti ubíjajú človeka, ale láskavé slovo mu dáva radosť.“
(Príslovia, 12:25)*

Ivka a Dávid Hankovskí • Foto Vlado Volf

SPRAVTE SI SVOJ KALENDÁR!

V auguste 2021 budeme pripravovať nový **rezortný stolový kalendár na rok 2022.**

Môžete doň prispieť aj vy svojimi fotografiami z vojenského života, práce, výcviku, cvičení, misií.

Fotografie vo vysokom rozlíšení s krátkym opisom, menom autora a s označením **KALENDÁR** nám posielajte priebežne e-mailom na adresu obrana@mod.gov.sk najneskôr do 30. júna 2021.

Najlepšie práce zaradíme do stolového kalendára rezortu obrany na rok 2022!

Nedostali ste Obranu?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Vážená redakcia,
som veľmi rád, že prostredníctvom mesačníka Obrana, ktorý mám možnosť čítať v PDF verzii z internetu, môžem ešte stále byť aspoň vo virtuálnom kontakte s dianím v Ozbroyených silách SR. Je to pre mňa jedna z mála možností dozvedieť sa, čo sa deje v OS SR, keďže takmer všetci moji bývalí kolegovia sú už v zálohe. Aj preto si myslím, že je dobré, keď sa časopis občas venuje aj témam, ktoré zaujímajú bývalých príslušníkov OS SR, respektíve, ak prináša články z činnosti veteránskych organizácií. Akokoľvek, keďže zopár vojenských časopisov poznám a môžem porovnávať, vyslovujem redakcii za skutočne kvalitnú prácu uznanie. Je obdivuhodné, čo dokazuje taký početom veľmi malý redakčný kolektív. Dúfam, že časopis Obrana si svoju kvalitu udrží a naďalej bude prinášať zaujímavé a prospešné informácie. Rovnako tak držím palce všetkým slovenským vojakom v aktívnej službe, ktorí v ostatnom období účinne pomáhajú v boji s neviditeľným nepriateľom, ktorého azda nikto neočakával. Všetkým želim hlavne zdravie, spokojné Vianoce a úspešný nový rok.

Miroslav Šoter, Luanda, Angola

M. Šoter je major v z. V. Ozbroyených silách pôsobil v rokoch 1988 až 2006, v rokoch 1992 až 2004 bol vyslaný do niekoľkých pozorovateľských misií OSN v Angole a Sierra Leone a pred odchodom do zálohy slúžil na Generálnom štábe OS SR. Po odchode do zálohy pracoval v bezpečnostných pozíciách pre OSN na Ukrajine, v Keni, Ghane a v súčasnosti v Angole.

Pek(eli)ne po slovensky

Odstavec nie je odsek

Krátky slovník slovenského jazyka vysvetľuje význam slova **ODSEK** ako relatívne samostatnú časť textu, ktorej začiatok je umiestnený v novom riadku. V jazykovej praxi sa neraz stretávame s používaním jeho nesprávneho ekvivalentu **ODSTAVEC**. Slovo **ODSTAVEC** však nepatrí medzi spisovné jazykové prostriedky a súčasné kodifikačné príručky spisovnej slovenčiny ho hodnotia ako nespisovné. Preto treba používať iba slovo **ODSEK**, napríklad vo vyjadreniach ako: *v týchto textoch nie sú odseky; postupujte podľa § 7 odsek 3 zákona o štátnom jazyku; doplnili prvý odsek v článku 101 Ústavy Slovenskej republiky; daj túto vetu do nového odseku; pôvodný text rozšírili o dva nové odseky.*

Čiže: slovo **ODSTAVEC** vo význame „relatívne samostatná časť textu, ktorej začiatok je umiestnený na novom riadku“ je nespisovné, jeho spisovným ekvivalentom je slovo **ODSEK**. (ela)

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVIII. • č. 12/2020 • Redakčná uzávierka 23. 11. 2020 • Do výroby zadané 27. 11. 2020 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 17 21, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

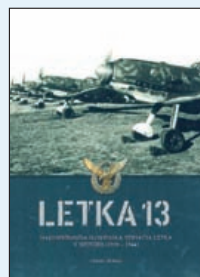

LOŽ MESIACA

Chip, Dale, nanoboty a 5G

Po zverejnení plánov na plošné testovanie zdieľali tisíce slovenských používateľov Facebooku tvrdenia o tom, že počas testovania na prítomnosť koronavírusu odborné tímy budú pod kontrolou slovenskej armády a Severoatlantickej aliancie testovaným zavádzať mikročipy a nanoboty s cieľom genocídy národa prostredníctvom 5G sietí, aby bolo možné na územie SR a ČR nasťahovať 100 miliónov černochov. Mikročipy a nanoboty, schopné ovládať ľudskú vôľu a psychiku, našťastie, neexistujú. Testovacia tyčinka v dotyku so sliznicami nedokáže do ľudského organizmu inštalovať nijaké zariadenia. Na územie Česka a Slovenska by sa sto miliónov ľudí zmestilo len postojáčky. A siete piatej generácie s tým už zo svojej podstaty nemôžu mať nič spoločné, tak ako nacizmus nemá nič spoločné s demokraciou.

Ľudská fantázia nepozná hranice a dokáže do zdanlivo súvislého celku pospájať aj nezmyselné, protichodné, navzájom sa vylučujúce hlúposti. A vždy sa nájdu ľudia, ktorí tomu uveria. (aš)

Letka 13

Výsledkom vyše tridsaťročnej práce leteckého nadšenca a historického bádateľa Stana Bursu je 384-stranová kniha, ktorá predstavuje históriu letky aj prostredníctvom dobových fotografií. Autor opisuje jej osudy od vzniku v roku 1939 cez budovanie a nasadenie na východnom fronte až po účasť jej príslušníkov v SNP. Publikácia, ktorú vydalo Balneologické múzeum Imricha Wintera v Piešťanoch, prináša nielen komplexný prehľad činnosti letky, ale aj detaily zo života pilotov a mechanikov. A to i vďaka tomu, že s viacerými z nich sa autor ešte stihol stretnúť. Napriek zásluhám v povstaleckých bojoch boli však viacerí príslušníci letky za účasť na východnom ťažení prepustení z armády.

Pramene našich dejín

„S cigánskou muzikou sa síce zabávali nocou, ale nespôsobili žiaden škandal ani hluk. Na druhý deň sa zúčastnili cvičenia a prirote si riadne plnili povinnosti,“ vysvetľoval v liste zo 16. júla 1905 bratislavskému IV. honvédske mu oblastnému veliteľstvu veliteľ 15. honvédskeho pešieho pluku plukovník

Király údajnú neprítožnosť, ktorú mali jeho vojaci spáchať v Ružomberku. Celé udanie považuje za dielo zlomyseľných ľudí. Argumentuje, že neprávom ohovorení „neodhánali od seba dve dobiedzajúce kozy tasenou šablou, ale len dupaním nôh.“ Úsmevné, ale aj vážnejšie vojenské dokumenty prináša Vojenský historický ústav v pokračovaní knižného cyklu Pramene k vojenským dejinám Slovenska. Zostavovateľ Peter Chorvát ich zozbieral z rokov 1867 až 1914. (pv)

pplk. Mgr. Juraj Sitaš
dekan Veliteľstva Pozemných síl OS SR Trenčín

Pokoj

Pred rokom sme sa nenazdali, akými novými životnými skúsenosťami si tento rok prejdeme. Nik z nás nemá vešteckú guľu. Načo by nám aj bola. Niečo by sme však mali mať. Ak nie všetci, tak aspoň väčšina. A to je múdrosť. Múdrosť sa rozvíja životnými skúsenosťami. Na to sú skúsenosti určené. Skúsenosti by sme sa nemali báť. Sú to výzvy, ale aj podnety na rast, dozrievanie, dospievanie. Niekedy je to ľahšie, inokedy náročnejšie, ale to patrí k evolučnému rozvoju človečenstva. Nie každý má rovnaké možnosti, ale to nie je podstatné. Možnosti aj schopnosti sú nám dané. Každý dostal talent podľa schopností. Už z povahy vecí vyplýva, že každý človek chce byť múdry. Nikto nechce byť začlenený medzi hlupákov. Ani ten „najposlednejší“. Možno preto, lebo podvedome vnímame, že patríť medzi hlupákov nám ľuďom nepristane. Čo vedie človeka k hlúposti, je strach. Tam, kde je strach, niet pokoja.

Niektorí hovoria, že na svete existujú len dve veci: Boh a strach. Že na svete existuje len jediné zlo: strach. A iba jediná dobrá vec: láska. Niekedy pre ne máme iné pomenovanie. Keď sa stane niečo zlé, tak sa vždy dopátrame, že koreňom zla je strach. Bez výnimky. Človek, ktorý sa bojí, je ľahšie manipulovateľný i ovládateľný. To je stará známa vec. Vždy sa to zneužívalo a sme toho svedkami aj dnes.

Nevedomosť a strach, nevedomosť spôsobovaná strachom, to je zdroj všetkého zla, to je zdroj nášho násillia. Človek, ktorý je bez akéhokolvek násillia, ktorý nie je násillia schopný, je ten, ktorý nevie, čo je strach v akomkoľvek rozmere. Iba keď máme strach, sa dokážeme nahnevať. Spomeňte si, keď ste sa naposledy nahnevali, kde by za tým mohol byť strach. Čoho ste sa báli? Odtiaľ pramení zloba.

Ježiš o tom všetkom veľmi dobre vedel a bol pokúšaný strachom. Možno aj preto na viacerých miestach sme ním samotným vyzývaní, aby sme nemali strach. Lebo strach je koreňom každého násillia a robí nás hlúpymi a neschopnými žiť.

Za niekoľko dní kresťania budú oslavovať narodenie Ježiša Krista. Keď prišiel anjel k pastierom, dostali strach. Upokojoval ich: „Nebojte sa. Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom...“ A tak na záver vám i sebe v týchto časoch želim, aby sme pripojili náš hlas k nebeským zástupom a hovorili: „Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“ Žičím vám požehnané sviatočné dni naplnené múdrosťou, pokojom a odvahou do ďalších dní. S pomocou Božou všetko zvládneme.

Zhoršujúca sa epidemiologická situácia prinútila kompetentných k zmenám podmienok hodnotenia na rok 2020. V súvislosti so situáciou spôsobenou ochorením Covid-19 sa pohybová výkonnosť profesionálneho vojaka v roku 2020 hodnotí známkou „výborne“.

Normy a forma

Zrušenie vojenských cvičení, kurzov, odborných zhromaždení, služobných ciest a na nie poslednom mieste viacero obmedzení, ktoré sa dotkli bežného útvarového života. Aj podmienky na vykonávanie služobnej telesnej prípravy má každý vojenský útvar iné. Napriek tomu jeden menovateľ majú azda všetci spoločný – limitujúce podmienky športovísk. Jednou z každoročných povinností profesionálneho vojaka je pritom zúčastniť sa na preskúšaní z pohybovej výkonnosti podľa nariadenia veliteľa, ak to zdravotný stav profesionálneho vojaka a výkon štátnej služby umožňuje, a splniť požadované normy z pohybovej výkonnosti v príslušnej vekovej kategórii. Je to povinnosť vyplývajúca z § 134 písm. m) zákona 281/2015 Z. z. Môžeme pritom konštatovať, že zvládnuť normy z pohybovej výkonnosti môže byť vo všeobecnosti jednoduché. Keď si to „rozložíme na drobné“, 12-minútový beh, približne 26 sekúnd člnkový beh, minúta sed-tah, atď... – je to tak veľa? Odľahčene povedané, je to zvládnutie zaťaženia na úrovni do 14 minút. Ale ako to už býva, nič nie

Preskúšanie covidom

V roku 2020 bola aj služobná telesná príprava s rôznymi obmedzeniami, napriek tomu preskúšanie z pohybovej výkonnosti prebiehalo až do druhej polovice mesiaca október a zúčastnilo sa na ňom viac ako 95 percent profesionálnych vojakov.

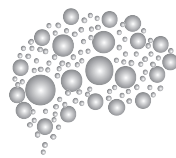
je čierne alebo biele. Často si sami vytvárame tlak, ktorý nám znemožňuje ukázať to najlepšie, čo v nás je. Aj ten najlepšie pripravený vojak/vojačka pociťuje akési predštartové stavy, aké zažívajú profesionálni športovci pred pretekami. Niektorí vojaci to zvládajú lepšie, iní horšie. Na druhej strane nás tento tlak môže vyburcovať k lepším výkonom. Najmä, keď doladenie formy neodkladáme na poslednú chvíľu, ale trénujeme priebežne.

Zrkadlo pripravenosti

Pohybová výkonnosť a psychická odolnosť patria k základným požiadavkám, ktoré sú a mali by byť samozrejme u každého profesionálneho vojaka. Iba vojak, ktorý je fyzicky zdatný a psychicky odolný, dokáže plnohodnotne zvládať rôzne úlohy a bojovú činnosť akéhokoľvek druhu. Vráťame nasadenia v boji proti Covid-19. Preto je na mieste tvrdenie, že preskúšanie z pohybovej výkonnosti má obrovský význam. Udržiava totiž vojakov pri sebakontrola a nastavuje im zrkadlo pripravenosti. Nehovoriac o tom, že s fyzickou pripravenosťou úzko súvisia aj zranenia pri výkone služby. Organizmus nedostatočne pripravený na záťaž je oveľa náchylnejší na choroby, zvýšenú úrazovosť a hrozí mu aj nebezpečenstvo nadváhy.

Zhrnuté a podčiarknuté – ostáva nám len veriť, že toto neprijemné obdobie pre všetkých sa čoskoro skončí a opäť sa budeme môcť venovať práci a športovaniu tak, ako to bolo za „starých čias“. Ba možno aj intenzívnejšie, lebo si tú možnosť budeme viac vážiť.

Text a foto: por. Jozef Mihal' telovýchovný pracovník, technické krídlo Sliac

mjr. Mgr. Oľga Jančová Koháryová
hlavná psychologička OS SR

Blízkosť Vianoc

„Nondum omnium dierum
sol occidit.“

(„Ešte nezapadlo slnko všetkých dní.“)

Blízki a zároveň vzdialení, tak sa cítia mnohí z nás v tejto ére dištančnej blízkosti. Zmietame sa v protichodnosti pocitov, vzťahov, emócií. A najmä informácií, odborných aj laických. Žijeme v neľahkom období. Hľadáme pocit bezpečia a istoty, ktoré patria k základným potrebám každého človeka.

Vzdialená blízkosť Vianoc nás prirodzene vedie k otázke, aké budú tie tohtoročné? Kedy sa skončí obdobie temna, ktoré práve prežívame? Nájdeme cestu, ktorá nás vyvedie z tmy na svetlo? Z neistoty a obáv do istoty a bezpečia? Z dištančného života k blízkemu a kontaktnému? Hľadám odpovede, spôsob, ako povzbudiť a pomôcť sebe aj iným pri hľadaní cesty k optimizmu budúcich dní. Ako sa stretnúť a zároveň sa vyhnúť blízkosti? Ako sa kontaktovať bez osobného kontaktu? A práve pri týchto úvahách narážam na protichodnosť pojmu dištančná blízkosť, slov, ktoré som si paradoxne spojila. Lekári, učitelia a psychológovia pracujú so svojimi klientmi alebo žiakmi dištančným spôsobom, bez kontaktu sa usilujú o profesionalitu a vytvorenie blízkosti a empatie. Je to ťažké a neprirodzené, presne tak ako obdobie, ktoré prežívame. Nikto z nás sa v tejto neprirodzenosti necíti dobre a komfortne, ale všetci sa ju usilujeme prežiť v zdraví a v psychickej pohode. Zatiaľ dištančným spôsobom žiť a pracovať bez ohrozenia seba a iných, no veriť a dúfať v lepšie dni a optimistickú budúcnosť.

Nech už scenár na tohtoročné Vianoce bude akýkoľvek, najdôležitejšie je nepoddávať sa beznádeji, nevzdávať sa a bojovať za seba, svojich blízkych, za myšlienku Vianoc a hodnotu rodiny. Možno naše vianočné želania nebudú v tomto roku z materiálneho sveta, ale zo sveta duchovných hodnôt a Vianoce budeme prežívať v dištančnej blízkosti v úzkom kruhu najbližšej rodiny.

Tešíme sa z vecí, o ktoré sme neprišli, s ľuďmi, ktorých máme vedľa seba.

1. československá samostatná tanková brigáda v ZSSR

Prvou tankovou jednotkou československého vojska sformovaného počas druhej svetovej vojny na území Sovietskeho zväzu sa stala tanková rota.

Tankisti 1. čs. tankovej brigády s tankom IS-2 v uliciach Prahy (17. 5. 1945)

Spolu s motorizovanou rotou samopalníkov a rotou obrnených automobilov bola súčasťou zmiešaného priezvedného oddielu, vytvoreného v rámci 1. čs. samostatnej brigády v ZSSR 15. 5. 1943. Rozkazom veliteľa brigády z 26. 7. 1943 bol tento oddiel reorganizovaný na tankový prápor, zložený z dvoch tankových rôt (10 tankov T-34 a 10 tankov T-70), roty obrnených automobilov (BA-64) a roty samopalníkov. Do bojovej činnosti bol tento prápor v zostave 1. čs. samostatnej brigády nasadený 5. 11. 1943 pri oslobodzovaní Kyjeva, a po oslobodení hlavného mesta Ukrajiny jeho jednotky bojovali pri Čerňachove, Vasilkove, Rude a Buzovke.

Po stiahnutí 1. čs. samostatnej brigády z frontu bol rozkazom jej veliteľa plk. L. Svobodu z 1. 4. 1944 zriadený 1. čs. tankový pluk. Ten sa však po vydaní memoranda generálneho štábu Červenej armády o výstavbe 1. čs. armádneho zboru z 10. apríla 1944 stal základom pre sformovanie 1. čs. samostatnej tankovej brigády v ZSSR, ktorá vznikla na konci júla 1944. Tvorili ju tri tankové prápory, motorizovaný prápor samopalníkov a ďalšie jednotky. Vo výzbroji mala mať 65 stredných tankov. No do nasadenia 1. čs. armádneho zboru do bojov v Karpatsko-dukľan-

Vojski práporu samopalníkov 1. čs. sam. tankovej brigády v ZSSR

skej operácii výstavba brigády nebola dokončená a do bojov vstúpila len so siedmimi strednými tankmi T-34, jedným ľahkým tankom T-70 a jedným samohybným delom SU-85. O niekoľko dní neskôr dostala ďalších 11 tankov T-34, tri tanky T-70 a dve samohybné delá SU-85. Ale v bojoch pri oslobodzovaní poľského mesta Dukla, dobýjaní Hyrowej hory, kóty 534 a bojoch pri Zyndranowej utrpela značné straty, takže na konci októbra mala len tri bojaschopné tanky a počas bojovej činnosti v novembri a decembri 1944 disponovala len so 6 až 9 tankmi. V polovici januára 1945 sa jej 1. tankový prápor (päť T-34 a dva SU-85) zúčastnil na bojoch prebiehajúcich v prvých dvoch dňoch Jaslovsko-gorlickej operácie 38. armády, zatiaľ čo jej motorizovaný prápor samopalníkov, spolu s pešími jednotkami zboru, od 18. 1. 1945 postupoval od rieky Ondavy smerom na Zborov a po presune k pohoriu Branisko k Levoči a ku Kežmarku, do ktorého vstúpil 28. januára. V tom istom meste sa počas prvej polovice februára sústredili aj ostatné jednotky tankovej

brigády, pričom došlo aj k doplneniu jej tankovej techniky na plný predpísaný počet, t. j. na 65 tankov. Na začiatku druhej polovice februára začal postupný presun brigády z Kežmarku na front. Po príchode do priestoru poľského mesta Żory prešla do podriadenosti 38. armády a v zostave jej vojsk bola 24. 3. 1945 nasadená do bojov v Ostravskej operácii. Podieľala sa na oslobodení mesta Wodzisław, na ťažkých bojoch pri Tworkówe, o predmostie pri Kravařoch a na prístupoch k Ostrave. Po jej oslobodení jednotky brigády pokračovali v prenasledovaní protivníka, pričom 6. mája, počas prvého dňa Pražskej operácie, dosiahli Fulnek. Ráno 7. mája v zostave rýchlej skupiny 38. armády päť tankov brigády, spolu s čatou prieskumnej roty, čatou ženistov a dvoma neúplnými čatami z práporu samopalníkov, vyrazilo smerom na Prahu, do ktorej došli ráno 10. mája.

Po skončení vojny, v dôsledku strát, ktoré utrpela v Ostravskej operácii, bolo vo výzbroji 1. čs. samostatnej tankovej brigády len 15 tankov (jeden ľahký tank T-70 a 14 tankov T-34). No už 17. 5. 1945, krátko pred slávnostnou prehliadkou 1. čs. armádneho zboru v Prahe, dostala ďalších 42 tankov T-34 a 8 ťažkých tankov IS-2. Jej tri tankové prápory sa stali základom troch tankových brigád 1. tankového zboru československej armády, ktorý vznikol 1. 10. 1945.

Text: plk. v. v. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: VHA Praha

Veliteľ 1. čs. samostatnej tankovej brigády mjr. Vladimír Janko

Československá medaila a sovietsky rad

Hrdinstvo príslušníkov československého zahraničného odboja počas druhej svetovej vojny bolo ocenené viacerými vyznamenaniami a medailami. Udeľovala ich nielen československá exilová vláda, ale aj krajiny, v ktorých pôsobili.

Československá exilová vláda v Londýne už krátko po svojom ustanovení a inštitucionalizovaní svojich výkonných orgánov si začala uvedomovať potrebu vytvoriť aj vlastné československé vyznamenania.

Za službu v čs. armáde v zahraničí

Medzi nimi bola aj pamätná medaila, ktorá bola zriadená 15. októbra 1943 na pamiatku služby v československej armáde v zahraničí. Udeľovaná bola všetkým príslušníkom československej armády v zahraničí i na území republiky, mohla byť však prepožičaná aj príslušníkom spojeneckých armád, ktoré sa zúčastnili bojov na území republiky, a tým osobám, ktoré boli pridelené a vykonávali službu v československej armáde v zahraničí či v československých leteckých jednotkách v zahraničí počas najmenej dvoch mesiacov. Medailu udeľoval minister národnej obrany na návrh veliteľov vojenských útvarov. Na stuhu medaily (prípadne len na stužku) sa pripieňovali kovové štítky s nápismi, ktoré označovali krajinu alebo zväzok spojeneckých armád či územia: F (Francúzsko), VB (Veľká Británia), SV (Stredný východ) a SSSR (ZSSR).

Rozlišuje sa niekoľko vydaní: tzv. londýnske vydanie z rokov 1943 – 1944, I. pražské vydanie z roku 1945 a II. pražské vydanie z rokov 1945 – 1947. Výtvarný návrh londýnskeho vydania vyhotovila firma Spink & Son Ltd. London v spolupráci s príslušníkmi československých pozemných vojsk v Anglicku a pražské vydania boli vypracované v spolupráci so Zdeňkom Michalom z Plzne.

V zbierkach oboch múzejných oddelení sa nachádza viacero medailí tohto druhu, pričom sú zastúpené všetky tri vydania. Na fotografii je medaila tzv. londýnskeho vydania, ktorá bola nadobudnutá kúpou od rodinného príslušníka

a do zbierkového fondu bola zaradená v roku 2002. Súčasťou je aj legitimácia, ktorá bola vydaná MNO 15. augusta 1944 na meno desiatnik Cyril Čech. Stužka s kovovým štítkom SSSR chýba.

Rad vlasteneckej vojny

Mnohí príslušníci 1. československého armádneho zboru v ZSSR boli vyznamenaní jedným z najvyšších sovietskych vojenských radov – Radom vlasteneckej vojny. Zriadilo ho prezídium Najvyššieho sovietu Zväzu sovietskych socialistických republík 20. mája 1942 a slúžil na ocenenie vyso-

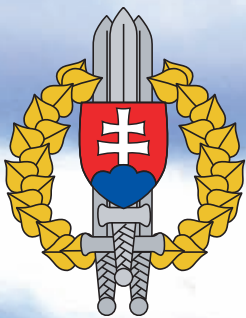

kých bojových zásluh sovietskych občanov a občanov iných krajín, ktorí sa mimoriadne vyznamenali v boji proti hitlerovským vojskám. Mal dva stupne a udeľoval sa osobám z radu

vojakov a veliteľského zboru Červenej armády, vojenskému námorníctvu, vojskám NKVD a partizánskym oddielom a vojenským osobám, ktoré svojou činnosťou pomáhali úspechu bojových operácií sovietskych vojsk. Počas Veľkej vlasteneckej vojny bolo udelených takmer 325 000 radov I. stupňa a viac ako 951 000 radov II. stupňa. Na oslavách 40. výročia Veľkej vlasteneckej vojny v roku 1985 bolo rozhodnuté, že radom budú ocenení všetci žijúci veteráni.

V roku 2019 VHM Piešťany darovala vnučka pozostalosť po svojom starom otcovi, plukovníkovi Michalovi Danáči, medzi nimi aj Rad vlasteneckej vojny II. stupňa. Súčasťou je aj radová knižka zo 14. septembra 1988. Michal Danác sa narodil 8. októbra 1919, v rokoch 1939 – 1942 bol stíhacím pilotom (vojakom z povolania), v rokoch 1941 – 1942 sa angažoval ako člen ilegálnej skupiny pri 13. letke v Piešťanoch, ktorá nadviazala spojenie s ilegálnym výborom KSS a vykonávala sabotážne akcie v Piešťanoch a okolí a pomáhala získavať zbrane pre partizánsku skupinu. Od 22. októbra 1944 bol príslušníkom 1. čs. zmiešanej divízie v ZSSR. Po vojne žil a pracoval v Piešťanoch, kde je aj pochovaný.

Text: Mgr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav – VHM Piešťany
Foto: VHM

VYKONAJ
DEKONTAMINACIU PIO
DECONTAMINATE IPE

Foto: Sgt. Justin Geiger,
U.S. Army

Spolu te zvládneme